د پوهنې وزارت

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولګی

اسلامي ښوونه او روزنه - اتم ټولګی

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې وزارت

اسلامي ښوونه او روزنه

اتم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې

مضمون: اسلامي ښوونه او روزنه

مؤلفین: د تعلیمي نصاب د اسلامي ښوونې او روزنې دیپارتمنت د درسي کتابونو مؤلفین

اډیټ کوونکي: د پښتو ژبې د اډیټ دیپارتمنت غړي

ټولګی: اتم

د متن ژبه: پښتو

انکشاف ورکوونکی: د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

خپرووونکی: د پوهنې وزارت د اړیکو او عامه پوهاوي ریاست

د چاپ کال: ۱۳۹۸ هجري شمسي

د چاپ ځای: کابل

چاپخونه:

برېښنالیک پته: curriculum@moe.gov.af

د درسي کتابونو د چاپ، وېش او پلورلو حق د افغانستان اسلامي جمهوریت د پوهنې وزارت سره محفوظ دی. په بازار کې یې پلورل او پېرودل منع دي. له سرغړوونکو سره قانوني چلندکیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې د وزير پيغام

اقرأ باسم ربک

د لوی او ښښونکي خدای ﷻ شکر په ځای کوو، چې موږ ته يې ژوند رابښلی، او د لوست او ليک له نعمت څخه يې برخمن کړي يو، او د الله تعالی پر وروستي پيغمبر محمد مصطفی ﷺ چې الهي لومړنی پيغام ورته (لوستل) و، درود وايو.

څرنګه چې ټولو ته ښکاره ده ۱۳۹۷ هجري لمريز کال د پوهنې د کال په نامه ونومول شو، له دې امله به د ګران هېواد ښوونيز نظام، د ژورو بدلونونو شاهد وي. ښوونکی، زده‌کوونکی، کتاب، ښوونځی، اداره او د والدينو شوراګانې د هېواد د پوهنيز نظام شپږګوني بنسټيز عناصر بلل کيږي، چې د هېواد د ښوونې او روزنې په پراختيا او پرمختيا کې مهم رول لري. په داسې مهم وخت کې د افغانستان د پوهنې وزارت د مشرتابه مقام، د هېواد په ښوونيز نظام کې د ودې او پراختيا په لور بنسټيزو بدلونونو ته ژمن دی.

له همدې امله د ښوونيز نصاب اصلاح او پراختيا، د پوهنې وزارت له مهمو لومړيتوبونو څخه دي. همدارنګه په ښوونځيو، مدرسو او ټولو دولتي او خصوصي ښوونيزو تأسيساتو کې، د درسي کتابونو محتوا، کيفيت او توزيع ته پاملرنه د پوهنې وزارت د چارو په سر کې ځای لري. موږ په دې باور يو، چې د باکيفيته درسي کتابونو له شتون پرته، د ښوونې او روزنې اساسي اهدافو ته رسېدلی نشو.

پورتنيو موخو ته د رسېدو او د اغېزناک ښوونيز نظام د رامنځته کولو لپاره، د راتلونکي نسل د روزونکو په توګه، د هېواد له ټولو زړه سواندو ښوونکو، استادانو او مسلکي مديرانو څخه په درناوي هيله کوم، چې د هېواد بچيانو ته دې د درسي کتابونو په تدريس، او د محتوا په لېږدولو کې، هيڅ ډول هڅه او هاند ونه سپموي، او د يوه فعال او په ديني، ملي او انتقادي تفکر سمبال نسل په روزنه کې، زيار او کوښښ وکړي. هره ورځ د ژمنې په نوي کولو او د مسؤوليت په درک سره، په دې نيت لوست پيل کړي، چې د نن ورځې ګران زده‌کوونکي به سبا د يوه پرمختللي افغانستان معماران، او د ټولنې متمدن او ګټور اوسېدونکي وي.

همدا راز له خوږو زده کوونکو څخه، چې د هېواد ارزښتناکه پانګه ده، غوښتنه لرم، څو له هر فرصت څخه ګټه پورته کړي، او د زده کړې په پروسه کې د ځيرکو او فعالو ګډونوالو په توګه، او ښوونکو ته په درناوي سره، له تدريس څخه ښه او اغېزناکه استفاده وکړي.

په پای کې د ښوونې او روزنې له ټولو پوهانو او د ښوونيز نصاب له مسلکي همکارانو څخه، چې د دې کتاب په ليکلو او چمتو کولو کې يې نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کړې دي، مننه کوم، او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه دوی ته په دې سپېڅلې او انسان جوړوونکې هڅې کې بريا غواړم.

د معياري او پرمختللي ښوونيز نظام او د داسې ودان افغانستان په هيله چې وګړي يې خپلواک، پوه او سوکاله وي.

د پوهنې وزير

دکتور محمد ميرويس بلخي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لوست	سرلیک	مخ
لومړی لوست	د ونو کینولو او کښت کرلو ارزښت	۱
دویم لوست	په پلورلو کې ربنتیا ویل	۵
دریم لوست	د ګاونډي حقوق	۹
څلورم لوست	ګاونډي ته د تکلیف رسولو ګناه	۱۲
پنځم لوست	کینه لویه ګناه ده	۱۵
شپږم لوست	د مور او پلار حقوق	۱۸
اووم لوست	د مور حق	۲۱
اتم لوست	په اسلامي شریعت کې معاملات	۲٤
نهم لوست	د بیعې فقهي اصطلاحات (۱)	۲٦
لسم لوست	د بیعې فقهي اصطلاحات(۲)	۲۸
یوولسم لوست	د بیعې فقهي اصطلاحات (۳)	۳۱
دولسم لوست	بیعه	۳۳
دیارلسم لوست	د بیعې شرطونه	۳٥
څوارلسم لوست	د بیعې ډولونه (۱)	۳۹
پنځه لسم لوست	د بیعې ډولونه (۲)	٤۱
شپاړلسم لوست	خیار شرط (د خیار شرط تعریف او احکام ئې)	٤۳
اوولسم لوست	خیار رؤیت	٤٥
اتلسم لوست	خیار عیب	٤۷
نولسم لوست	منعه شوې بیعې (باطله بیعه)	٤۹
شلم لوست	ښکاره بلنه	٥۱
یوویشتم لوست	د حق دعوت له اوریدو څخه د مکې مکرمې د زایرینو منع کول	٥٤
دوه ویشتم لوست	د مخالفینو لخوا د دعوت د خپریدو مخنیوی	٥۷
درویشتم لوست	ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږدول	٥۹
څلرویشتم لوست	د حبشې په لور هجرت	٦۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوست	سرليک	مخ
پنځه ويشتم لوست	د حبشې د مهارجرينو پر خلاف د قريشو دسيسه	٦٣
شپږويشتم لوست	د حمزه (رض) د اسلام راوړل	٦٧
اوويشتم لوست	د عمرﷺ مسلمانيدل	٦٩
اته ويشتم لوست	هر اړخيز پريکون	٧٣
نهه ويشتم لوست	د غم کال (عام الحزن)	٧٦
دېرشم لوست	طايف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصيل	٧٨
يو دېرشم لوست	د عقبې لومړنی بيعت	٨٢
دوه دېرشم لوست	د عقبې دويم بيعت	٨٦
دري دېرشم لوست	ظلم تورتم او تياري دي	٩٠
څلور دېرشم لوست	د نرم خوی فضيلت	٩٢
پنځه دېرشم لوست	زغم او حوصله	٩٥
شپږدېرشم لوست	بدخويونه (١)	٩٨
اوه دېرشم لوست	بدخويونه (٢)	١٠١
اته دېرشم لوست	نيشه يي توکي	١٠٣
نهه دېرشم لوست	فاسده بيعه	١٠٥
څلوېښتم لوست	مکروهه بيعه	١٠٧
يو څلوېښتم لوست	اقاله	١١٠
دوه څلوېښتم لوست	د مرابحې بيعه	١١٢
دري څلوېشتم لوست	د توليې بيعه	١١٤
څلور څلوېښتم لوست	ربا (سود)	١١٦
پنځه څلوېښتم لوست	قرض	١١٨
شپږ څلوېښتم لوست	د صرف بيعه	١٢١
اوه څلوېښتم لوست	د سلم بيعه	١٢٣
اته څلوېښتم لوست	رهن (گروي)	١٢٦
نهه څلوېښتم لوست	اجاره	١٢٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ونو کښینولو او کښت ارزښت

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ أَوْ إِنْسَانٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ.» متفق عليه

د راوي پېژندنه

د دې حديث شريف د راوي نوم حضرت انس رضي الله عنه او د پلار نوم يې مالك انصاري دی. د پيغمبر ﷺ په کور کې لوی شوی او پوره لس کاله يې د پيغمبر ﷺ خدمت کړی دی. د فقهاوو او مجتهدو اصحابو له جملې څخه ګڼل کېږي. پيغمبر ﷺ ورته د اوږده عمر، په مال کې د برکت او جنت ته د تللو دعا کړې ده، له همدې امله يې د نورو اصحابو په پرتله د نبي کريم ﷺ څخه زيات احاديث روايت کړي دي. نوموړی د هجرت په ۹۳ کال د بصرې په ښار کې وفات شوی دی.

لغتونه	معناوې
۱. يَغْرِسُ:	ونې کېنوي
۲. غَرْسًا:	کېنول
۳. يَزْرَعُ:	کښت کړي
٤. طَيْرٌ:	الوتونکې مرغه
۵. بَهِيمَةٌ:	څاروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا

له حضرت انس رضی الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: څوک چې ونې کینوي او یا کښت وکري او بیا له دغې ونې او کښت څخه مرغه یا انسان او یا څاروی وخوري، په ریښتیا چې دغه ټول ورته صدقه ګرځي او ثواب یې ورکول کېږي.

د حدیث شریف حکمت

د زیات شمېر ژوو ژوند په کرنې او زراعت پورې تړلی دی او بې له شکه هر ډول کرنه او زراعت د انسان په پایښت او د هغه د ژوند د چاپیریال په ښکلا کې اغېزه لري. هوا صافوي، د سیلابونو او زلزلو پر مهال ځمکه له خرابوالي څخه ساتي. زموږ د ژوند فضا پاکه او چاپیریال زرغونوي، ضرر رسونکي ګازونه لکه کاربن دای اکساید جذبوي او اکسیجن تولیدوي.

هر ډول مېوې دانې چې زموږ د لومړنیو اړتیاوو څخه دي، د کرکیلې له لارې راځي کرکیلې ته پا ملرنې او له ځمکو څخه لازموګټو پورته کولو په نړۍ کې بې شمیره تمدونونه زیږولي دي.

نن هم چې کومو هېوادونو کرنې او مالدارۍ ته شا کړې، د لوږې له خطر او د ژوند د چاپیریال ککړتیا او د سیلابونو او د ځمکو د ښوېدلو له ګواښ سره مخامخ دي. څرنګه چې کرنه او د چاپیریال شینوالی د تمدن له اړینو بېلګو څخه دي، نو له دې امله د پیغمبرﷺ په تعلیماتو کې ځانګړی مقام لري.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ونو کښینولو د ګټو په اړه بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف گټې

۱. د چاپېریال ساتنه: د ژوند لپاره غوره چاپېریال هماغه دی چې خورا سمسور وي، ښکلې اوبه او پاکه هوا ولري او د ټولو ساکښنو د ژوند کولو لپاره چې یو د بل د ژوند د اړتیاوو پوره کوونکي دي برابر وي، دغه ډول چاپېریال هغه وخت جوړیدای شي چې په ونو او کښتونو سمسور وي او سمسورتیا ته یې ځانګړې پاملرنه وشي.

۲. د ونو کښېنولو ارزښت: نیالګیو کښېنولو او کرنې ته پاملرنه یوازې د معاصرې زمانې غوښتنه نه ده، بلکې اسلام لا له پخوا په فکري او عملي لحاظ دغه مهم او اړین کار ته ځانګړې پاملرنه کړې.

۳. د کرنې اهمیت: کرنه د ژوند د تامین او له لوږې او بې کارۍ سره د مبارزې تر ټولو مهمه لار او د تمدن غوره بېلګه ده؛ ځکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم مسلمانانو ته ځانګړي دستورونه ورکړي تر څو د ونو او کښتونو د له منځه وړلو څخه ځان وژغوري او د ساتلو هڅه یې وکړي.

۴. نورو ته د خیر رسول: مسلمانان باید داسې کارونه وکړي چې خیر یې یوازې بندګانو ته نه بلکې ټولو ساکښنو ته ورسېږي او له دې لارې د ثواب مستحق وګرځي.

۵. د غذایي توکو برابرول ثواب لري: څرنګه چې یو انسان ته د غذا برابرول ثواب لري، همدارنګه د یو الوتونکي او یا ژوي لپاره یې برابرول هم ثواب لري.

۶. د ونو کښېنول تل پاتې صدقه ده: د ونو کښېنول او کرنه داسې یوه صدقه ده چې تر څو ونه او یا کښت موجود وي، د کروونکي لپاره به یې ثواب وي.

فعالیت

زده کوونکي دې دوه ډلې شي او د چاپېریال د ساتنې په باره کې دې سره بحث وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د حدیث شریف راوي معرفي کړئ.

۲. د حدیث شریف لنډه معنا بیان کړئ.

۳. د حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

۱. د لوست حدیث له معنا سره حفظ کړئ.

۲. د چاپېریال خرابولو د ضررونو په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

په پلورلو کې رښتیا ویل

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضي الله عنهما قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِطَعَامٍ وَقَدْ حَسَّنَهُ صَاحِبُهُ، فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ فَإِذَا طَعَامٌ رَدِيءٌ، فَقَالَ: ((بِعْ هَذَا عَلَى حِدَةٍ، وَهَذَا عَلَى حِدَةٍ فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا)). مسند أحمد.

د راوي پېژندنه

د دې حدیث شریف راوي عبدالله رضي الله عنه د عمر بن خطاب رضي الله عنه زوی د قریشو له قبیلې څخه دی. په کوچنیوالي کې یې ایمان راوړ او له خپل پلار سره یې مدینې منورې ته هجرت وکړ. د فقهاوو او علماوو اصحابو له جملې څخه دی.

لغتونه	معناوې
۱. حَسَّنَهُ:	ښایسته کړی یې و
۲. رَدِيءٌ:	خراب
۳. بِعْ:	وپلوره
٤. فَمَنْ غَشَّنَا:	چا چې له موږ سره دوکه وکړه
٥. فَلَيْسَ مِنَّا:	له موږ څخه نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف اجمالي معنا

د عبدالله ابن عمرؓ څخه روایت دی چې یوه ورځ پیغمبرﷺ د غلې د پلورونکي تر څنګ تېر شو چې غله یې (پیرودونکو) ته ښایسته کړې وه. (ښې او وچې دانې یې د ډیرۍ له پاسه او د خلکو مخې ته اچولې وې، خو لمدې او خرابې دانې یې ترې لاندې کړې وې). پیغمبرﷺ خپل لاس مبارك ورننویست، کړ ویې لیدل چې لمدې اوخرابې دانې یې لاندې پټې کړې دي، نو ورته یې وفرمایل:

ښه غله بیله او خرابه بیله وپلوره او یوه شه چې څوك موږ ته دوکه راکوي له موږ (مسلمانانو) څخه نه دی.

د حدیث شریف حکمت

د نورو د مال د لاس ته راوړلو په مقصد دوکه کول او خلك غولول له هغو ناوړو خویونو څخه دي، چې د خلکو ترمنځ د دښمنۍ تخم شیندي، د اړیکو د خرابوالي او جګړو لامل ګرځي او د بې باورۍ فضا را منځ ته کوي، د وګړو مال، وخت او ابرو ته خورا زیان اړوي، اقتصادي چارې کمزورې کوي، د راکړې ورکړې اخلاق او د سوداګرۍ کار او بار خرابوي.

او که چېرې له صداقت څخه کار واخیستل شي، سوداګر ښه سامان وارد کړي او د خپل مال د عیب په ښکاره کولو یې په مناسب قیمت وپلوري، نو الله تعالی به یې د خپلو بندګانو په زړونو کې ګران او په ځان او مال کې به یې برکت واچوي، خلك به د دوکې، فریب او زیان منې له تشویشه خلاص شي او په یو بل به د باور او اعتماد په فضا کې ژوند وکړي.

فعالیت

په معاملاتو او سوداګرۍ کې باید دوکه او تېرایستنه ونکړو؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱. د بازار کنترول: لازمه ده چې د سوداګرۍ او تجارتي کړنو څارنه وشي، پکار ده چې چارواکي د بازار څارنه وکړي او د اخلاقو له پلوه کمزوري او فرصت غوښتونکي کسان پرې نږدي چې د چل، دوکې او تېرایستنې له لارو خلکو ته زیان ورسوي.

۲. د معاملو د ونړوالی: هر مسلمان سوداګر مکلف دی چې ښه او بد جنس جلا وپلوري او د خپل جنس اوصاف په څرګند ډول بیان کړي.

۳. فریب او دوکه بدګڼل: اسلام چې د عدالت، انصاف، ریښتینولۍ او امانتدارۍ دین دی، له فریبکار او هغه انسان څخه چې ټولنیزې اړیکې خرابوي او د دښمنیو لامل ګرځي، دومره کرکه لري چې هغه د کاملو مسلمانانو له جملې څخه نه بولي او دا اعلانوي چې خلک دې د ده دغه ناوړه عمل اسلام ته نه منسوبوي.

۴. پر شفافیت او ریښتینولۍ ولاړ اقتصاد

د ټولنې اقتصاد هغه وخت ښه پرمختګ کولای شي چې د مالونو تبادله اوګټه د دواړو خواوو پر مصلحتونو ولاړه وي او معامله په پاک ډول له انصاف څخه په ډکه فضاء د دواړو خواوو په کامل رضایت او خوښۍ سرته ورسېږي. دا ښکاره خبره ده چې په دوکه او چل ول باور او صداقت له منځه ځي او کوم لوری چې دوکه یې خوړلې وي هېڅکله خوښ او راضي نه وي.

له دې امله لازم دي چې د ټولنې ټول وګړي له دوکې او فریب څخه ځانونه وساتي او نور هم د دوکې او فریب له ضررونو څخه خبر کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ژوند په لنډه توګه بیان کړئ.
۲. دوکه په ټولنه کې کومې ناوړه پایلې رامنځته کوي؟ واضح یې کړئ.
۳. د حدیث شریف له ګټو څخه درې ګټې ولیکئ.
٤. لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. حَسَّنَهُ.
ب. فَأَدْخَلَ يَدَهُ.
ج. فَمَنْ غَشَّنَا.

کورنۍ دنده

۱. دغه عبارت حفظ کړئ (فَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا).
۲. له لاندې عنوانونو څخه یو عنوان غوره او د هغه په هکله یوه مقاله ولیکئ، چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي:
أ- په معاملو کې د فریبکارۍ ضررونه.
ب- په ټولنیز ژوند کې د دوکې ضررونه.
ج- په ازموینه کې دوکه (نقل) کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګاونډي حقوق

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
((مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِي بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ)). متفق عليه.

د کلماتو معنا

١- مَازَالَ: تل.
٢- الْجَار: ګاونډی.
٣- ظَنَنْتُ: ګومان مې وکړ.

د حدیث شریف اجمالي معنا

له حضرت عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر ﷺ وفرمایل: تل به جبرئیل عليه السلام (د الله تعالی له لوري) ماته دګاونډي په هکله توصیه کوله، تردې چې ما فکر وکړ، چې په میراث کې به ورته برخه ورکړي (یعنې د یو چا له مړینې وروسته به یې ګاونډی هم د نورو وارثانو په څیر د مړي له مال څخه برخه اخلي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

انسان په خپل ژوند کې پر مور، پلار، اولادونو او دوستانو سربېره له ګاونډیو سره هم ځانګړې اړیکې لري.

تر ټولو لومړی هغه څوک چې په غم او ښادۍ کې زموږ پر شاوخوا را ټولېږي ګاونډیان دي، که د چا اړیکې له خپلو ګاونډیانو سره نیکې وي، له ډېرو خواوو څخه به په امن او ډاډ کې وي او د هغوی له تجربو څخه به ګټه اخلي.

او له ګاونډیانو سره د اړیکو د خړیدو په صورت کې به انسان له هر لوري د خطر احساس کوي او یو د بل له لیدلو څخه به کرکه کوي او ډېر ژر به یې ځاني، مالي او رواني ډاډ له منځه ولاړ شي.

له ګاونډیو سره د اړیکو ښه والی په خپلو کې د حقوقو په رعایت کولو پورې تړاو لري، بناءً پیغمبرﷺ په دې او نورو ډېرو احادیثو کې د ګاونډي مقام او منزلت په خورا تاکیدي اسلوب سره بیان کړی دی.

فعالیت

څرنګه کولی شو د خپلو ګاونډیانو حقوق پر ځای کړو؟ د دې سوال ځواب په ډله ییز ډول ورکړئ.

د حدیث شریف ګټې

۱. د وارث پر ځای د ګاونډي دریدل: ګاونډی هغه چا ته وایي چې ستاسې په شاوخوا کې اوسېږي، اسلام د ګاونډي حقوقو ته دومره پاملرنه کړې ده، چې ګاونډی سره له دې چې میراث نشي وړای، خو د ټولنیزو حقونو له پلوه له هغه چا سره چې میراث وړي، برابر دی.

۲. د ګاونډي پر حقوقو زیات ټینګار: د اسلام ګران پیغمبرﷺ فرمایي: جبرئیل عليه السلام د الله تعالی په امر ما ته تل د ګاونډي په حق کې توصیه او لارښوونه کوله.

۳. له جبرئیل علیه السلام سره د پیغمبرﷺ اړیکې: جبرئیل عليه السلام د ملائکو له جملې څخه هغه ملائکه ده چې پیغمبرﷺ ته به یې وحې راوړله او د دیني کارونو په ور زده کړه کې یې د پیغمبرﷺ استاذي او ملګرتیا کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. ګاونډي ته د هر ډول تکلیف له رسولو څخه ځان ساتل: که چېرې انسان له ګاونډي سره مرسته نشي کولای، نو لږ تر لږه ګاونډي ته له ضرر رسولو څخه باید ډډه وکړي، په بل حدیث شریف کې راغلي دي: (هغه کس کامل مسلمان نه دی چې د هغه ګاونډی د ده له ضرر څخه په امن کې نه وي).

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

۱. مَازَالَ.

۲. يُوصِينِي.

۳. ظَنَنْتُ.

٤. سَيُوَرِّثُهُ.

۲. د حدیث شریف اجمالي معنا وواياست.

۳. د حدیث شریف ګټې وواياست.

کورنۍ دنده

۱. د پورتني لوست حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.

۲. له لاندې موضوعاتو څخه په یوه موضوع کې یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

أ- د ګاونډي حقوق.

ب- ګاونډي ته د ضرر رسولو ډولونه.

ج- ګاونډي ته د ضرر نه رسولو څرنګوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي ته د تکليف رسولو ګناه

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لَا يُؤْمِنُ. قَالُوا: وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: الْجَارُ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا بَوَائِقُهُ؟ قَالَ: شَرُّهُ.)) مسندأحمد

د راوي پيژندنه

نوم يې عبدالرحمن د صخر دوسي زوی او په ابوهريرهﷺ باندې شهرت لري. د هجرت په اووم کال يې مديني ته تشريف راوړ او د رسول اللهﷺ ملتيا يې غوره کړه. پيغمبرﷺ ورته د احاديثو د حفظ د عا وکړه چې له برکته يې د نورو اصحابو په پرتله زيات شمېر احاديث له رسول اللهﷺ څخه روايت کړي دي او د هجرت په (۷۵) کال وفات شو.

د کلماتو معنا

۱- لَا يُؤْمِنُ: د پوره ايمان خاوند کېدای نشي.

۲- الْجَارُ: ګاونډی.

۳- بَوَائِقَهُ: د هغه له ضرر څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف اجمالي معنا

له حضرت ابوهريره‌رضي‌الله‌عنه څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی، په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی، په الله تعالی قسم چې مؤمن نه دی.
صحابه وو وويل: څوک يا رسول الله؟ پيغمبرﷺ وويل: هغه څوک چې ګاونډی يې له شر څخه په امان کې نه وي.

د حديث شريف حکمت

ټولنه د وګړو، کورنيو، کليو او ښارونو څخه جوړېږي. که چېرې د کورنيو او کليو وګړي ټولنيز آداب مراعات کړي او کوښښ وکړي چې هېڅ‌چا ته يې کوم ضرر ونه رسېږي، په ځانګړې ډول هغه څوک چې ورسره ګاونډيتوب لري، که هغه د کور او کلي ګاونډی وي او که د دفتر يا د کار د ځای، ځکه چې دغه ټول ګاونډيان شمېرل کېږي، په دې صورت کې هېڅکله په ټولنه کې کومه ستونزه نه پيداکېږي او که چېرې پيدا هم شي ډېر ژر حل کېږي. په همدې بناء د اسلام مقدس دين د ګاونډي احترام لازم ګرځولی دی او هغه ته يې له ضرر رسولو څخه منع کړې ده.

د حديث شريف ګټې

۱. ګاونډي ته ضرر رسول خورا لويه ګناه او حرام کار دی، ځکه چې پيغمبرﷺ پدې هکله سخت وعيد فرمايلی دی او د زيات ټينګار په خاطر يې د الله تعالی په پاک نوم درې ځلې قسم ياد کړ او ويې فرمايل: ((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ...)) چې دا ګاونډي ته د ضرر رسولو د ګناه په ډېر والي ښکاره دلالت کوي. سره له دې چې د (لَا يُؤْمِنُ) عبارت له مسلمان څخه د ايمان نفې کوي، خو د دې لپاره چې خلک څوک د ګناه په کولو کافر و نه ګڼي، علماء د دې عبارت معنا داسې کوي: (د کامل ايمان خاوند نه دی). بيا هم د حديث شريف له نص څخه څرګنده معلومېږي چې ګاونډي ته ضرر رسول خورا لويه ګناه ده.

۲. نورو ته د دې ګناه د لوی والي بيانول: ځينې خلک چې د دې ګناه له لوی والي څخه خبر نه وي، ګاونډيانو ته په ضرر نه رسولو کې کومه ځانګړې پاملرنه نه کوي، په همدې بناء لازم دي، چې د دې ګناه لوی والی او خطر خلکو ته په ډاګه بيان کړل شي او که چېرې خلک د دې ګناه له لوی والي څخه خبر شي، نو ارو مرو به ورڅخه ډډه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

په ټولګي کې په ګروپي شکل ګاونډي ته د ضرر او تکلیف رسولو ځینې مثالونه وواياست.

ارزونه

۱- د حدیث شریف راوي څوك دی؟ په لنډ ډول يې څرګند کړئ.
۲- د ګاونډيو ځینې حقوق بیان کړئ:
۳- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ- لَا يُؤْمِنُ:
ب-الْجَارُ:
ج- بَوَائِقَهُ:

کورنۍ دنده

کوم شیان د ګاونډي د ضرر او تکلیف لامل ګرځي؟ پدې اړه پنځه کرښې مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

کینه لویه ګناه ده

عَنْ أَبي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ.) رواه ابو داود.

د کلماتو معنا

١- الْحَسَدَ: (له نورو څخه د نعمت د زوال هیله).

٢- إِيَّاكُمْ: ځان وساتئ.

٣- يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ: ښېګڼې خوري (له منځه یې وړي).

٤- الْحَطَبَ: لرګي.

د حدیث شریف معنا

له ابوهریرهرضي الله عنه څخه روایت دی چې نبي کریمﷺ وفرمایل: د کینې له بیمارۍ څخه ځان وساتئ ځکه چې کینه د سړي نیک عمل داسې خوري (له منځه وړي) لکه اور چې لرګي سوزوي او له منځه یې وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

د اسلام سپیڅلي دین مسلمانانو ته په مینې، ورور ګلوۍ، مرستې او یووالي امر کړی دی او له هر هغه څه چې د اړیکو د زیانمنېدو او ورته د ضرر رسولو لامل ګرځي، منع کړې ده.

دا چې کینه او حسد د بدګومانۍ، کرکې، ازار او تکلیف رسولو اصلي عامل دی، پیغمبرﷺ په کلکه ورڅخه منع فرمایلې ده.

حسد څه ته وايي؟

حسد دا دی چې یو څوک د نورو د نعمتونو د زوال هیله کوي او پر نورو یې د خدای احسان نه لوریږي.

غبطه څه ته وايي؟

غبطه دي ته وايي چې یو څوک د نورو د نعمت په څیر ځانته هم د هماغسې نعمت هیله کوي او د نورو د نعمت زوال نه غواړي، چې دا یو نیک او جایز کار دی.

د حسد ضررونه

ا- حسد مینه، ورور ګلوي او ښېګڼې چې ایماني غوښتنې دي، له منځه وړي او پر نورو د ظلم او تېري لامل ګرځي.

ب- حسد د حسد کوونکي د زړه ناولتیا څرګندوي، ځکه چې دی هغه څه چې ځان ته یې خوښوي، نورو ته یې نه خوښوي.

ج- حسد انسان نا ارامه کوي، ځکه چې حسد کوونکی همیشه په دې اندیښنه کې وي چې هغه فلاني ته ولې دومره نعمتونه ورکړل شوي دي او ماته نه دي راکړل شوي، هغه تل د نورو د هوساینې او د ځان د محرومتیا سوچونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د حسد او کينې ځينې نور ضررونه په ګوته کړئ.

د حديث شريف ګټې

۱-د حسد حرام والی: پيغمبرﷺ په خورا سخت اسلوب له کينې کولو څخه منع کړې ده.
۲-حسد نيکي له منځه وړي: حسد سربيره پردې چې لويه ګناه ده، د حسد کوونکي نورې نيکۍ هم له منځه وړي.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:
أ. إِيَّاكُمْ:
ب. يَأْكُلِ الْحَسَنَاتِ:
ج. الْحَطَبَ:
۲- حسد تعريف او له غبطې سره يې توپير واضح کړئ.
۳- د حسد ضررونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د لوست حديث شريف له معنا سره حفظ کړئ.
۲- د حسد ضررونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور او پلار حقوق

عن عبد الله بن عمرو، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «رِضَا اللهِ فِي رِضَا الوَالِدَيْنِ، وَسَخَطُ اللهِ فِي و سَخَطِ الوَالِدَيْنِ» رواه البيهقي في شَعب الإيمان.

د راوي پېژندنه

دغه لوی او جليل القدر صحابي عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالى عنه دی، نسب يې له نبي كريم صلى الله عليه وسلم سره په كعب بن لؤي كې يو ځای كېږي.

دغه صحابي عالم، د قرآن كريم قاري او د احاديثو د حافظانو له جملې څخه دی، زيات شمېر احاديث يې روايت كړي دي او د هجرت په (٦٥) كال وفات شو.

د كلماتو معنا

رِضَا اللهِ: د الله تعالى خوښي.

سَخَطُ اللهِ: د الله تعالى قهر او غوسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا

د عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله تعالی عنه څخه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ او د هغه قهر او غوسه د مور او پلار په قهر او غوسه کې نغښتې ده.

د حدیث شریف حکمت

الله تعالی د انسانانو حقیقي خالق دی، مور او پلار په عالم اسباب کې د خپل ماشوم د ودې لپاره زیاتې ستونزې ګالي، دوی شپه او ورځ د خپل ماشوم لپاره د خوړو، جامو او د ژوند لپاره د مناسب ځای او سالمې تربیې د برابرولو په هڅه کې وي، له دې امله د الله تعالی په وړاندې د مور او پلار مقام او منزلت ډېر لوړ دی او په ډېرو ځایونو کې یې خپل حق د مور او پلار له حقوقو سره یو ځای ذکر کړی دی، همدا راز رسول اللهﷺ په دې حدیث شریف کې هم د الله تعالی له حقوقو څخه چې یو یې د هغه خوښي تر لاسه کول دي د مور او پلار له حقونو سره یو ځای ذکر کړی دی، آن تر دې چې د مور او پلار د حق پر ځای کول یې د الله تعالی د حق پر ځای کول ګڼلي دي.

له مور او پلار سره نېکي کول

له مور او پلار سره نیکي باید د دوی په ژوند او هم د دوی له مرګ څخه وروسته دوام ومومي، کله چې دوی ژوندي وي اولادونه مکلف دي چې له دوی سره په نیکۍ، مهربانۍ، نرمه ژبه او ښو اخلاقو چلند وکړي، له هغو خبرو څخه چې دوی پرې خفه کېږي ډډه وکړي، د دوی په وړاندې لوړوالی ونه کړي، په نېکو کارونو کې د دوی اطاعت وکړي، د دوی غوښتنې پر نفلي عبادتونو مخکې کړي او هر وخت د دوی په خدمت کې واوسئ، د دوی د اړتیاوو په پوره کولو کې له هر ډول کوښښ څخه دریغ ونه کړئ، دوی دواړه پر خپلې مېرمنې او اولادونو وړاندې وګڼئ، له دوی څخه د هغه څه غوښتنه ونه کړئ چې دوی یې توان نه لري، دوی ته فریاد ونه کړي، په نامه سره یې یاد نه کړي، د دوی له مرګ څخه وروسته په ډېر اخلاص د رحمت او مغفرت دعا ورته وکړي، که دوی له چا سره وعده کړې وي هغه باید سرته ورسوي او د دوستانو او خپلوانو عزت یې وکړي.

د حدیث شریف ګټې

۱- د مور او پلار د خوښۍ د تر لاسه کولو فرضیت: څرنګه چې د الله تعالی خوښي د مور او پلار په خوښۍ پورې تړلې ده او د الله تعالی خوښي تر لاسه کول په هر انسان فرض دي، نو د مور او پلار خوښي تر لاسه کول هم فرض دي. له همدې امله یوه ورځ یو صحابي غوښتل چې په جهاد کې ګډون وکړي، نبي کریم صلی الله علیه وسلم هغه ته وفرمایل: (آیا مور او پلار دې ژوندي دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحابي وویل: هو. نبي کریمﷺ ورته وفرمایل: (ولاړ شه د هغوی خدمت وکړه، جنت د مور د قدمونو لاندې دی).

۲- د مور او پلار د غوسه کولو حرام والی: څرنګه چې د الله تعالی غوسه کول حرام دي او د الله تعالی غوسه د مور او پلار په غوسه کې ده، نو د مور او پلار غوسه کول هم حرام دي.

۳- نیکمرغي او بریالیتوب: د مور او پلار خوښي د نېکمرغۍ او بریالیتوب او د دې پر خلاف د دوی قهر او غوسه د انسان د بد بختۍ او ناکامۍ لامل ګرځي.

فعالیت

هغه کارونه چې د مور او پلار د خوښۍ او هغه کارونه چې د دوی د غوسې لامل ګرځي، په فردي او یا ډله ییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- لاندې کلمې معنا کړئ:

أ. الْوَالِدَيْنِ:

ب. رِضَا:

ج. سَخَط:

۲- اسلام د مور او پلار په حقونو باندې ولې دومره ټینګار کړی دی؟

۳- آیا له مور او پلار سره نیکي کول یوازې د دوی تر ژوند پورې تړلې دي؟

کورنۍ دنده

دغه عبارت «رِضَا اللهِ فِي رِضَا الْوَالِدَيْنِ، وَ سَخَطُ اللهِ فِي سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ» له معنا سره حفظ کړئ.

مور، څرنګه کولای شو د مور او پلار خوښي تر لاسه کړو؟ پدې اړه یوه مقاله ولیکئ، چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور حق

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: (جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ. قَالَ: ثُمَّ مَنْ قَالَ ثُمَّ أَبُوكَ) متفق عليه

د کلماتو معنا

مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ: تر ټولو خلکو ډېر د استحقاق خاوند څوك دى.

بِحُسْنِ صَحَابَتِي: زما د ملګرتيا او نيك چلند.

د حديث شريف معنا

له ابو هريرة رضى الله تعالى عنه څخه روايت دى چې يو سړى نبي کريم صلى الله عليه وسلم ته راغى او عرض يې وکړ: پر ما باندې څوك د زيات خدمت او ښه چلند حقدار دى؟ نبي کريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: ستا مور. بيا هغه سړي پوښتنه وکړه: بيا څوك؟ نبي کريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل: ستا مور. بيا هغه پوښتنه وکړه: بيا څوك؟ نبي کريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل: ستا مور. هغه سړي بيا پوښتنه وکړه: بيا څوك؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وفريل: بيا ستا پلار.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

مور له هر پلوه لکه: رواني، عاطفي، جسمي، د خپل ماشوم د خدمت لپاره ډېرې لويې قرباني ورکوي، له همدې امله مو په پورتني حديث شريف کې ولوستل چې نبي کريم صلی الله عليه وسلم درې ځلې ځواب ورکړ چې تر ټولو خلکو د زيات خدمت او ښه چلند حقداره مور ده.

تر ټولو لوی تکليفونه چې مور يې د خپل اولاد په وړاندې ګالي عبارت دي له:

۱-د حمل تکليفونه: مور د حمل په وخت کې ډېر جسمي او رواني تکليفونه ګالي او د خپل بدن د هډوکو او وينې شيره خپل ماشوم ته ورکوي.

۲-د ولادت تکليفونه: د ولادت تکليفونه خورا درانه او ټکان ورکوونکي وي.

۳-د شيدو ورکولو د وخت تکليفونه: مور د خپلو غوښو او هډوکو زېښنل شوي څيزونه خپل ماشوم ته د شيدو په بڼه ورکوي او پر خپل ماشوم باندې له ټولو خلکو ډېره مهربانه وي، له هغه سره مينه کوي په خدمت يې نه ستړې کېږي، په خپل ماشوم غوسه نه کوي او دې ته سترګې په لاره وي چې ماشوم يې سالمه وده وکړي.

مور د اميدوارۍ په وخت کې ډېرې زياتې ستونزې ګالي، د زېږېدنې پر مهال له خطرناکو پړاوونو تيرېږي، د شيدو ورکولو او تربيه کولو پر وخت ډېرې ستونزې ګالي او د خپل ماشوم د ارامۍ لپاره له خپلو ډېرو أراميو څخه تيرېږي، له همدې امله دغه حديث شريف د خدمت او ښه چلند په اړه د مور حق د پلار له حق څخه زيات او مخکې ذکر کړی دی.

د حديث شريف ګټې

۱-د مور غوره والی او مخکې والی: مور او پلار دواړه په خپل اولاد زيات حقونه لري، خو مور د ذکر شوو دلايلو په رڼا کې ډېر زيات حقونه او ځانګړی مقام لري اولاد بايد د مور اطاعت، په هغې باندې شفقت او مهربانۍ ته زياته پاملرنه وکړي.

۲-د مور سره په نېکۍ کولو ډېر ټينګار: ځکه چې نبي کريمﷺ مور درې ځلې ذکر کړې او په څلورم ځل يې پلار ذکر کړی دی، له دې څخه معلومېږي چې مور تر هر چا زياته د نېکۍ حقداره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:
مَنْ أَحَقُّ النَّاس:
بِحُسْنِ صَحَابَتِيَ:
۲- د حديث شريف د راوي په اړه معلومات ورکړئ.
۳- نبي کريم صلى الله عليه وسلم ولې د مور په حقونو ډېر ټينګار کړی دی؟

کورنۍ دنده

۱- د حديث شريف معنا حفظ کړئ.
۲- زده کوونکي دې د مور د حقونو په اړه يوه مقاله وليکي، چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

په اسلامي شریعت کې معاملات [۱]

اسلامي شریعت لکه چې د عقایدو، اخلاقو او عباداتو په هکله ارزښتناکې لارښونې لري، د معاملاتو (راکړې ورکړې) په هکله یې هم ځانګړې احکام او آداب وضع کړي دي، تر څو خلک خپل معاملات په عدل، ریښتونولی او له درغلی او دوکې څخه لرې سرته ورسوي، نو لازمه ده چې هر مسلمان د معاملاتو له شرعي احکامو څخه خبر وي، روا او ناروا وپیژني او دا باور تر لاسه کړي چې د اسلامي ادابو او احکامو په پام کې نیولو سره معامله کول اجر او ثواب لري او د انسان په مال کې د برکت وسیله ګرځي.

په اسلامي شریعت کې د معاملاتو ځانګړتیاوې

- د نورو خلکو شتمنیو ته احترام او پر هغو باندې له تېرې نه ځان ساتل.
- د حلال رزق د لاس ته راوړلو لپاره معاملات یوه وسیله ده.
- نیک اخلاق لرل.
- خپله ګټه او د نورو ګټې په پام کې نیول.
- په معامله کې صدق او ریښتینولي.
- په معامله کې له دروغ ویلو څخه ځان ساتل.
- په معامله کې د دواړو اړخونو رضایت.
- په معامله کې وضاحت او بیان.
- له هرې هغې کړنې څخه ډډه کول، چې د شخړې لامل ګرځي.
- له ټګۍ او دوکې څخه ډډه کول.
- له بې عدالتی، سود، ظلم او احتکار څخه ډډه کول.

د تجارت (سوداګری) آداب

مسلمان سوداګر باید لاندې آداب په پام کې ولري:

۱- د پلورلو او پیرودلو په شرعي احکامو پوهیدل.

۲- له هر ډول درغلیو څخه ځان ساتل.

۱- معاملات د معاملة جمع ده، معاملة په لغت کې راکړې ورکړې ته وایي او په اصطلاح کې هغه مالي تړون دی، چې د هغه په مقابل کې عوض اخیستل کیږي. لسان العرب ج ۹/مخ ۱۰٤.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په تجارت کې داسې نیت درلودل چې د ځان او خپل عیال لپاره حلال رزق وګټي، پرته له دې چې بل چاته ضرر ورسوي.
٤- له قسم کولو څخه ځان ژغورل، په تېره په ناحقه قسم کول.
٥- خپلو دیني فرایضو او واجباتو ته وخت ورکول.
٦- د خپل توان په اندازه له بیوزلو سره مرسته کول.
۷- که د نصاب څښتن وي په خپل وخت د زکات اداکول.
۸- په خپلو ټولو کړنو او خبرو کې رښتینولي په پام کې نیول.
۹- د تبادلې په وخت کې د خپل جنس عیبونه بیانول.
۱۰- د خلکو ګټې باید په پام کې ونیول شي او د هغه څه له خرڅولو څخه ډډه وکړی شي چې خلکو ته په کې زیان رسیږي، لکه: شراب او نور مخدره او نیشه یي توکي.

د رښتیني او امین تاجر غوره والی

له ابو سعید خدري رضي الله عنه څخه روایت دی، چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: {التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ}(۱)

ترجمه: رښتونی او امانتکار تاجر به له نبیانو، صدیقینو او شهیدانو سره په جنت کې یو ځای وي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

۱- په اسلام کې د معاملاتو ځانګړتیاوې بیان کړئ.

۲- هر زده کوونکی دې د تجارت له آدابو څخه درې آدابه ذکر کړي.

۳- د رښتیني او امین تاجر غوره والی بیان کړئ.

کورنۍ دنده

ستاسو په نظر یو تاجر باید کوم آداب مراعات کړي؟ په دې هکله یوه لنډه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

۱- المستدرک للحاکم ۲/ ۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د بيعې فقهي اصطلاحات (۱)

مخکې له دې چې د بيعې مسائل په تفصيل سره وڅيړو، مناسبه ده چې ځينې هغه اصطلاحات چې د بيعې په بحثونو کې تکراريږي وپيژنو، تر څو د مطالبو او موضوعاتو پوهيدل راته اسان شي.

بَيع

د خرڅوونکي او اخيستونکي په رضايت د يو مال په بل مال بدلولو ته بيعه وايي.

بايع

بايع: پلورونکی (خرڅوونکی).

مُشتَرِي

مشتري: اخيستونکی.

اِيْجَاب

ايجاب هغه لومړۍ خبره ده چې د عقد (تړون) کولو لپاره ويل کيږي، لکه چې خرڅوونکی داسې ووايي: دا قلم مې په لس افغانۍ درکړ.

قَبُول

قبول هغه دويمه خبره ده چې له ايجاب څخه وروسته د عقد د منلو لپاره ويل کيږي، لکه د پورتني مثال په ځواب کې چې اخيستونکی ووايي: ما په لس افغانۍ واخيست.

عَقْد

په لغت کې ترلو ته وايي او په اصطلاح کې له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوو طرفونو تر مينځ د يوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کيږي، لکه د بايع او مشتري تر مينځ د بيعې تړون .

مَال

مال هغه شی دی چې قيمت ولري او د تبادلې او ملکيت قابل وي.

مُتَقَوّم مال

متقوم مال هغه مال دی چې شرعا قيمت ولري او ګټه اخيستل ورڅخه روا وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مَنْقُول

منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته وړل ممکن وي، لکه: نغدې پیسې، جامې او داسې نور.[1]

غَيرِ مَنْقُول (عقارات)

غير منقول هغه مال دی چې له یو ځای څخه یې بل ځای ته نقلول او وړل ممکن نه وي، لکه: کورونه، ځمکې او باغونه.[2]

فعالیت

د پورتنیو اصطلاحاتو په هکله یو له بل څخه پوښتنې وکړئ.

ارزونه

لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

أ- ایجاب.

ب- قبول.

ج- منقول مال.

د- متقوم مال.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. قبول: هغه خبره ده چې لومړی د عقد کولو لپاره کېږي ( )

۲. عقد: له هغه اتفاق څخه عبارت دی چې د دوو طرفونو تر منځ د یوه کار د اجرا کولو لپاره ترسره کېږي. ( )

۳. بیعه: په ګټو او منافعو د مال بدلولو ته ویل کېږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په لنډه توګه ولیکئ.

۱- مجلة الأحکام العدلية - (ج ۱ / ص ۲۹)

۲- مجلة الأحکام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د بیعي فقهي اصطلاحات (۲)

په تیر لوست کې مو ځینې هغه اصطلاحات وپېژندل چې په بیعه کې تکراریږي، ځینې نور یې نن په دې لوست کې پېژنو.

مبیعه

هغه جنس ته ویل کیږي چې ثمن د هغې په مقابل کې واقع کیږي او په بیعه کې اصلي موخه وي.

ثمن

هغه مال ته ویل کیږي چې د مبیعې په مقابل کې واقع کیږي او غالبا نقود او پیسې وي.

نُقُود

نقود د نقد جمع ده، په اصل کې سرو زرو او سپینو زرو ته ویل کیږي، خو اوس پیسې هم د نقودو په نامه یادیږي، کومې چې ددې دواړو په ځای استعمالیږي، لکه: بانک نوټونه او فلزی پیسې.

کَیْلِي

کیلي هغه شیان دي چې په پیمانه کولو سره معلومیږي، لکه: پترول، اوبه او داسې نور مایعات. (اوس د دې رایج واحد ته لیتر ویل کېږي.)

وَزني

وزني هغه شیان دي چې په وزن کولو (تللو) سره معلومیږي، لکه: سره زر، سپین زر، غوښه ، د سوځولو لرګي او داسې نور، (اوس د دې رایج واحد ګرام او کیلو ګرام دی).

عَدَدِي

عددي هغه شیان دي چې اندازه یې په عام ډول په شمارلو سره معلومیږي.

ذرْعِي

ذرعي هغه شیان دي چې اندازه یې د طول په واسطه معلومیږي، لکه: ټوکرونه. (په اوسنی زمانه کې د دې د اندازه کولو واحد متر دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاع

هغه مشترك مال دی چې لا ويشل شوی نه وي ، خو د هرشريک برخه د (فيصدۍ او يا نصف، ربع او ثمن ...) د سهم په اساس معلومه وي. لکه: سهامي شرکتونه، ميراثي مالونه چې تقسيم شوي نه وي.

مِثلي

مثلي هغه شی دی چې مثل يې په بازارکې پيدا کيږي او ډېر توپير سره نه لري، لکه: غنم، اوربشې او داسې نور، ځکه چې لږ توپير په قيمت کی ډېر فرق نه راولي، غنم او وارې په يوه بيه خرځيږي، لکه وزني، کيلي او متقارب عددي شيان.

قِيمي

قيمي هغه شيان دي چې افراد يې په بازارکې سره متفاوت وي او قيمتونه يې هم سره تفاوت ولري، لکه: اسونه، پسونه، غواګانې او داسې نور.

مُتَقَارِبَ عَدَدِيَّات

دا هغه شيان دي چې په بازار کې په شمېرلو خرځيږي او د افرادو تر مينځ يې په قيمت او بيه کې توپير نه وي، دا ټول له مثلياتو څخه ګڼل کيږي، لکه: هګۍ، چارمغز او داسې نور.

مُتَفاوِت عَدَدِيَّات

دا هغه شيان دي چې په شميرلو سره نه پلورل کيږي، ځکه چې د افرادو تر مينځ يې په قيمت او بيه کې ډېرتوپير موجود وي، دا ټول له قِيمِيّاتو څخه شمېرل کيږي، لکه: کدو، هندوانه او داسې نور.

فعاليت

له متقاربو عددي شيانو څخه د پنځو او له متفاوته عددي شيانو څخه د شپږو نومونه واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

د لاندې اصطلاحاتو فرق بیان کړئ:

۱. مشاع او غیر مشاع مال.

۲. متقارب عددیات، او متفاوت عددیات.

۳. مثلي او قیمي.

٤. کیلي او وزني.

۵. ذرعي او عددي.

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- مشاع مال: هغه مشترک مال دی، چې ویشل شوی نه وي، خو د هرشریک برخه پکې د سهم په اساس معلومه وي. ( )

۲- متقارب عددیات: هغه د شمیرلو وړ شیان دي چې د افرادو ترمنځ یې په قیمت کې توپیر وي. ( )

۳- مبیعه: هغه شي ته ویل کیږي چې په بیعه کې اصلي مقصود وي ( ).

کورنۍ دنده

د درس اصطلاحات په مختصره توګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيعې فقهي اصطلاحات (۳)

په تيرو دوو لوستونو کې مو ځينې هغه فقهي اصطلاحات وپيژندل، چې په بيعه کې تکراريږي، پاتې نور به يې په دې لوست کې وپيژنو.

رُكْنُ الْبَيْع

د بيعې رکن: ايجاب او قبول دی چې د عقد په صيغه هم ورڅخه تعبير کيږي.

ثمن مسمی

مسمی ثمن هغه ثمن دی چې د عقد په وخت کې په ښکاره توګه وټاکل شي او د دواړو خواوو اتفاق پرې وشي، که هغه د بازار د نرخ مطابق وي او يا له هغه سره توپير ولري.

قيمت

قيمت د يوه شي حقيقي ارزښت دی.

تأجيل

د دَيْن (پور) مُعَلَّقْ کول او تر معلوم وخته يې ځنډول.

تقْسِيْط

په متعددو قسطونو د يوه مبلغ تسليمول.

ديْن

دين (پور) هغه مال دی چې د چا په ذمه ثابتيږي (وربه غاړه کيږي)، لکه يوه اندازه پيسې چې څوک له چا څخه پور واخلي.[1]

۱- مجلة الأحكام العدلية - (ج ۱ / ص ۳۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

غَبْن فَاْحِش

له خپل نرخ څخه په ډېر لوړ نرخ د یوشي خرڅولو ته ویل کېږي، د مثال په ډول، د یو کیلو ګاز مروج قیمت په بازار کې (۳۰) افغانۍ وي او یو پلورونکی یې په (۵۰) افغانۍ په چا خرڅ کړي.[1]

ارزونه

أ- لاندې اصطلاحات تعریف کړئ:

۱- ثمن.

۲- قیمت.

۳- تاجیل.

۴- بایع.

۵- مشتري.

ب- د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱- تقسیط: د دَیْن (پور) په جلا جلا وختونو کې اداء کول. ( )

۲- دین هغه مال دی چې په ذمه ثابتېږي. ( )

کورنۍ دنده

د درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- مجلة الأحکام العدلیة - (ج ۱ / ص ۳۴)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

بيع

انسانان په خپل ورځني ژوند کې دې ته اړ دي، چې يو له بل سره راکړه ورکړه ولري، څو خپلې اړتياوې له دې لارې پوره کړي، د فقهې کتابونو دغه چارې د بيعې تر عنوان لاندې بيان کړې دي.

د بيعې تعريف

بيعه په لغت کې: مطلق بدلولو ته ويل کېږي.

بيعه شرعاً: (د بايع او مشتري په رضا) په مال باندې د مال بدلولو ته وايي.[۱]

د بيعې حکم

د بيعې په نتيجه کې د مشتري ملکيت په مبيعه کې او د بايع ملکيت په ثمن کې ثابتېږي.

د بيعې رکن[۲]

د بيعې رکن ايجاب او قبول دی.

د بيعې د ترون لیارې

د بيعې ترون په دوو طريقو سره تر سره کېږي:

۱. د خبرو له لارې.

۲. اوکله د عمل اوکړنې له لارې.[۳]

د خبرو له لارې بيعه کول

هغه ده چې د ايجاب او قبول وسيله تر سره شي.

۱- فقه المعاملات - (ج ۱ / ص ۷)

۲- درر الحکام شرح غرر الأحکام - (ج ٦ / ص ۱۵۱)- تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۰ / ص ۲۲۸)

۳- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۵)- العناية شرح الهداية - (ج ۸ / ص ۳٦۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیعه په فعل سره یا د تعاطی بیعه[1]

دا بیعه په عملي راکړه ورکړه باندې تر سره کېږي، که څه هم ایجاب او قبول ورسره نه وي، لکه: د ډوډۍ پلورونکي مخ ته یو څوک د ډوډۍ مروج قیمت ږدي او یوه ډوډۍ ورڅخه اخلي.

فعالیت

د لفظ د ویلو په ځای په ورکړې سره د بیعې څو مثالونه ووایاست او همدا راز د بیعې ترون عملاً تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. د دې لوست اصطلاحات بیان کړئ.

۲. د بیعې حکم څه دی؟

۳. د بیعې رکن څه دی؟ او په څه شی بیعه ترسره کېږي؟

لاندی جملې په مناسبو کلمو بشپړې کړئ:

بیعه په لغت کې: ....او شرعاً:..................ته وایي.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعې شرطونه

وروسته له دې چې د بیعې له تعریف او د ترسره کیدلو له څرنګوالي سره آشنا شوو، غواړو چې د بیعې شرطونه وپیژنو، ځکه د شرط پاتې کیدل د بیعې د صحت مانع ګرځي او د شرایطو مراعاتول د شخړو مخنیوی کوي.

شرط په لغت کې: علامې او نښې ته وایي.[۱]

په اصطلاح کې: شرط دې ته ویل کیږي چې د هغه په وجود پورې د بل شي وجود تړلی وي او له هغه څخه پرته نه ترسره کیږي، لکه اودس چې د لمانځه لپاره شرط دی.[۲]

د بیعې شرطونه په څلور ډوله دي:

۱. د انعقاد شرطونه.[۳]

۲. د نفاذ شرطونه.[٤]

۳. د صحت شرطونه.

٤. د لزوم شرطونه.[٥]

لومړی

د انعقاد شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. عقد کوونکی باید د عقل او پوهې خاوند وي، نو د لیوني او ناپوهه کوچني، چې د ښه او بد تمیز نه شي کولای، عقد نه صحیح کیږي.

۱- العنایة شرح الهدایة - (۱ / ٤١٤)
۲- رد المحتار - (ج ۳ / ص ۲٤۲)
۳- درر الحکام شرح مجلة الأحکام - (۱ / ۹۲)
٤- درر الحکام شرح مجلة الأحکام - (۱ / ۹٥)
٥- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۱۹۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ . عقد کوونکي باید له یوه کس څخه زیات وي، یعني په بیعه کې له دواړو اړخونو څخه یو تن عاقد نه شي جوړیدای چې هم خرڅوونکی او هم اخیستونکی اوسي، ځکه یو شخص هم قابض (اخیستونکی) او هم ورسپارونکی (خرڅوونکی) نشي کېدلای.[1]

۳ . قبول باید له ایجاب سره موافقت ولري، نو که ایجاب یو شی وي او قبول بل شی، دا بیعه نه تر سره کېږي، لکه بایع چې ووايي: ما دغه کتاب په لس افغانۍ در باندې خرڅ کړ او مشتري ووايي: ما هغه قلم په لس افغانۍ درڅخه واخیست.

٤ . ایجاب او قبول باید په داسې الفاظوسره وي چې في الحال د عقد د سرته رسولو او د رضایت معنا ورکړي، که داسې الفاظ وي چې د وعدې مفهوم افاده کوي، پرهغو الفاظو بیعه نه منعقده کېږي. لکه چې ووايي: زه به دا قلم په تا باندې خرڅ کړم او یا دا چې اخیستونکي ووايي: زه به دا قلم له تا څخه واخلم.

۵ . د متعاقدینو د بیعې د مجلس یو والی: له د متعاقدینو څخه یو په همدې مجلس کې دا بیعه قبوله نه کړي، دا عقد او بیعه نه ترسره کېږي.

٦ . د مبیعې شتون: مبیعه باید شتون ولري، له دې امله د هغه شي خرڅول چې موجود نه وي، نه ترسره کېږي، لکه د هغې میوې بیعه چې تر اوسه یې ګل نه وي ښکاره کړی.

۷ . مبیعه باید متقوم مال وي، نو له هم دې امله د شرابو او خنزیر بیعه د مسلمان لپاره نه صحیح کېږي.

۸ .مبیعه باید د پلورونکې ملکیت وي.

۹ .مبیعه باید د تسلیم کیدلو قابلیت ولري، د هغه شي بیعه نه منعقده کېږي، چې بایع یې له تسلیمولو څخه عاجز وي، لکه په هوا کې د یوه مرغه خرڅول.

۱- بدائع الصنائع - (۵ / ۱۳٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

زده کوونکي دې په ګروپي ډول د بیعې د شرطونو په هکله یو له بل سره د ښوونکي په مرسته مباحثه وکړي.

دویم

د نفاذ شرطونه

۱.ملکیت یا د ملکیت ولایت: د چا په ملك او مال کې د تصرف حق لرل په دوو طریقو ترلاسه کیدای شي.[۱]

آ-د نیابت له لارې: چې د مال یا حق خاوند د ځان پرځای بل څوك وټاکي لکه وکالت.

ب-د شارع له لارې: هغه حق چې د شارع له خوا چاته ورکړشوی وي، لکه د پلار ولایت د کوچني زوی په ملك کې.

۲ .په مبیعه کې باید له بایع پرته د بل چا حق نه وي.[۲]

دریم

د بیعې د صحت شرطونه

۱ . بیعه باید په مؤقته توګه نه وي، نو که داسې ووایي: (دغه قلم د یوې ورځې لپاره خرڅوم) دغه بیعه نه صحیح کیږي .

۲ . مبیعه باید معلومه او مشخصه وي، که بایع ووایی: (له رمې څخه مې یو پسه دربانديې خرڅ کړ) او معلوم یې نه کړي، دا بیعه صحیح نه ده، ځکه چې د مجهول شي پلورل د شخړو لامل ګرځي.

۳ . قیمت باید معلوم وي، که بایع مشتري ته داسې ووایي: (دا آس مې در باندې خرڅ کړ په څومره چې ارزښت لري)، او معلوم یې نه کړي، دا بیعه صحیح نه ده.

٤ . بیعه باید له فاسد شرط څخه خالي وي، مثلا ووایي: (دغه کور دربانديې په دې شرط خرڅوم چې

۱- رد المحتار - (۱۰ / ۲٦٥)

۲- رد المحتار - (ج ۱۸ / ص ۲۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه په کرایه ور نه کړي).

٥. بیعه باید په رضایت سره ترسره شوې وي، بناءً د مُکره (د هغه چا بیعه چې زور وربانديې شوی وي) بیعه فاسده ده.[١]

څلورم
د بیعې د لزوم شرطونه

یوه بیعه هغه وخت لازمېږي چې په هغې کې خیارونه، لکه: (خیار شرط او خیار رؤیت) نه وي اېښودل شوی او که اېښودل شوي وي، هغه به بشپړ شوي وي.[٢]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:

١. د بیعې شرطونه په څو ډوله دي؟ بیان یې کړئ.

٢. د بیعې د انعقاد شرطونه وواياست.

٣. د بیعې د نفاذ شرطونه کوم دي؟

٤. د بیعې د صحت شرطونه بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

١- رد المحتار - (ج ١٨ / ص ٢٠٣)- البحر الرائق - (٥ / ٢٨٢)

٢- البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٥ / ص ٤٣)

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د بيعې ډولونه (۱)

بيعه ګڼ ډولونه لري او هر ډول يې ځانګړى حکم لري، نو اړينه ده چې بيعه د حکم له پلوه وپيژنو.

د بيعې ډولونه

بيعه د حکم له نظره په پنځه ډوله ده:

۱. صحيحه نافذه لازمه بيعه[۱]

دا هغه روا بيعه ده چې د اصل او وصف دواړو له مخې صحيحه وي، نه د چا حق ورپورې تړلى وي او نه په کې له خيارونو څخه کوم خيار موجود وي.

حکم يې: له تړون څخه وروسته سمدلاسه د مشتري ملکيت په کې ثابتيږي.[۲]

۲. صحيحه نافذه غير لازمه بيعه

دا هغه روا بيعه ده چې د کوم چا حق ورپورې تړلى نه وي، خو له خيارونو څخه پکې يو خيار، شرط ګرځول شوى وي.

حکم يې: په دې صورت کې مبيعه د بايع (پلورونکي) له ملکيت څخه نه خارجيږي او د مشتري په ملکيت کې تر هغه نه داخليږي، تر څو چې خيار شتون ولري، همداراز د ثمنو حکم هم دى.

۳. صحيحه موقوفه بيعه

دا هغه بيعه ده چې د بل چا حق ورپورې تړلى وي، لکه يو څوك چې د بل چا مال د هغه له اجازې پرته خرڅ کړي.

حکم: په دې صورت کې د ملکيت ثابت کيدل د اصلي مالك په اجازې پورې تړلي دي.[۳]

۴. فاسده بيعه

دا هغه بيعه ده چې د اصل له مخې صحيحه وي، خو د صفت له مخې صحيحه نه وي، يعنې د صحت کوم شرط په کې نه وي مراعت شوى.

۱- صحيحه بيعه هغه بيعه ده چې په روا توګه، د ايجاب او قبول له لارې د مال بدلول په مال سره ترسره شي او اثر (ملکيت) يې په مبيعه او ثمن کې څرګند شي.

۲- درر الحكام شرح مجلة الأحكام - (۱ / ۹۵)- رد المحتار - (۱۸ / ۱۸۵).

۳- شرح المجلة الأتاسي: ۳٤۳- بدائع الصنائع- (۱۱ / ٤۹٤) البحر الرائق - (۱۵ / ٤۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فاسدې بيعې حكم: په مبيعه يا ثمنو كې ملكيت په قبضولو سره ثابتېږي، په دې صورت كې د مبيعې او ثمن په قبض كولو سره ملكيت ثابتېږي، خو متعاقدين هريو كولاى شي چې بيعه فسخه كړي، ځو فساد لرې او د شخړو مخنيوى وشي، لكه په ثمن كې جهالت او يا كوم بل داسې شرط كيښودل چې د بيعې د تقاضا خلاف وي.

۵. باطله بيعه

دا هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې:

أ-د انعقاد كوم شرط په كې نه وي، لكه د ليوني بيعه ، يا د داسې ماشوم بيعه چې د ښه او بد تميز ونه لري.

ب-مبيعه مال نه وي، لكه په اوسنى زمانه كې د انسان خرڅول.

د باطلې بيعې حكم: په باطله بيعه كې ملكيت نه ثابتېږي.[۱]

فعاليت

زده كونكي دې په پنځو ډلو وويشل شي، بيا دې هره ډله د بيعې د لاندې ډولونو صورتونه بيان كړي :

۱- باطله بيعه. ۲ - فاسده بيعه . ۳ – نافذه لازمه بيعه٤ – نافذه غير لازمه بيعه. ۵ –موقوفه بيعه.

ارزونه

۱. بيعه ځو ډولونه لري؟

۲ .نافذه بيعه كومه بيعه ده؟

لاندې جملې بشپړې كړئ:

۱. باطله بيعه: دا هغه بيعه ده چې ....

۲. فاسده بيعه: د اهغه بيعه ده چې ....

كورنۍ دنده

د بيعې انواع او احكام په خپلو كتابچو كې وليكئ.

۱- درر الحكام في شرح مجلة الأحكام - (۲ / ۳۱۰)- الجوهرة النيرة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د بیعې ډولونه (۲)

په تېر درس کې مو بیعه د حکم له پلوه وپېژندله، اوس غواړو چې بیعه د مبیعې او بیا د ثمنو له نظره وپېژنو.

د مبیعې له نظره د بیعې ډولونه

بیعه د مبیعې له نظره په څلور ډوله ده:

۱- **مطلقه بیعه**: مطلقه بیعه هغه ده چې بې له کوم قید څخه ذکر شي او له ځان سره لکه د صرف، سلم او داسې نور قیدونه ونه لري، او دا بیعه د جنس خرڅول دي په مطلقو ثمنو، لکه: سپین زر، سره زر، بانک نوټونه او فلزي پیسې.

دا بیعه د مشهورو بیعو له جملې څخه شمېرل کېږي او له همدې امله ورته (کامله) بیعه ویل کېږي.[۱]

۲- **د صرف بیعه**: دا د نغدو بیعه ده په نغدو باندې، لکه په سرو زرو چې سپین زر، یا په افغانیو کالدارې، ډالر یا نور واخیستل شي.

۳- **مقایضه بیعه**: دا د جنس بیعه ده په جنس باندې، لکه په یوه کمپیوټر چې موټرسایکل واخیستل شي.

۴- **د سلم بیعه**: دا بیعه د مؤجل ده په معجل باندې، پدې معنا چې قیمت او پیسې سمدلاسه واخیستل شي او جنس (مبیعه) څه موده وروسته ورکول کېږي چې په ثمنوکې په عاجله (سمدلاسه) توګه او په مثمن (مبیعه)کې په آجله (څه ځنډ وروسته) توګه ملک ثابتیږي.[۲]

فعالیت

د بیعې په پورتنیو څلورو ډولونو کې فکر وکړئ او یو له بل سره یې توپیر په ګوته کړئ.

د ثمنو له نظره د بیعې ډولونه

بیعه د ثمنو له نظره په څلور ډوله ده

۱. **مرابحه**: په معلومه ګټه باندې د مال پلورلو ته د مرابحې بیعه وایي.

لکه چې یو سړی ۴۵ کیلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانیو واخلي او ووایي چې دغه وړه په ۱۰۰ افغانیو ګټه

۱- تبیین الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۳۷۲)

۲- المرجع السابق. بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۵۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خرخوم او بيا يې په ۱۱۰۰ افغانيو باندې خرڅ کړي.

۲. توليه: په خپل سر د يوشي خرخولو ته د توليې بيعه وايي چې نه په کې ګټه وي او نه نقصان.

لکه چې يو سړی ٤٥ کيلو اوړه په ۱۰۰۰ افغانيو واخلي او ووايي چې دغه اوړه په خپل سر خرخوم او بيا يې په ۱۰۰۰ افغانيو باندې خرڅ کړي.

۳. وضيعه: په معين تاوان باندې د مال پلورلو ته د وضيعې بيعه وايي.

لکه په پورتني مثال کې چې ووايي: زه دغه اوړه په ۱۰۰ افغانيو تاوان خرخوم او بيا هغه اوړه په ۹۰۰ افغانيو خرڅ کړي.

٤. مساومه: دا هغه بيعه ده چې جانبين په کې په يوه قيمت سره اتفاق وکړي، خو د ګټې او نقصان او يا د اخيستلو د قيمت ذکر پکې له سره نه کوي چې په بازارونو کې اوس اکثره په همدې طريقې راکړه ورکړه کيږي . [1]

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- د مبيعې له نظره بيعه په څو قسمه ده؟

۲- د سلم بيعه کومه بيعه ده؟

۳- د ثمنو له نظره بيعه په څو ډوله ده؟

٤- د مرابحې بيعه کومه بيعه ده؟

ب- د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کيږدئ:

۱. مقايضه بيعه:دا د جنس بيعه ده په جنس باندې.(   )

۲. د توِليې بيعه: په خپل سر د يوه شي خرخولو ته د توليې بيعه وايي.(   )

۳. د وضيعې بيعه:په معينه ګټه باندې د مال پلورلو ته د وضيعې بيعه وايي.(   )

کورنۍ دنده

د بيعې اقسام د مبيعې او ثمن په نظر کې نيولو سره په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٥۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

خیَار
(د خیار شرط تَعریف او احکام)

په بیعه کې د خلکو د ضرورت له مخې ځینې خیارونه روا ګرځول شوي دي چې له دې جملې څخه مهم یې خیار شرط، خیار رویت او خیار عیب دي، غواړو چې په دې لوست کې خیار شرط وپیژنو.

د خیار شرط تعریف:

په لغت کې: خوښولو، ټاکلو او واک لرلو ته وایي.

په اصطلاح کې: خیار شرط هغه واک او اختیار دی چې یو جانب او یا دواړه لوري یې د یوې معلومې مودې لپاره د بیعې د منلو او یا نه منلو په هکله د ځان لپاره ساتي.

البته خیار شرط هغه وخت ثابتیږي چې د عقد په وخت کې یې ذکر وشي او جانبین پرې اتفاق وکړي.

د رواوالي حکمت یې

خیار د خلکو د ضرورت او اړتیا له مخې رواشوی دی، څو خلکو ته د فکر او مشورې وخت په لاس ورشي او د ضرر مخه ونیول شي.[1]

د خیار شرط حکم

په شریعت کې خیار شرط ایښودل جائز دي او تر هغه د اختیار د خاوند مال د هغه له ملکیت څخه نه خارجیږي او د مقابل لوری په ملک کې نه داخلیږي تر څو خیار شرط شتون ولري.[2]

فعالیت

زده کوونکي دې د خیار د ګټو او د مشروعیت په حکمت بحث وکړي.

۱- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦٠٣)- العناية شرح الهداية - (٨ / ٤٤٦)

۲- درر الحكام في شرح مجلة الأحكام - (ج ١ / ص ٢٠٨)- الفقه الحنفي و أدلته ٢ - ٣٠- العناية - (٨ /

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیارشرط موده

د امام ابوحنیفه رحمه الله په نظر بایع او مشتري کولای شي د دریو ورځو او یا له دریو ورځو څخه کم خیار شرط کېږي، خو له درو ورځوڅخه زیات وخت جواز نه لري. امام ابو یوسف او امام محمد رحمهما الله وایي: که چېرته یې یوه معلومه موده شرط کړې وي، که هغه له دریو ورځو څخه زیاته هم وي جواز لري.

د خیار شرط ساقط کېدل او له منځه تلل

په لاندې امورو سره خیار شرط ساقطېږي:

۱.کله چې د خیارشرط خاوند خپل اختیار له منځه یوسي، لکه چې ووایی: ما خپل اختیار باطل کړ، بیعه مې قبوله ده او وربانديې راضي یم.

۲. د خیار د خاوند له خوا داسې کړه تر سره کول، چې د خیار په له منځه وړلو او د بیعې په قبلولو دلالت وکړي، لکه: په کور کې اوسیدل، یا د بل میشته کول، یا د هغه خرڅول.

۳. د ضرورت له مخې د اختیار له منځه تلل، لکه د اختیار د خاوند مړینه.[۱]

٤. د خیار د مودې پای ته رسیدل.

په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه

۱. د عقد فسخه کول به د خیار شرط په موده کې وي، ځکه که په دې موده کې د خیار خاوند عقد فسخه نه کړي، په دې صورت کې عقد لازمېږي.

۲. دوهم طرف به د عقد په فسخه کولو باندې خبر وي.[۲]

ارزونه

۱. له خیار شرط څخه مطلب څه دی؟

۲. خیار شرط کله ساقطېږي؟

۳. د خیار شرط موده څومره ده؟

٤. په خیار شرط باندې د بیعې د فسخه کولو شرطونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د خیار شرط په هکله یوه مقاله ولیکئ چې له لسو کرښو څخه کمه نه وي.

۱- الفقه الإسلامي وأدلته - (٤/٦١٢) بحواله البدائع: ٥/٢٦٧-٢٧٢، المبسوط: ٤٢/١٣-٤٤، فتح القدیر: ١١٧- ١٢٥، الدر المختار: ٤/٥٢، ٥٧.

۲- الفقه الإسلامي وأدلته - (٤ / ٦١١) بحواله البدائع: ٥/٢٧٣، تبیین الحقائق: ٤/١٨.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوولسم لوست

خيار رؤيت

په تير لوست کې مو خيارشرط وپيژاند، په دې لوست کې غواړو خيار رؤيت وپيژنو.

خيار رؤيت:

رؤيت په لغت کې: ليدلو ته وايي.

او په اصطلاح کې: د مال د ليدلو په وخت کې مشتري ته د بيعې د منلو او نه منلو واک ورکولو ته خيار رؤيت وايي.

البته خيار رؤيت هغه وخت ثابتېږي، چې مشتري د اخيستلو په وخت کې مال نه وي ليدلی.

د خيار رؤيت د ثبوت وخت

مشتري چې مال ويني په همدې وخت کې ورته اختيار ثابتېږي، له هغه څخه مخکې ورته اختيار نه شته، حتی که مشتري مخکې له ليدلو بيعه قبوله کړي بيا هم بيعه نه لازمېږي او خيار هم نه ساقطېږي.

د خيار رؤيت حکم

مشتري د مال د ليدلو په وخت کې اختيار لري چې بيعه فسخه کړي او يا يې قبوله کړي.[1]

د خيار رؤيت احکام

۱. که د خيار رؤيت خاوند هغه شی خرڅ کړي چې ليدلی يې نه وي، نو خپل اختيار له لاسه ورکوي.

۲. څوک چې د خيار رؤيت خاوند وي او مړ شي، خيار يې باطل ګرځي او وارثانو ته يې نه انتقالېږي.[2]

۳. خيار رؤيت معين وخت نه لري، تر هغه پورې په خپل حال پاتې کېږي تر څو چې يې باطلوونکی او له منځه وړونکی سبب پيدا نه شي.

٤. د وکيل ليدل کټ مټ د مشتري د ليدلو په څېر وي، نوکوم شی چې ويني هغه بيرته نشي ګرځولای مګردا چې کوم عيب ولري.

۱- تحفة الفقهاء - (ج ۲ / ص ۸۲)

۲- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۱۸۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵.که چاکوم شی پخوا لیدلی وي او بیا یې له څه مودې څخه وروسته واخلي، نوکه هغه شی په خپل حال پاتې و، نو په دې صورت کې خیار ورته نشته، اوکه په هغه شي کې کوم منفي بدلون راغلی وي په دې صورت کې، د اخیستلو یا نه اخیستلو اختیار لري.[۱]

فعالیت

د خیار رؤیت ګټې په انفرادي او یا ګروپي توګه بیان کړئ .

ارزونه

۱.خیار رؤیت څه ته ویل کېږي؟

۲.خیار رؤیت کله ثابتېږي؟

۳.د خیار رؤیت حکم څه دی؟

د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱.د خیار رؤیت خاوند چې مړ شي خیار یې باطلېږي. ( )

۲.خیار رؤیت موقت نه دی او تر هغه پورې په خپل حال پاتې کېږي چې باطلوونکی یې نه وي پیداشوی. ( )

۳.د وکیل لیدل د مشتري د لیدلو په څېر نه دي. ( )

کورنۍ دنده

د دې درس عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۱- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیارعیب

د خیار شرط اوخیار رؤیت له پېژندلو څخه وروسته غواړو په دې لوست کې خیارعیب وپیژنو.

د خیار عیب تعریف:

د مشتري (اخیستونکي) هغه خیار ته ویل کېږي چې له امله یې عیبجن مال (مبیع) بېرته بایع (د مال څښتن) ته رد کولای شي.[1]

د مشروعیت حکمت یې

بایع او مشتري یو پر بل دا حق لري چې یو بل ته سالم او له عیب څخه پاک مال ورکړي اوکه یو بل ته عیب جن شی ورکړي، نو شریعت ورته د دې اختیار ورکوي چې مال یې بېرته ور رد کړي، ترڅو د ده څخه ضرر دفع شي او داسې څه ورباندې لازم نه شي چې هغه ته پکې تاوان وي.[2]

د عیب پټول

په حدیث کې رسول اللهﷺ فرمایي: (مسلمان د مسلمان ورور دی، او مسلمان ته دا روا نه ده چې په خپل ورور باندې عیبجن شی وپلورې، مګر دا چې د هغه عیب ور په ګوته کړي).

او فرمایي: (که بایع او مشتري په بیعه کې صداقت وکړي او حقیقت بیان کړي، په دې بیعه کې به یې برکت واچول شي او که دروغ ووایي او عیب یې پټ کړي، نو د بیعې برکت به یې له منځه ولاړ شي).[3]

د خیار عیب حکم

د متعاقدینو هر یو اړخ چې په مبیعه یا ثمنو کې په عیب خبر شي، کولای شي چې هغه شی بېرته رد کړي.

د خیار عیب د ثبوت شرطونه

۱. عیب باید مخکې له عقد څخه موجود وي. که چېرې عیب له تسلیمولو او سپارلو څخه وروسته، له مشتري سره پیدا شي، په دې صورت کې د خیار عیب واک نه لري.

۲ . د هغه عیب په هکله مشتري او یا بایع ته د خیار عیب واک ورکول کېږي چې د عقد او قبض په وخت کې په هغه عیب خبر نه وي او که چېرې د عقد او یا قبض په وخت کې ورباندې خبر وي، نو بیا ورته خیار نه شته. ځکه په هغه وخت کې دی دلالتاً ورباندې راضي و.

۳ . مشتري باید د عقد پر وخت کې له عیبونو څخه ابرا نه وي کړې، خو که چېرې یې له عیب سره مبیعه

۱- البحر الرائق شرح کنز الدقائق - (ج ۱۵ / ص ۳۹۸)

۲- العنایة شرح الهدایة.

۳- تبیین الحقائق - (ج ۱۰ / ص ۳٦۵)- رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ- والحاکم والطبراني وأحمد .

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبوله کړې وه بيا مشتري ته خيار نه شته، ځکه چې په دې حالت کې ده په خپله خپل حق له منځه وړی دی. [۱]

د خيارعيب احکام

۱. که چېرې مشتري په بيعه کې له عيب څخه خبر شي، نو دی اختيار لري:
که غواړي مبيعه واخلي، نو په ټولو ثمنو (ياد شوي قيمت) به يې اخلي، د عيب په صورت کې مبيعه رد کولای هم شي، خو دا حق نه لري چې مبيعه وساتي او د عيب په مقابل کې له بايع څخه تاوان وغواړي، مگر دا چې مقابل لوری يې ورسره ومني. [۲]

۲. که چېرته مبيعه د مشتري په لاس کې عيبجنه شي او بيا وروسته په هغه عيب هم خبر شي چې له بايع سره د موجوديت په وخت کې و، نو مشتري دا حق لري چې له بايع څخه د عيب د نقصان غوښتنه وکړي، او مال دې بېرته نه ورکوي، مگر دا چې بايع له عيب سره په بيرته ردولو راضي وي.

فعاليت

شاکر له ذبيح الله څخه يو موټر واخيست او د دې موټر ماشين په هره اونۍ کې يو ليتر موبلايل کموي، نو شاکر دعوه کوي چې دا عيب دی او ذبيح الله منکر دی، نو د دې مسئلې حل څه دی؟

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. خيارعيب تعريف کړئ.

۲. د مشروعيت حکمت يې څه دی؟

۳. څه شی عيب بلل کېږي؟

٤. د خيارعيب د ثبوت شرطونه کوم دي؟

ب- د صحيح جملو په وړاندې دا (√) نښه او د غلطو جملو په وړاندې دا (X) کېږدئ:

۱. کله چې مشتري په اخيستل شوي مال کې عيب پيدا کړي، اختيار لري، که خوښه يې وه د ټولو پيسو په مقابل کې يې دې قبول کړي او که خوښه يې نه وه بېرته دې يې رد کړي، خو له ساتلو سره د نقصان د غوښتلو حق نه لري. (   ).

۲. که مال د مشتري په لاس کې عيبجن شي او بيا وروسته خبر شي چې په هغه کې د بايع په وړاندې بل عيب هم موجود و، مشتري کولای شي چې مال بېرته رد کړي. ( )

کورنۍ دنده

د خيار عيب په هکله يوه مقاله وليکئ.

۱- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۲۷)

۲- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٤ / ص ٦١٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

منعه شوي بيعې
(باطله بيعه)

وروسته له دې چې صحيحی او روا بيعې مو وپېژندلې، غواړو منعه شوې او ناروا بيعې هم وپېژنو، **ناروا بيعې په درې ډوله دي**: باطله بيعه، فاسده بيعه او مکروه بيعه.

د باطلې بيعې تعريف

په لغت کې باطل: د حق ضد ته وايي.(۱)

په اصطلاح کې باطله بيعه: هغه بيعه ده چې له سره صحت نه لري، هغه داسې چې د انعقاد په کوم شرط کې يې خلل وي، لکه د ليوني او يا د کوچني ماشوم بيعه او يا دا چې مبيعه مال نه وي، لکه د خنزير د غوښې پلورل .(۲)

حکم يې:

په دې بيعه باندې ملکيت نه ثابتيږي. که مشتري (اخيستونکی) مبيعه قبض کړې وي او يا يې نه وي قبض کړې.(۳)

د باطلې بيعې د احکامو توضيح:

• هرهغه شی چې د بيعې په رکن کې خلل رامنځ ته کړي، هغه باطلوونکی دی، لکه: په اوسنۍ زمانه کې د انسان خرڅول.(٤)

• د هغه شي خرڅول چې مال نه وي او مبيعه يې وګرځوي، دا بيعه باطله ده، ځکه چې دلته د بيعې رکن نشته چې هغه په مال باندې د مال بدلول دي.

۱- البحر الرائق (ج۱٦/ ص۳۰) تبيين الحقائق (۱۰/ ص٤۲۳). مختار الصحاح - (۱ / ۷۳)
۲- درر الحكام في شرح مجلة الأحكام - (ج ۱ / ص ۲۰۱) - تبيين الحقائق (۱۱/ ص٥٦).
۳- مجلة الأحكام ۷۳. رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲٤۱)
٤- درر الحكام - (ج ٦ / ص ۲٤۹)- العناية شرح الهداية - (ج ۹ / ص ۹۰). البحر الرائق ۲۱\۱٦)

(c) ketabton.com: The Digital Library

• په پيسوباندې د غيرمتقوم مال لکه د خنزير او شرابو اخيستل باطله بيعه ده، ځکه مقصد په بيعه کې د مبيعې ذات دی چې په هغې باندې نفعه اخيستل کېږي. [1]

• د بې څښتنه شي پلورل باطله بيعه ده، لکه د بحر په اوبوکې د ماهي پلورل، او يا په هواکې د مرغه پلورل. [2]

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

١.باطله بيعه تعريف کړئ.

٢.د باطلې بيعې حکم څه دی؟

٣.د باطلې بيعې درې حکمونه بيان کړئ؟

کورنۍ دنده

د باطلې بيعې په هکله يوه مقاله وليکئ.

١- هداية : ٣\٥٣ - مجمع الأنهر - (ج ٥ / ص ٢٤٣). رد المحتار - (ج ١٩ / ص ٢٢٧)

٢- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ٢٤١)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

اسلام ته ښکاره بلنه (دعوت)

د ښکاره بلنې پیل

کله چې د مسلمانانو شمېر دې اندازې ته ورسېده چې د مشرکانو د مقابلې توان یې پیدا کړ او له بلې خوا د مکې مشرکانو د اسلام د مقدس دین او مسلمانانو په هکله ډول ډول خبرې اورېدلې او ځینې مسلمانان د خپل دین په خاطر ځورېدل؛ نو له دې امله د بعثت په څلورم کال اسلام ته بلنه په څرګنده او ښکاره بڼه پیل شوه او لاندې آیت نازل شو.

((فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ)) الحجر: 94

ژباړه: هغه څه به ډاګ کړه چې تاته پدې امر کېږي او له مشرکانو مخ واړوه.

د خپلوانو بلنه

کله چې پورتنی آیت نازل شو، نو پیغمبرﷺ خپل قوم (بني هاشم) راوبلل او وروسته له حمد او ثنا څخه یې هغوی ته وفرمایل:

((دیو قوم لاربښوونکی هېڅکله هم خپل قوم ته دروغ نه وایي، قسم په اللهﷻ چې زه تاسو او نورو خلکو ته رالېږل شوی یم، قسم په اللهﷻ چې تاسې به داسې مړه شئ، لکه څنګه چې مو خوب وړي او داسې به راژوندي شئ، لکه څنګه چې له خوب څخه راپورته کېږئ. بیا به د خپلو کړنو پوښتنه در څخه کېږي، یا به تل پاتې جنت ته ځئ او یا به دوزخ ته)).

په دې مهال ابوطالب وویل: موږ په ډېره مېړانه ستا ملاتړ کوو، ستا لاربښوونې او نصیحتونه منو، ستا د خبرو تصدیق کوو، دلته د قوم ټول مشران راټول شوي دي چې زه هم یو له هغو څخه یم او تر ټولو زیاتې مې ستا خبرې خوښېږي، نو په کومه لاره چې مامور شوی یې پر هغې ولاړ شه، قسم پر خدایﷻ ترڅو چې زه ژوندی یم له تا څخه به ساتنه او دفاع کوم، خو هېڅکله هم له خپل پلرنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دین شخه زړه نه شم صبرولی.

ابولهب وویل: قسم په خدایﷻ چې دا د شرم کار دی، مخکې له دې چې نور یې مخه ونیسي، تاسو د هغه مخنیوی وکړئ.

ابو طالب وویل: قسم په خدایﷻ ترڅو چې ژوندی یم له هغه شخه به دفاع کوم.

د صفا غونډۍ پر سر

کله چې رسول اللهﷺ د ابو طالب له ملاتړ شخه ډاډه شو، نو بله ورځ د صفا غونډۍ پرسر وخوت او په لوړ آواز یې ناري کړې: ای خلکو! پاڅېږئ راویښ شئ او ځان له دښمن شخه وژغورئ! لکه څرنگه چې قریش د داسې غږ په اورېدو سره راټولېدل، دلته هم ټول یو ځای راغونډ شول.

رسول اللهﷺ دوی ته وفرمایل: که چېرې زه تاسو ته ووایم چې د مکې د غرونو تر شا یو لوی لښکر راغونډ شوی دی او غواړي چې پر تاسو یرغل وکړي، نو تاسې به زما خبره ومنئ؟

هغوی وویل: هو! موږ تر اوسه له تا شخه پرته له ریښتیا بل څه ندي اورېدلي، رسول اللهﷺ وفرمایل: همدارنگه زه تاسې له یویقیني راتلونکي عذابه ویروم. خپل ځان د دوزخ له اوره وژغورئ.

بیا یې وفرمایل: ای بني کعبو! ای بني مره و! ای بني عبدالمطلبو! تر دې چې د خپلې لور فاطمې نوم یې هم واخیست او هغوی ته یې وویل: په ایمان راوړلو سره ځان د دوزخ له اوره وژغورئ، زه ستاسو لپاره هېڅ کولای نه شم، مگر دا چې په دنیاکې له تاسو سره خپلوي ولرم او ښېگڼه درسره وکړم، خو په اخرت کې زه ستاسو هېڅ مرسته نه شم کولی.

د ابو لهب غبرگون

پر دغه مهال ابو لهب رسول اللهﷺ ته وویل: برباد او تباه شې، **آیا** تا موږ د دې لپاره راټول کړي یو؟ نو بیا دا **آیت** ((تَبَّتْ يَدَا اَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ(۱) مَا اَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ(۲))) چې د ابو لهب پر دایمي هلاکت او تباهي څرگند دلیل و، نازل شو.

فعالیت

له خپلوانو شخه د بلنې د پیل حکمت څه و؟ څرگند یې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت سره د قريشو دښمني

قريشو له دې وېرې چې پلرنی دود، دستور او معتقدات يې له منځه ولاړ نشي او د بت پرستۍ د دين مشري او ګټې يې له لاسه ونه وځي، په مخالفت او ډېر سخت غبرګون لاس پورې کړ.

د دې لوست ګټې:

۱ــ د اسلامي دعوت اصلاحي کړنلارې بايد د وخت د شرايطو او حالاتو سره سمون ولري.

۲ــ د هرې اصلاحي کړنلارې د پلي کولو لپاره د مرستندويو او پلويانو شتون اړين دی.

۳ــ د اصلاحي کړنلارو د پلي کولو په وړاندې د ځينو مغرضينو مخالفت بايد د مايوسۍ او پښېمانۍ لامل نه شي.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ــ رسول اللهﷺ د انذار آيت له نازلېدو وروسته تر هرڅه د مخه څه وکړل؟

۲ــ د صفا غونډۍ پرسر قريشو ته د رسول اللهﷺ د ويناوو مفهوم په لنډ ډول بيان کړئ.

۳ــ په اسلامي دعوت سره د قريشو د مشرانو د دښمنۍ لامل څه و؟ څرګند يې کړئ.

ب: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ــ د ((وَأَنذِرْ عَشِيرَتَكَ الأَقْرَبِينَ)) آيت له نازلېدو څخه وروسته پېغمبرﷺ خپلوان راټول کړل او هغوی يې په ټولنيزه توګه اسلام ته راوبلل. ( )

۲ــ پېغمبرﷺ د صفا غونډۍ پرسر د قريشو مختلف قبايل اسلام ته راوبلل. ( )

۳ــ د هجرت په څلورم کال اسلام ته بلنه په ښکاره ډول پيل شوه. ( )

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په لنډ ډول وليکئ او مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوويشتم لوست

د حق دعوت له اوريدو څخه د مکې مکرمې د زايرينو منع کول

د دعوت له ښکاره کېدو څخه څه زياته موده نه وه تېره شوې چې قريش د يوې بلې غميزې سره مخامخ کېدونکي وو او هغه مکې مکرمې ته د زايرينو د راتګ مراسم وو، هغوی پوهېدل چې دغه زايرين د جزيرة العرب له مختلفو سيمو څخه مکې مکرمې ته راځي او رسول اللهﷺ به اورمرو له هغوی سره کتنه کوي. د هغوی غوړونو ته به د اسلامي دعوت خبرې رسېږي، نو مخکې له دې چې هغوی د محمدﷺ له خبرو متاثره شي، لازمه ده چې داسې احتياطي تدابير ونيول شي، ترڅو د دې کار مخنيوی پرې وشي.

د وليد بن مغيره سره مشوره

د دې خبرې لپاره ټول وليد بن مغيره ته د مشورې لپاره ورغلل. وليد وويل: د محمدﷺ په هکله بايد په يوه خبره راغونډ شو او بېلې بېلې خبرې ونه کړو، ټولو وويل:

ته ښه وايې.

وليد وويل: تاسې خپل نظر وړاندې کړئ، زه به يې واورم.

هغوی وويل: موږ وايو چې محمدﷺ کوډګر دی.

وليد وويل: قسم په اللهﷺ چې هغه کوډګر نه دی، موږ کوډګران ليدلي دي، دی هغو ته ورته والی نه لري.

قريشو وويل: موږ به ووايو چې لېونی دی.

وليد وويل: هغه لېونی نه دی، موږ لېونيان ليدلي دي، لېونتوب پېژنو، نه يې خوده دی او نه يې واکه او نه يې ځايه خبرې کوي.

هغوی وويل: و به وايو چې شاعر دی.

وليد وويل: شاعر هم نه دی، موږ شعر او د شعر ټول ډولونه پېژنو، د ده خبرې هېڅکله هم شعر ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته نه دي.

هغوی وویل: موږ به دا ووایو چې ساحر دی.

ولید وویل: نه، هغه ساحر هم نه دی، موږ ساحران لیدلي دي، د هغه کړنې او حرکات د ساحرانو په څېر نه دي.

د قریشو اتفاق پر دې چې محمدﷺ ته ساحر وواییي

قریشو وویل: نو څه ووایو؟

ولید وویل: قسم په اللهﷻ چې د ده خبرې ډېرې خوږې، ربښتیني، ژورې او څانګې یې مېوه لرونکې دي، تاسې چې د ده په هکله څه وایئ له ډاګه بریښي چې خبره مو غلطه ده.

یوازې یوه خبره د ده په هکله ویلی شو او هغه دا چې ووایو: هغه ساحر دی.

داسې یو سحر یې له ځان سره راوړی دی چې پلار له زویه، ورور له وروره، مېړه له ښځې او سړی له خپلوانو څخه جلا کوي او یو د بل دښمن یې ګرځوي، د ټولو دا خبره خوښه شوه او سره خپاره شول.

ولید بن مغیره د وحي په هنداره کې

د ولید بن مغیره په هکله د مدثر سورت څو آیتونه نازل شول چې د ده کړنې په کې ذکر شوې دي. الله تعالٰی فرمایي: ((إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ١٨ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ١٩ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ٢٠ ثُمَّ نَظَرَ ٢١ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ٢٢ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ٢٣ فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلاَّ سِحْرٌ يُؤْثَرُ ٢٤))

ژباړه: هغه فکر وکړ اندازه یې ولګوله (چې څه طعنه ورکړي) په دې اندازه لګولو دې دی تباه شي، بیادې په دی اندازه لګولو تباه شي. بیا ښه څیر شو، بیا یې تندی تریو او خوله یې کږه کړه، بیا یې شا کړه او لویي یې وکړه او ویې ویل: دا قرآن هغه اغېزمن جادو او سحر دی چې له خورا پخوا زمانو څخه پاتې دی.[1]

د قریشو د دسیسې پلې کول

د دې لپاره چې قریش خپله دسیسه او توطئه په سمه توګه پلې کړي، نو زیات شمېر خلک یې وټاکل، ترڅو د کعبې شریفې زایرین پر محمدﷺ باندې بدګومانه کړي چې د دې کار د پرمخ بیولو زیات مسؤولیت د ابولهب پر غاړه و.

د ابولهب دریځ

کله به چې رسول اللهﷺ د دعوت لپاره د زایرینو خیمو، تم ځایونو او د سیمې بازارونو ته ورتلو، ابولهب به د ده ترشا خلکو ته ویل: د محمدﷺ خبرې ونه منئ، هغه خپل پلرنی دین پرېښی دی او دروغ وایي.

١- دا فقره په آزموینه کې شامله نه ده، یوازې د زده کوونکو د علمي زېرمې لپاره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په جزیرة العرب کې د بعثت د خبر خپرېدل

د قریشو ظالمانه هڅو هغوی ته هېڅ ګټه ونه رسوله، رسول اللهﷺ د دعوت کار تر هغه ځایه ورساوه چې قریشو یې تصور هم نه کاوه، هغه دا چې ټول زایرین د رسول اللهﷺ له دعوت او بلنې څخه خبر شول او د هغوی په ستنېدو سره د بعثت خبر په جزیرة العرب کې خپور شو.

د لوست ګټې

۱. د حق دعوت منکران پدې هڅه کې وو، ترڅو نورو ته د حق اواز د رسېدو مخنیوی وکړي.

۲. د خپل توان په اندازه د حق دعوت د رسولو لپاره هڅه او هاند او په دې لاره کې د هر ډول ممکن فرصت څخه استفاده کول.

۳. د منکرینو له دسایسو سره سره، د حق دعوت بیا هم پر مخ ځي او خپله لاره پرانیزي.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ د مکې مکرمې زایرینو ته د حق دعوت د رسېدو د مخنیوي لپاره قریشو څه تدابیر ونیول؟

۲ـ د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

۳ـ ولید بن مغیره قریشو ته څه مشوره ورکړه؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ قریش د مشورې لپاره (   ) ته ورغلل.

۲ـ د قریشو غوټه شوې خبره دا وه چې ووایي (   ) دی.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ قریش د مشورې لپاره ابوجهل ته ورغلل. (   )

۲ـ د رسول اللهﷺ د بعثت خبر د مکې مکرمې د زایرینو په مرسته په جزیرة العرب کې خپور شو.

(   )

کورنۍ دنده

د دې لوست د مطالبو په هکله په خپل تعبیر او خپلې ژبه یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

د مخالفينو لخوا د دعوت د خپرېدو مخنيوی

د دعوت د مخنيوي لپاره د قريشو نورې دسيسې

کله چې قريش په دې خبره پوه شول چې محمدﷺ له خپل دعوت څخه نشو ګرځولی، نو يوځل بيا اندېښمن شول او د اسلامي دعوت د مخنيوي لپاره يې لاندينۍ دسيسې وکارولې.

۱ـ ملنډې، ټوکې کول، سپکاوی او دروغجن ګڼل: مشرکينو په دې توګه د مسلمانانو د سپکاوي او د دوی د معنوياتو د ضعيفولو هڅه کوله او پېغمبرﷺ ته به يې سپکې سپورې ويلې کله به يې لېونی او کله به يې دروغجن او جادوګر باله.

۲ـ د رسول اللهﷺ د لارښوونو په هکله بدګماني او شکونه پيدا کول او د خلکو په وړاندې يې بې اغېزه ښکاره کول.

۳ـ قرآن کريم به يې زړو کيسو ته ورته او مشابه ګاڼه.

د مشرکينو يوه بله هڅه

مشرکانو د دعوت د مخنيوي لپاره ډېرې هلې ځلې وکړې چې له دغو هلو ځلو څخه يوه هم رسول اللهﷺ ته د قريشو د استازي عتبه بن ربيعه وړانديز و، عتبه رسول اللهﷺ ته د ډېر مال، د قريشو د مشرۍ او د هر ډول دنيوي غوښتنو د بشپړولو وړانديز وکړ، خو رسول اللهﷺ د هغه په ځواب کې وويل: زه د دې لپاره نه يم رالېږل شوی چې ستاسو مالونه واخلم او يا پرتاسو مشري وکړم، بلکې زه الله تعالٰی ستاسو لپاره رسول رالېږلی يم، پر ما د الله ﷻ کتاب نازل شوی دی او ماته امر شوی دی چې تاسو ته د جنت زيری درکوونکی او له دوزخ نه وېروونکی اوسم.

د دې لوست ګټې

۱. کله چې يو بلونکی (داعي) سپېڅلی وي، هېڅ ډول تورونه او افتراګانې نشي کولی د هغه د دعوت مخه ونيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.که چېرې مسلمانان د دعوت په لاره کې له ستونزو سره مخ شي، نو لازمه ده چې ثبات او استقامت ولري او په صبر او حکمت سره د ټولنې د اصلاح لپاره هڅه وکړي.

۳.د ټولنې اصلاح د اسلام د مبین دین د لارښوونو په پلي کولو سره د دنیا د هر مال او متاع څخه لوړ او غوره کار دی او دا نه ښايي چې د دنيوي امتيازاتو لپاره له هغې تنازل وشي.

ارزونه

۱ـ قریشو د رسول اللهﷺ په وړاندې له نورو کومو دسایسو کار واخیست؟

۲ـ عتبه بن ربیعه رسول اللهﷺ ته د څه وړاندیز وکړ؟

۳ـ رسول اللهﷺ د عتبه بن ربیعه وړاندیز ته څرنګه ځواب ورکړ؟

٤ـ د دې لوست ګټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوطالب ته د قریشو د پلاوي لیږل

قریشو په ډېر جدیت سره د دعوت د مخنیوي لپاره هڅه کوله، خو په دې نه پوهېدل چې د داسې ستر شخصیت په وړاندې کوم چې ابوطالب ته ډېر گران او عزتمن و، څه تدابیر ونیسي. وروسته له ډېر فکر او مشورې دې پایلې ته ورسېدل چې ابوطالب ته ورشي او د هغه په مرسته د حضرت محمدﷺ د دعوت مخه ونیسي.

ابوطالب ته د قریشو پلاوی

څرنگه چې ابوطالب د قوم سپین ږیری و، له دې امله یې په قوم کې ډېر عزت او لوړ مقام درلود او خبرې یې منل کېدلې، له بلې خوا هغه د رسول اللهﷺ ملاتړ، حمایت او پلوي کوله، نو د دې لپاره چې قریش په داخلي اختلافاتو کې ښکېل نشي ابو طالب ته ورغلل، ترڅو د دعوت د مخنیوي لپاره د هغه قناعت او رضا حاصله کړي او د قریشو او محمدﷺ ترمنځ داسې یو تړون لاسلیک کړي چې د هغه پر بنسټ محمدﷺ د خلکو له دعوت څخه لاس واخلي او په مقابل کې یې چې هر امتیاز غواړي هغه ته به ورکړل شي.

ابو طالب خپل وراره محمدﷺ راوغوښت او هغه ته یې وویل: گرانه وراره!

دوی ستا د قوم مشران دي او د دې لپاره راغلي، ترڅو تاسو ته ژمنه درکړي او له تاسو ژمنه واخلي.

ابوطالب ته د رسول اللهﷺ وړاندیز

کله چې رسول اللهﷺ له خپل تره څخه د مشرکینو غوښتنې واورېدلې، نو هغه ته یې وویل: زه دوی یوازې یوې کلمې ته رابولم، که دوی ومنله، نو خدای تعالی به دوی ته په دواړو جهانونو کې عزت او سرلوړي ور په برخه کړي.

ابو جهل په دې خبره خوشحاله شو چې د یوې کلمې په ویلو به د ټولو امتیازاتو خاوند شي.

ابوطالب وویل: هغه کلمه څه ده؟ پیغمبرﷺ وفرمایل: تاسو د (لا اله الا الله) کلمه ووایئ. د دې خبرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اورېدو سره د قريشو مشران مايوسه او نااميده شول او ويې ويل:

په اللهﷻ سوگند چې دی به هېڅکله هم ستاسو غوښتنې ونه منې.

په بل روايت کې راغلي دي، کله چې رسول اللهﷺ د ابوطالب خبرې واورېدلې، نو په دې فکر شو چې شايد تره يې د ده له ملاتړ څخه لاس اخيستلی دی، نو خپل تره ته يې داسې وويل: گرانه کاکا! قسم په خدایﷻ دی که چېرې دوی لمر په ښي لاس او سپوږمۍ په کيڼ لاس کې راته کېږدي (يعنې د ځمکې او د هغې د چاپېريا ل واک او اختيار راکړي) او له ما نه وغواړي چې د توحيد دعوت پرېږدم، نو زه به هېڅکله دا دعوت پرې نږدم او تر هغه به دوام ورکړم چې يا زه بريمن او يا په دې لار کې شهيد شم.

ابو طالب د دې خبرې په اورېدو سره هغه ته د مرستې او ملاتړ ډاډ ورکړ او ورته يې وويل: قسم په خدایﷻ هېڅکله به دې هيچا ته ونه سپارم.

د لوست گټې

۱. د اسلام د مقدس دين متابعت او هغه ته بلنه، د دنيا له ټولو امتيازاتو څخه غوره ده، مسلمان لره دا نه ښايي چې د دنيوي امتيازاتو لپاره ورڅخه تنازل وکړي.

۲. ابوطالب د قريشو له خوا ټول تکاليف وزغمل، خو د رسول اللهﷺ له ملاتړ څخه لاس په سر نه شو.

ارزونه

الف: ابوطالب ته د قريشو د پلاوي د لېږلو کيسه په لنډ ډول بيان کړئ.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ قريش دې پايلې ته ورسېدل چې (   ) ته ورشي.

۲ـ که چېرې دوی (   ) په ښي لاس او (   ) په کيڼ لاس راته کېږدي.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ـ د قريشو يوه ډله ابوجهل ته ورغله. (   )

۲ـ ابو طالب محمدﷺ ته وويل: قسم په خدایﷻ هېڅکله به دې هيچا ته ونه سپارم. (   )

کورنۍ دنده

د دې درس مطالب د يوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپلې ژبې او تعبير سره وليکئ او يو مناسب عنوان ورکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلرويشتم لوست

د حبشې په لور هجرت

وروسته له دې چې حضرت محمدﷺ د بعثت په څلورم کال په ښکاره ډول بلنه پيل کړه، د قريشو ظلم او تېرى هم پر مسلمانانو پيل شو.
د قريشو دغه ظلم او تېرى د پنځم کال تر نيمايي خپلې لوړې پوړۍ ته ورسېد او مکه مکرمه پر مسلمانانو تنګه شوه او له دې ستونزو څخه دخلاصون په لټه کې شول.
حضرت محمدﷺ ته دا معلومه وه چې د حبشې پاچا (نجاشي) يو ډېر عادل سړى دى، نو مسلمانانو ته يې د دين د ژغورلو په هيله د حبشې په لور د هجرت امر وکړ.

د حبشې په لور د مسلمانانو لومړنى هجرت

د نبوت په پنځم کال د رجب په مياشت کې د مسلمانانو لومړنۍ ډله چې له دولسو سړيو او څلورو ښځو څخه جوړه شوې وه د حضرت عثمان بن عفانﷺ په مشرى د رسول اللهﷺ د لور بي بي رقيه رضى الله عنها په ګډون حبشې ته روانه شوه.

د دې لپاره چې قريش يې مخه ونه نيسي دا کاروان د شپې له لورې د شعيبه د بندرګاه په لور روان شو، هلته دوې سوداګريزې کښتۍ ولاړې وې چې دوى يې سپاره کړل او د حبشې په لور روانې شوې.
قريش ډېر ژر د مسلمانانو له دې کار څخه خبر شول او د دوى د راګرځولو لپاره يې بندرګاه ته خپل کسان ولېږل، خو د مسلمانانو ډله د دوى له رسېدو د مخه له هغه ځايه وتلې وه چې په دې توګه د مسلمانانو دغه ډله د مشرکانو له ظلم او تېري څخه په امان شوه.

فعاليت

په دغې ډلې کې د حضرت محمدﷺ د نيږدې خپلوانو څخه څوک و؟ نومونه يې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قریشو د مشرانو د مسلمانېدلو خبر

د حبشې مهاجرینو ته دا خبر ورسېد چې د مسلمانانو او قریشو تر منځ تاوتریخوالی کم شوی دی او هغه داسې چې د قریشو مشرانو په حرم کې د نجم سورت د څو آیتونو له اورېدو وروسته له مسلمانانو سره یو ځای سجده وکړه او داسې حالات رامنځ ته شوې چې د قریشو مشرکان به مسلمانان نه ازاروي، نو له دې امله هغوی د بېرته راتګ نیت وکړ او د مکې په لور راروان شول، کله چې مکې مکرمې ته د یوې ورځې مزل په واټن نژدې شول، نو پوه شول چې خبره هسې نه ده او د قریشو ظلمونه د پخوا په څېر دوام لري، نو زیات شمېر مهاجرین بېرته حبشې ته ولاړل او یواځې څو تنه یې په پټه مکې مکرمې ته ننوتل.

د حبشې په لور د مسلمانانو دویم هجرت

د حبشې د مهاجرینو د بېرته راتګ وروسته د قریشو ظلم او تېری نور هم زیات شو، نو له دې امله رسول الله ﷺ نورو مسلمانانو ته هم اجازه ورکړه، ترڅو په پټه د دویم ځل لپاره حبشې ته هجرت وکړي.

د مسلمانانو شمېر دا ځلې (۱۰۲) تنه و چې (۸۳) تنه یې سړي او (۱۹) تنه یې ښځې وې، د دې ډلې مشري جعفر بن ابي طالب رضي الله عنه کوله.

د لوست ګټې

۱. هجرت کول د پېغمبر ﷺ له سنتو څخه دی چې د مسلمانانو لپاره مشروع ګرځېدلی دی، ترڅو د ظالمانو له ظلم او تېري څخه په امن شي او وکولای شي خپل دیني شعایر پرته له کوم ډار او خوف څخه ترسره کړي.

۲. د الله جل جلاله په لار کې هجرت کول او له ایمان او عقیدې څخه حفاظت د بشري تاریخ په اوږدو کې د لویو تحولاتو لامل شوی دی.

۳. مسلمان لره ښایي چې په بې بنیاده خبرو، اوازو او شایعاتو ونه غولېږي او خپل معلومات او پوهه له موثقو منابعو څخه ترلاسه کړي.

٤. مسلمان باید تل د صبر او زغم په ګانه سمبال وي او په ځانګړي ډول کله چې حالات خراب او کړکېچن وي.

ارزونه

۱. حبشې ته د مسلمانانو د لومړني او دویم هجرت لنډه یادونه وکړئ.

۲. د حبشې په دواړو هجرتونو کې د مهاجرینو شمېر وښایاست.

۳. د دې لوست ګټې څرګندې کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مهم ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حبشې د مهاجرينو پرخلاف د قريشو دسيسه

حبشې ته د استازو لېږل

دا چې مهاجرين هوسا ټاټوبى ولري، ترڅو د هغوى ځان، مال او دين په امن وي، داکار د قريشو د مشركانو لپاره د زغم وړ نه و، نو له دې امله يې عمرو بن العاص او عبدالله بن ربيعه چې هوښيار او کار پوهه کسان وو، د خورا غوره او قيمتي ډاليو سره نجاشي ته ولېږل، دواړو استازو قيمتي ډالۍ دربار ته نږدې سردارانو ته ورکړې او هغه دلايل يې هم ورته وويل چې د هغو له مخې مسلمانان بايد له حبشې څخه وشړل شي، د دربار سرداران په يوه خوله شول چې نجاشي به د مهاجرينو په ويستلو رضا کړي، دوى ټول د نجاشي دربار ته ولاړل او خپلې ډالۍ يې وړاندې کړې او نجاشي ته يې وويل:

زموږ څو تنه ناپوهه ځوانان ستاسې پاچايۍ ته په پټه راغلي دي، دوى خپل دين پرېښى دى او ستاسو دين يې هم نه دى منلى، نوى دين يې جوړ کړى دى چې نه يې موږ پېژنو او نه يې هم تاسې، موږ د قوم مشرانو تاسو ته رالېږلي يو، ترڅو تاسې زموږ فراريان موږ ته وسپارئ.

د درباريانو سپارښتنه

د دربار سردارانو وويل: د پاچا سر دې سلامت وي، دا استازي رېښتيا وايي، سرې يې وروسپارئ چې له ځان سره يې بوځي، خو نجاشي وويل:

دا موضوع بايد ښه وڅېړل شي او د دواړو اړخونو دلايل واورېدل شي. مسلمانان يې خپل دربار ته راوغوښتل او له هغوى څخه يې پوښتنه وکړه: داکوم دين دى چې له خپل قوم څخه پرې جلا شوي ياست؟ نه مو زموږ دين منلى او نه د نړۍ کوم بل دين؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانانو وياند

د مسلمانانو وياند جعفر بن ابي طالب وويل:

قدرمنه پاچا! موږ ناپوهه وو د بتانو عبادت مو کاوه او مرداري مو خوړه، زنا موږ کې ډېره وه، خپلوي مونه پالله، ګاونډي مو ربړول او زموږ زورور په کمزوري تېرى کاوه، موږ دغه ناوړه عادات درلودل چې پاک الله تعالی زموږ له منځ څخه خپل استازى غوره کړ، نسب يې موږ ته معلوم دى، په رښتينولى، امانتدارۍ او نورو ښو اخلاقو سره زموږ په منځ کې مشهور دى، موږ ته يې د يو الله ﷻ د عبادت بلنه راکړه او د هغو بتانو او کاڼو له عبادت څخه يې منع کړو د کومو چې زموږ پلرونو عبادت کاوه، موږ ته يې لارښوونه وکړه چې تل بايد رښتيا ووايو، امانت پوره ورکړو، خپلوي وپالو، له ګاونډيانو سره ښه ژوند وکړو، له ناروا او وينو توېولو څخه لاس واخلو، موږ يې له زنا کولو، دروغو ويلو، د يتيم د مال له خوړلو او په پاک لمنو ښځو د تور لګولو څخه منع کړو.

موږ ته يې امر وکړ چې د يو الله ﷻ عبادت وکړو، هيڅ شى ورسره شريک او سيال ونه ګڼو، حلال يې حلال او حرام يې حرام وګڼو، نو زموږ قوم له موږ سره په همدې خبرو دښمن شو او موږ يې سخت وربړلو، ترڅو موږ اسلام پرېږدو او بېرته د بتانو عبادت پيل کړو او هغه ناروا کارونه وکړو چې وړاندې مو کول، کله چې دوى پر موږ ظلم او تېرى پيل کړ او ځمکه يې راباندې تنګه کړه، نو ستا پاچايي ته مو هجرت وکړ او له ټولو خلکو څخه مو تاسې غوره وګڼلې او ستاسو په ګاونډ کې موږ ته ژوند ښه ښکاره شو، اوس هيله لرو ترڅو ستاسو په خوا کې پر موږ ظلم ونشي.

فعاليت

د زده کوونکو څخه دې يو تن د جعفر رضي الله عنه د وينا مهم ټکي په خپلو الفاظو ووايي.

د نجاشي غبرګون

نجاشي وويل: آيا هغه څه چې ستاسو پيغمبر راوړي له ځانه سره لرئ؟

جعفر رضي الله عنه ځواب ورکړ: هو! بيا يې د قرآن عظيم الشان د مريم سورت څو آيتونه تلاوت کړل، نجاشي د قرآن کريم د آيتونو په اورېدو سره ډېر وژړل، تر دې چې ږېره يې لنده شوه او د دربار مذهبي مشرانو يې هم وژړل چې د ژړا له امله يې په لاسونو کې نيولي کتابونه هم لانده شول، بيا نجاشي دوى ته وويل: دا او هغه څه چې عيسى عليه السلام راوړي وو دواړه د يو څراغ رڼا ده.

عمرو بن عاص او د هغه ملګري ته يې وويل: ولاړ شئ، قسم په الله ﷻ چې هيڅکله به هم دا خلک تاسو ته ونه سپارم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نجاشي د ذهنيت د خرابولو کوښښ

د هغه حسد او کينې له مخې چې د قريشو استازو په زړه کې درلوده پاچا ته يې وويل:

دوی د عيسیٰ عليه السلام په هکله بې ځايه خبرې کوي. هغه مسلمانان راوغوښتل او له هغو څخه يې پوښتنه وکړه، جعفر رضي الله عنه ورته وويل: موږ د حضرت عيسیٰ عليه السلام په هکله هغه څه وايو چې زموږ پيغمبر موږ ته راوړي دي. هغه د خدای جل جلاله بنده، د خدای جل جلاله پيغمبر او د خدای جل جلاله روح او کلمه ده چې پاکې او پېغلې بي بي مريم ته يې القاکړه. نجاشي د ځمکې څخه يو ډکی راپورته کړ او ويې ويل: قسم په الله جل جلاله چې د عيسیٰ عليه السلام حقيقت د دې ډکي په اندازه هم ستاسو له خبرو څخه زيات نه دی.

نجاشي مسلمانانو ته وويل: ولاړ شئ! زما د پاچاهۍ په حدودو کې په بشپړ ډاډ سره ژوند کولی شئ، چا چې تاسو ته ناوړه خبرې وکړې، نو زه به ارو مرو هغه ته سزا ورکړم.

د لوست ګټې

۱. څوک چې د چانمايندګي کوي، لازمه ده چې هغه پوه، زيرکه، باخبره او د منطق خاوند وي.

۲. د حضرت عيسیٰ عليه السلام په هکله د واقعي مسيحيت او اسلام ترمنځ کوم توپير نه ليدل کېږي.

۳. پر قاضيانو او حاکمانو لازمه ده مخکې له دې چې نهايي فيصله صادره کړي د دعوې د جانبينو دلايل او نظريات واوري.

٤. که د اسلام دښمنان ډېر زيات چالاکه او زيرکه هم وي، بيا هم د پوه او هوښيار مسلمان د منطق او استدلال په وړاندې ماتې خوري.

فعاليت

د دې لوست څخه چې نورې ګټې اخيستل کېږي هغه بيان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د دې لوست مهم ټکي په لنډ ډول بیان کړئ.

۲_ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د مهاجرو مسلمانانو د دین په هکله نجاشي ته څه وويل ؟

۳_ جعفر بن ابي طالبؓ نجاشي ته د اسلام د ښېګڼو په هکله څه وويل ؟

٤_ عمرو بن عاص او عبدالله بن ربیعه د عیسیٰ عليه السلام په اړوند د مسلمانانو د نظر په هکله څه وويل ؟

٥_ جعفر بن ابي طالبؓ د عیسیٰ عليه السلام په هکله څه وويل ؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ دا او هغه څه چې عیسیٰ عليه السلام راوړي دي دواړه د یو (   ) رڼا ده.

۲_ موږ د عیسیٰ عليه السلام په هکله هغه څه وایو چې زموږ (   ) موږ ته راوړي دي.

۳_ نجاشي له ځمکې څخه یو نری (   ) راپور ته کړ.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حمزهؓ اسلام راوړل

حمزهؓ د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې اسلام راوړ، یوه ورځ رسول اللهﷺ د صفا غونډۍ سره ناست و، د جهل پلار ابو جهل رسول اللهﷺ ډېر ورېړاوه، تر دې چې هغه یې په کاڼي وویشت او داسې یې زخمي کړ چې وینې ترې رواني شوې، وروسته بیا ابو جهل د کعبې خوا ته ولاړ او د قریشو په غونډه کې شریک شو. د عبدالله بن جدعان وینځې چې دغه زړه دردوونکی حالت په خپلو سترګو لیدلی و، حضرت حمزهؓ ته چې تازه له ښکار څخه راغلی و او لیندۍ یې هم په لاس کې وه، بیان کړ.

له ابو جهل څخه بدله

حضرت حمزهؓ چې د قریشو ترټولو زړور پیاوړی او تکړه ځوان و د خپل وراره له مظلومیت څخه یې غیرت په جوش راغی، پرته له کوم ځنډه په ابوجهل پسې د کعبې ساحې ته ورغی، د ابوجهل په سر ودرېد او ورته یې په ډېر قهر او غوسه وویل:

ای بې غیرته! ته زما وراره ته بدرد وایې او له دې څخه خبر نه یې چې زه د هغه په دین یم؟ بیا یې په لیندۍ وویشت او ډېر سخت یې زخمي کړ او په دې ترتیب سره حضرت حمزه بن عبدالمطلبؓ د اسلام په مبارك دین مشرف شو او په پوره میړانه یې له اسلام او پیغمبرﷺ څخه دفاع وکړه.

د لوست ګټې

۱- رسول اللهﷺ د اسلام د دین په تبلیغ کې له ابو جهل څخه ډېر تکالیف او ستونزې ولیدلې، خو بیا یې هم د هغو په وړاندې له صبر او زغم څخه کار واخیست.

۲-د اسلام دښمنان تل د اسلامي دعوت د مخنیوي لپاره له هر ډول وسایلو څخه کار اخلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلامي دعوت ګرانو شکنجه کول او تعذیبول د اسلامي دعوت د مخنیوي په لار کې د دوی له تل پاتې وسایلو څخه دي.

۳- له مظلومانو او اسلامي مقدساتو څخه په مېړانه دفاع کول د مسلمانانو په ځانګړې توګه د ځوانانو مسلمانانو یوه ځانګړتیا ده.

فعالیت

له دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېدای شي څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱_ د حضرت حمزه رضي الله عنه د اسلام منلو لامل څه و؟

۲_ ولې حضرت حمزه رضي الله عنه پر ابوجهل په قهر شو؟

۳_ حضرت حمزه رضي الله عنه ابو جهل ته د وهلو پر مهال څه وویل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱_ حضرت حمزه رضي الله عنه د بعثت په (   ) کال د ذوالحجې په میاشت کې مسلمان شو.

۲_ حضرت حمزه رضي الله عنه د قریشو تر ټولو (   ) ځوان و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱_ حضرت حمزه رضي الله عنه د بعثت په اتم کال مسلمان شو. (   )

۲_ د حضرت حمزه رضي الله عنه د مسلمانېدو لامل د ابوجهل ظلم پر حضرت محمد صلی الله علیه وسلم باندې و. (   )

۳_حضرت حمزه رضي الله عنه د خپل اسلام اعلان په مسجدالحرام کې وکړ. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب د یوې لنډې مقالې په ترځ کې په خپل تعبیر او ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حضرت عمر رضي الله عنه مسلمانېدل

حضرت عمر رضي الله عنه د حضرت حمزه رضي الله عنه له مسلمانېدو څخه درې ورځې وروسته د بعثت په شپږم کال د ذوالحجې په میاشت کې مسلمان شو.

د عمر رضي الله عنه او نعيم رضي الله عنه تر منځ خبرې

حضرت عمر رضي الله عنه د هغې دښمنۍ له مخې چې د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سره یې درلوده یوه ورځ د محمد صلی الله علیه وسلم د وژلو په تکل له خپل کور څخه ووت.

د لارې په اوږدو کې د نعيم بن عبدالله العدوي سره مخامخ شو، هغه پوښتنه وکړه:

عمره! چېرته ځې؟ عمر رضي الله عنه وويل: غواړم چې محمد ووژنم.

نعيم وويل: که محمد ووژنې، نو د بني هاشمو او بني زهرؤ له دښمنۍ څخه به څرنګه ځان وژغورې؟

عمر رضي الله عنه وويل: معلومېږي چې خپل دين دې پرېښی دی او بې دينه شوی یې.

نعيم ورته وويل: عمره! یوه حيرانونکې خبره درته وکړم؟ ستا خور او د خور خاوند (اوښی) دې هم بې دينه شوي دي.

د دې خبرې په اورېدو سره د عمر رضي الله عنه خېره له غوسې سره شوه، د هغوی د کور په لور روان شو.

خباب رضي الله عنه چې هغوی ته د قرآن تعليم ورکاوه د عمر رضي الله عنه په لېدو ځان ګوښه کړ او د عمر رضي الله عنه خور فاطمې رضي الله عنها له عمر رضي الله عنه څخه د قرآن پاڼه پټه کړه، څرنګه چې عمر رضي الله عنه کور ته د ننوتلو پر مهال د خباب رضي الله عنه قرائت اورېدلی و، نو پوښتنه يې وکړه: دا ورو غږ د چا و؟

هغو ځواب ورکړ: هېڅ نه و، موږ په خپلو کې خبرې کولې.

عمر رضي الله عنه وويل لکه چې بې دينه شوي یاست .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خور او اوښي ځواب

اوښي يې وويل: عمره! که چېرې ستا له دين څخه پرته بل دين حق وي؟

عمر ﷺ په خپل اوښي سعيد بن زيد ﷺ بريد وکړ او هغه يې ډېر زيات وواهه، خور يې راغله او غوښتل يې چې خپل خاوند له ورور څخه خلاص کړي. عمر ﷺ هغه هم په درنه څپېړه ووهله چې له مخ څخه يې وينې روانې شوې. خور يې د قهر او غوسې په حال کې وويل: عمره! حق ستا د دين څخه پرته په بل دين کې دی، بيا يې د توحيد کلمه په جهر سره وويله.

د عمر ﷺ په زړه کې د اسلام ځای نيول

عمر ﷺ چې کله د اسلام په دين باندې د دوی ټينګار او ثبات وليد او له بلې خوا يې د خپلې خور مظلوميت او وينې ولېدلې، خورا پښېمانه شو او په مات زړه يې پوښتنه وکړه:

ښه ده، ستاسې کتاب راکړئ چې زه يې ولولم.

خور يې چې ډېره کرېدلې وه، عمر ﷺ ته داسې وويل: ته ناولی يې او قرآن کريم بايد په پاکو لاسونو واخيستل شي، که غواړې چې قرآن ولولې، نو پاڅه غسل وکړه. عمر ﷺ پاڅېده او غسل يې وکړ، قرآنکريم يې راواخيست او شروع يې وکړه، د عمر ﷺ سترګې په (بسم الله الرحمن الرحيم) ولګېدې، ويې ويل: دا څومره پاک او سپېڅلي نومونه دي؟ بيا يې د (طٰه) سورت تلاوت پيل کړ، ترڅو د (إِنَّنِيٓ أَنَا ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعۡبُدۡنِي وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ لِذِكۡرِيٓ) د طه سورت ١٤آيت ته ورسېد.

ژباړه: (يقيناً همدا زه الله يم، له ما پرته بل برحق معبود نشته، نو همدا زما عبادت وکړه او زما په ياد لمونځ اداکړه.)

بيا يې وويل: دا څومره ښې او ښکلې خبرې دي؟ ماته محمد ﷺ راوښيئ.

د حضرت عمر ﷺ لاربښوونه دار ارقم ته

خباب ﷺ چې کله د حضرت عمر ﷺ خبرې واورېدلی، ځان يې ښکاره کړ او ويې ويل: هيله من يم چې د رسول الله ﷺ دعا ستا په حق کې قبوله شوې وي.

حضرت عمر ﷺ بيا خپله توره راواخيسته او د نبي اکرم ﷺ په وړاندې د اسلام د منلو لپاره دار ارقم ته روان شو.

حضرت عمر ﷺ په دار ارقم کې

دار ارقم ته په رسېدو سره حضرت عمر ﷺ دروازه وټکوله، يوه صحابي عمر ﷺ وليد چې له خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

توري سره ولاړ دی، پیغمبرﷺ یې خبر کړ، حضرت حمزهؓ وویل: دروازه ورته خلاصه کړئ، که د خیر په نیت راغلی وي خیر به ورته وروړسي او که په بد نیت راغلی وي، نو په خپله توره به یې سر غوڅ کړم.

کله چې حضرت عمرؓ د رسول اللهﷺ حضور ته ورغی پیغمبرﷺ هغه له ګرېوان څخه ونیو او خپلې خواته یې راکش کړ او ورته یې وویل: عمره! ته له مخالفت څخه لاس نه اخلې، غواړې چې د ولید بن مغیره په څېر پایله ولرې؟

حضرت عمرؓ وویل: (اشهد ان لا اله الاالله و انک رسول الله) او د اسلام سپېڅلی دین یې قبول کړ.

حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکول

کله چې عمرؓ مسلمان شو رسول اللهﷺ ته یې وویل آیا موږ د ژوند او یا مرګ په دواړو حالاتو کې په حقه نه یو؟ رسول اللهﷺ ورته وفرمایل: قسم مې دې په هغه ذات وي چې زما ژوند د هغه په لاس کې دی، تاسې په حقه یئ که تاسې مړه شوی او یا ژوندي.

حضرت عمرؓ وویل: نو بیا ولې خپل اسلام نه څرګندوو؟ سوګند مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رېښتیا رالېږلی یې موږ به خامخا اسلام خلکو ته څرګندوو.

هماغه و چې مسلمانان د رسول اللهﷺ په ملتیا په دوو کتارونو کې د حرم په لور ووتل او حرم ته ورسېدل، قریشو دوی ته کتل، خو د حضرت عمرؓ او حضرت حمزهؓ شتون د قریشو غرور مات کړ، هغوی دوی ته هېڅ ډول ضرر ونه رساوه، رسول اللهﷺ په همدې ورځ حضرت عمرؓ ته د فاروق لقب ورکړ.

د لوست ګټې

۱. د پیاوړو، مخلصو او مخورو مسلمانانو په یووالي سره د مسلمانانو لیکې ټینګښت مومي.

۲. څوک چې د حقیقت په لټه کې وي ضرور به اسلام ته مخه کوي، که څه هم د اسلام د سرسختو مخالفینو څخه وي.

۳- د اسلامي دعوت په لار کې استقامت او صبر کول د رېښتینو مسلمانانو له صفاتو څخه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

د دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستل کېږي، څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ـ حضرت عمر رضي الله عنه د بعثت په کوم کال مسلمان شو؟

۲ـ د حضرت عمر رضي الله عنه د اسلام قبلولو لامل څه و؟

۳ـ حضرت عمر رضي الله عنه د خپلې خور په کور کې د کوم سورت آیتونه تلاوت کړه؟

٤ـ ولې حضرت عمر رضي الله عنه ته د فاروق لقب ورکړل؟

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ کله چې حضرت عمر رضي الله عنه د رسول الله صلی الله علیه وسلم د وژلو په نیت توره په لاس وووت، په لاره کې (   ) په مخه ورغی.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د یوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه او خپل ځانګړي تعبیر ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر اړخيز پرېکون

هغه پېښې چې مشركان يې اندېښمن كړل

د څلورو اونيو څخه په لږه موده كې مشركان له څلورو لويو پېښو سره مخ شول، دغو پېښو مشركان هك پك حيران كړل چې هغه عبارت دي له:

١. د حضرت حمزه رضي الله عنه مسلمانېدل.

٢. د حضرت عمر رضي الله عنه مسلمانېدل.

٣. د حضرت محمد صلى الله عليه وسلم له اړخه د مشركانو د روغې جوړې د وړانديزونو نه منل.

٤. د حضرت محمد صلى الله عليه وسلم د دفاع او ملاتړ لپاره د بني هاشم او بني عبدالمطلب تړون.

دې پېښو مشركان په اندېښنه كې واچول او په دې پوه شول كه چېرې دوى حضرت محمد صلى الله عليه وسلم ته لاس اوږد كړي، نو د مكې لارې او كوڅې به د دوى په وينو رنگ شي، له دې امله يې د حضرت محمد صلى الله عليه وسلم له وژلو څخه لاس واخيست او يو بل ډول ظلم او تېري ته يې ملا وتړله.

د ظلم او تېري تړون

د بعثت په اووم كال د قريشو مشركان په بني كنانه كې راټول شول او داسې پرېكړه يې وكړه چې له دې وروسته به د بني عبدالمطلب او بني هاشم سره (پرته له ابو لهب څخه)، نه څوك خپلوي كوي نه به پرې څه خرڅوي، نه به ورسره راشه درشه كوي او نه به ورسره خبرې كوي، ترڅو يې چې رسول الله صلى الله عليه وسلم د وژلو لپاره دوى ته نه وي سپارلى، همدارنگه ورزياته يې كړه چې د هاشم له كورنى سره به هېڅ ډول روغه جوړه، نرمي او خوا خوږي نه كېږي، بيا يې دغه تړون د كعبې شريفې په منځ كې راوځړاوه، د يادونې وړ ده چې د دې تړون د ليكونكي لاسونه هماغه مهال شل شول.

هماغه و چې د دغه تړون ټول غړي (مسلمان او كافر) د بعثت په اووم كال د محرم د مياشتې په لومړۍ ورځ د ابوطالب په وادي (شعب ابي طالب) كې محاصره شول. محاصره ورځ په ورځ سختېده، د خوراك او څښاك ټول وسايل پر مسلمانانو بند شول، مشركانو هېڅ شى نه پرېښود چې مسلمانانو ته ورسېږي، په پاى كې مسلمانان دې ته زړه بوږنوونكي حالت ته ورسېدل چې د ونو پاڼې او د حيواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

وچ پوستکي وخوري.

د کوچنيانو او ښځو ژړاګانې له ليرې ځايونو څخه اورېدل کېدې.

د بنديز درې کاله تېر شول، د بعثت په لسم کال د محرم په مياشت کې د محاصرې د تړون ناخوښه کسان د حجون په سيمه کې د دې ظالمانه بنديز د ماتولو لپاره راټول شول، زهير وويل: سبا به زه لومړی کس يم چې د قريشو ټولنې ته به په دې هکله خبره کوم.

له وعدې سره سم هر سړي خپل ځان حرم ته ورساوه، زهير چې نوې جامې يې اغوستې وې، لومړی يې د کعبې طواف وکړ، بيا يې خلکو ته مخ کړ او ويې ويل: ای د مکې خلکو! دا کوم انصاف دی؟ موږ په مړه ګېډه خوراکونه کوو، نوې جامې اغوندو او د هاشم کورنۍ له لوږې هلاکېږي، قسم په الله ﷻ چې د دې ظالمانه تړون پاڼه به ارومرو شکوم.

ابوجهل چې د مسجد په يوه څنډه کې ناست و، ورغبرګ کړ: تا دروغ وويل، قسم په الله ﷻ چې دا پاڼه به هېڅکله هم نه شکېږي.

وروسته بيا زمعة بن الاسود، ابوالبختري، مطعم بن عدي او هشام بن عمرو په خپل وار سره د زهير خبرې تائيد کړې او د پاڼې د شکولو خبرې يې وکړې او ابوجهل يې پرله پسې مخالفت کاوه.

د بنديز د ختمولو په هکله د ابوطالب وړانديز

ابوطالب هم په دغه غونډه کې موجود و او د دې لپاره راغلی و، ترڅو خلکو ته ووايي چې الله تعالیٰ رسول الله ﷺ ته خبر ورکړی چې په دې پاڼه وينه (چينجي) اخته شوې دی او پرته د الله ﷻ له نوم څخه يې نورې د ظلم او تېرې ټولې کلمې خوړلې دي، که چېرې د هغه خبرې دورغ وي، نو زه به له منځه ووځم، تاسې پوه شه او هغه، که چېرې زما د وراره خبره سمه او ريښتيا وه، نو تاسې بايد په موږ ظلم او تېری بند کړئ او بنديز ختم کړئ.

قوم وويل: د انصاف خبره دې وکړه.

وروسته له دې چې د قوم د خلکو او ابوجهل ترمنځ خبرې تاوې راتاوې شوې مطعم بن عدي پاڅېده، ترڅو ليکلې پاڼه وشکوي، ګوري چې چينجو ټوله خوړلې ده او يوازې د الله تعالیٰ پاک نوم پاتې دی، په دې ترتيب تړون ليک وشکېده، رسول الله ﷺ او ملګري يې له محاصرې څخه خلاص شول، مشرکانو د رسول الله ﷺ د نبوت د ريښتينولۍ ډېر لوی او ستر دليل په غوږدلو سترګو وليد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوست ګټې

١ . اقتصادي بنديز مسلمانان په ډول ډول تکاليفو او ستونزو اخته کړل.
٢ . په انسانانو باندې د خوراکي توکو بندول هغه ظالمانه منطق دی چې د تاريخ په اوږدو کې مستبدو او ناترسو ظالمانو کارولی دی.
٣ . د اسلام د سپېڅلي او مقدس دين د ساتلو لپاره مسلمانانو ډېرې ستونزې ګاللې دي.
٤ . اقتصادي محاصره داسې يو ناروا کار دی چې د ضمير او وجدان لرونکي مشرکانو هم د هغې مخالفت وکړ.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونهورکړئ.
١ ــ د تړون مهم ټکي وليکئ.
٢ ــ د ظلم او تېري تړون څومره موده دوام وکړ؟
٣ ــ د دې تړون د ماتولو بهير څرنګه و؟ څرګند يې کړئ.
٤ ــ د دې تړون ليکونکي ته څه پېښ شول؟ بيان يې کړئ.
ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.
١ ــ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم د مياشتې له لومړۍ نېټې پيل شوه.
٢ ــ د مسلمانانو محاصره د بعثت په (   ) کال د محرم په مياشت کې ختمه شوه.
ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.
١ ــ د دغه تړون پرېکړه ليک د کعبې په منځ کې وځړول شو. (   )
٢ ــ پرېکړه يې داسې وه چې مسلمانان به په مدينه منوره کې محاصره وي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډه توګه د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غم کال (عام الحزن)

د ابو طالب مړينه

د نبوت په لسم کال کله چې محاصره ختمه شوه او مسلمانان بېرته مکې مکرمې ته راستانه شول، د همدې کال د رجب په مياشت کې ابوطالب چې د مسلمانانو لپاره د ډال حيثيت درلود، وفات شو.

ابوطالب د هغې سترې کلا په څېر و چې مسلمانان يې د مشرکانو له ظلم او تېري څخه ژغورلي وو، خو بدبختانه په خپله يې ترې ګټه وانخيسته او د خپلو نيکونو په زاړه دين مړ شو.

له پيغمبرﷺ سره د ابوطالب له مړينې وروسته د قريشو له خوا ظلم او تېری

د ابوطالب له مړينې وروسته په رسول اللهﷺ د مشرکانو د ظلم او تيري جرئت لا زيات شو او هغه يې د ډېرو ستونزو، غمونو او کړاوونو سره مخ کړ، يوه ناپوهه قريشي په رسول اللهﷺ باندې مرداري خاورې واچولې، پيغمبرﷺ په هماغه حالت کور ته ولاړ، فاطمې رضي الله عنها چې د ده دا حالت وليد په ژړا شوه او سر يې ورته ومينځه، رسول اللهﷺ ورته وويل: لورکۍ! مه ژاړه، پاک الله ﷻ به ارو مرو ستا پلار ژغوري. رسول اللهﷺ به ويل: ماله قريشو څخه د ابوطالب په ژوندکې داسې بد چې زه يې ځورولم، نه وو ليدلي.

خديجه الکبرىٰ رضي الله عنها د الله تعالىٰ د رحمت په لور

خديجه الکبرىٰ د ابوطالب له مرګ څخه څه موده وروسته وفات شوه. خديجه الکبرىٰ رضي الله عنها د الله ﷻ له لورې رسول اللهﷺ ته يوه ستره پيرزوينه وه چې د يوې پېړۍ څلورمه برخه يې ورسره تېره کړه چې د غم په وخت به يې پر رسول اللهﷺ شفقت او مهرباني کوله او د دعوت په خپرولو کې يې ملګرې وه.

رسول اللهﷺ د هغې په هکله فرمايي: هغه وخت يې پر ما ايمان راوړ چې خلکو نه منلم، هغه وخت يې ريښتينى وګڼلم، چې نورو راته دروغجن ويل او هغه وخت يې په خپل مال کې برخمن کړم چې هېچا څه نه راکول او الله پاک ﷻ له هغې څخه اولاد راکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طایف په لور د پیغمبرﷺ سفر او له هغه سره بد سلوک

د څو اونیو په ترڅ کې چې کومې غمجنې پېښې منځته راغلې رسول اللهﷺ يې ډېر دردولی و، د ابوطالب له مړينې وروسته د اسلام د دښمنانو تېرى نور هم زيات شو، رسول اللهﷺ پرته له دې چې طايف ته (چې مکې مکرمې ته تر ټولو لنډ ښار دی) سفر وکړي بله کومه چاره نه درلوده، ترڅو له دې لارې وکولی شي د طايف خلک اسلام ته را وبولي او هغوى د ده ملاتړ وکړي، خو د طايف خلکو نه يوازې دا چې د رسول اللهﷺ بلنه يې ونه منله، بلکې ده ته يې ډېرې ستونزې او تکليفونه ورسول، د کاڼو په ويشتلو يې دی ډېر ژوبل کړ، تر دې چې پښې يې له وينو ډکې او بدن مبارك يې په وينو سور شو.

د لوست ګټې

۱- د الله تعالٰی له ازمويني څخه دا دی چې اسلامي دعوتګران په تکليفونو او ستونزو اخته کوي، تر څو وکولی شي د دعوت د روند پېټې او دنده په سمه توګه پرمخ بوځي.

۲- په اسلامي دعوت او د ټولنې په اصلاح کې د مسلمانې ښځې رول ډېر ارزښناك دی او بايد مسلمانه ښځه د اسلامي دعوت په وړاندې خپل رسالت اداء کړي.

ام المؤمنين خديجه رضي الله عنها د رسول اللهﷺ څخه پنځلس کاله مشره وه، خو د هغې د حقې لارې ملګرتيا او د رسول اللهﷺ سره مخلصانه همدردي او خوا خوږي، رسول اللهﷺ دې ته اړ باسه ترڅو د نورو ازواجو په پرتله د هغې ښېګڼې وستايي.

صالحه ښځه په اسلامي ټولنه کې ډېر مهم رول لوبولی شي.

ارزونه

الف: د دې لوست مهم ټکي په مختصر ډول ووایاست.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱ـ ابوطالب د بعثت په (   ) کال د (   ) په مياشت کې وفات شو.

ج: د صحيح عبارت په وړاندې د (✓) نښنه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښنه کېږدئ.

۱ـ ابوطالب د رسول اللهﷺ نيکه و. (   )

۲ـ د بعثت اتم کال د غم په کال ونومول شو. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په مختصر ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طایف ته د رسول اللهﷺ د سفر تفصیل

د بعثت په لسم کال کله چې رسول اللهﷺ له خپل قوم څخه مایوسه شو، په دې هیله طایف ته روان شو چې د طایف خلک به یې بلنه ومني. طایف د مکې مکرمې په (۷۰) کیلومترۍ کې پروت دی.
په دې ستونزمن سفر کې زید بن حارثه هم له ده سره ملګری و. رسول اللهﷺ به چې په هر کلي تېرېده، هغوی به یې اسلام ته رابلل.

له طایف څخه د رسول اللهﷺ ویستل

رسول اللهﷺ لس ورځې په طایف کې تېرې کړې، د طایف له ټولو مشرانو سره یې خبرې وکړې او هغوی یې د اسلام سپېڅلي دین ته راوبلل، خو هغوی په یوه خوله په ډېر ذلت او سپکاوي، ازار او تکلیف ورکولو له طایف څخه د رسول اللهﷺ د ویستلو پرېکړه وکړه، هماغه و چې دوی خپل ناپوهان په رسول اللهﷺ پسې راوپارول، ترڅو هغه ته بدې خبرې وکړي هغه پسې چغې ووهي او په کاڼو یې وولي، چې په پایله کې رسول اللهﷺ په کاڼو وویشتل شو او پښې مبارکې یې په وینو رنګ شوې. زید بن حارثهرضی الله عنه به هڅه کوله تر څو له رسول اللهﷺ څخه دفاع وکړي او خپله د ډېرې مخ ته ودرېږي. چې پایله کې په سر او مخ زخمي شو.
ناپوهانو خپلو وېشتلو ته دوام ورکړ تر دې چې رسول اللهﷺ دې ته اړ شو، څو د عتبه او شیبه باغ ته چې له طایف څخه خلورنیم کیلومتره لرې پروت و، پناه یوسي.

د پیغمبرﷺ دعا

رسول اللهﷺ وروسته له دې چې د عتبه او شیبه باغ ته خواشینی ننوت د انګورو تاک ته یې تکیه وکړه او داسې یې وویل: (یاالله! زه ډېر ضعیف او ناتوان یم، هیڅ مې په وس کې نشته، خلک هم په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته ګوري، ای ارحم الراحمین! ته د بې وسو خدایﷻ يې او زما هم رب يې، ته مې چاته سپارې؟ پردي ته چې سختي راسره کوي؟ یا کوم دښمن ته چې زما واک تا په لاس کې ورکړی دی؟ که ته رابانديې په غوسه نه يې هېڅ باک مې نشته، ستا ښښنه خورا پراخه ده، ستا په هغه روښانه مخ چې تيارې پرې رڼا او د دنيا او اخرت ورانې پرې سمېږي، ستا له قهر څخه پناه غواړم، له خپل غضب څخه مې وژغوره، تا ته مې پناه دروړې ده چې ته راضي شې، له ګناه څخه ځان ژغورل او په طاعت صبر او استقامت کول ستا له توفیق پرته ناشوني دي.

د عداس سره پېژندګلوي

کله چې د ربیعه زامنو رسول اللهﷺ په ډېر مظلوم حالت ولید زړونه يې پرې وخوږېدل، عداس نومې خپل نصراني غلام ته وويل چې د انګورو يو وږی رسول اللهﷺ ته يوسي، کله چې عداس د انګورو وږی د رسول اللهﷺ په وړاندې کېښود، رسول اللهﷺ لاس اوږد کړ او د بسم الله په ویلو يې په خوراک پیل وکړ.

عداس وویل: د دې وطن خلك دا کلمات نه وايي. پېغمبرﷺ ورته وويل: ته د کوم وطن يې؟ او په کوم دين يې؟

عداس وویل: زه نصراني يم، له نينوا څخه.

پېغمبرﷺ ورته وويل: د نېک سړي يونس بن متیعليه السلام له کلي څخه؟ عداس پوښتنه وکړه: يونس بن متیعليه السلام څه پېژنې؟

رسول اللهﷺ ځواب ورکړ، هغه زما ورور دی، هغه پېغمبر و او زه هم.

عداس د دې خبرې په اورېدو سره منډه کړه او د رسول اللهﷺ لاسونه او پښې يې ښکل کړې.

د ربیعه زامنو عداس ولید، کله چې عداس راغی نو هغوی ورته وويل: هلاك شې، دا دې څه وکړل؟

عداس وویل: د ځمکې په سر له ده څخه بل ځوك غوره نشته، ماته يې داسې خبرې وکړې چې پرته له انبیاؤ څخه يې بل ځوك نشي کولی.

هغوی وويل: هلاك شې له دين څخه دې وانه ړوي، ځکه ستا دين د هغه له دين څخه غوره دی.

رحمة للعالمین پېغمبرﷺ

پېغمبرﷺ خورا ستړی او خواشینی د مکې لور ته روان شو، د لارې په اوږدو کې ورته جبرائیلعليه السلام وويل: الله تا سره ستا د قوم په کړنو خبر دی، که غواړې، نو د مکې غرونه به پر دوی یو ځای کړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسول الله ﷺ ځواب ورکړ: زه هیله من یم چې پاک الله ﷻ به د دوی په راتلونکي نسل کې مسلمانان پیدا کړي او داسې دعا یې وکړه: (اللهم اهد قومي فانهم لایعلمون).
ژباړه: خدایه! ته زما قوم ته هدایت وکړه، دوی ناپوهان دي.

اسراء او معراج

په همدغه شپو او ورځو کې چې پیغمبر ﷺ ډېر غمجن او خواشیني و، د اسراء او معراج پېښه رامنځته شوه.
رسول الله ﷺ د جبرائیل علیه السلام په ملتیا له مسجد الحرام څخه بیت المقدس ته یوړل شو او بیا هماغه مهال له بیت المقدس څخه آسمانونو ته پورته شو.
د رسول الله ﷺ تګ له مسجدالحرام نه بیت المقدس ته په قرآن عظیم الشان ثابت دی، بیا له بیت المقدس څخه آسمانونو ته ختل په مشهورو احادیثو ثابت دی.

د لوست ګټې

۱- رسول الله ﷺ ته ستونزې او تکالیف پېښېدل، د هغو مصلحینو او داعیانو لپاره یو ښه درس دی کوم چې د ټولنې د دعوت او اصلاح په لار کې له ستونزو سره مخامخ کېږي.
۲- د اسلام نعمت چې د هغه له برکته د نړۍ ټول مسلمانان په امن، سوکالۍ او وروګلوۍ سره ژوند تېروي، د ډېرو ستونزو، تکالیفو او ربړونو (چې ترټولو وړاندې پیغمبر ﷺ ګاللي دي) په زغملو خپور شوی دی، نو لازمه ده چې هر وخت پر رسول الله ﷺ باندې درود او سلام ووایو.
۳- پیغمبر ﷺ رحمة للعالمین دی، هېڅکله یې هم پر نورو د ظلم او تېري پلوي نه ده کړې او هر وخت په دې هڅه کې و ترڅو د نورو د ظلم او تېري په مقابل کې له نیکۍ، ترحم او ښښنې څخه کار واخلي.
٤- د اسراء او معراج د ارزښت بیانول او د پیغمبر ﷺ د عروج د ځای او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې (مسجد اقصی) لوړ مقام په ګوته کول چې باید د مسلمانانو له لوری یې ساتنه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعاليت

زده کوونکي دې د مضمون د ښوونکي په مرسته د مسجد اقصی د ارزښت او د مسلمانانو د لومړنۍ قبلې او نبي کريم ﷺ د عروج د ځای په اړه د مسلمانانو د مکلفيتونو په هکله يو له بل سره مباحثه وکړي.

ارزونه

الف: لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

کله چې پيغمبرﷺ له خپل قوم څخه مايوسه شو، نو چېرته ولاړ؟

د طايف په سفر کې د پيغمبرﷺ ملګری څوک و؟

پيغمبرﷺ په کوم کال طايف ته ولاړ؟

د اسراء او معراج په هکله خپل معلومات څرګند کړئ.

ب: لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

طايف له مکې مکرمې څخه (   ) کيلومتره ليرې دی.

رسول اللهﷺ (   ) ورځې په طايف کې تېرې کړې.

ج: د سم عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه وليکئ.

مکه مکره له طايف څخه (۳۰) کيلومتره ليرې ده. (   )

عداس وويل: زه نصراني يم له نينوا څخه. (   )

د پيغمبرﷺ تګ له مسجدالحرام نه بيت المقدس ته په قرآن عظيم الشان ثابت دی او د هغه تګ له بيت المقدس نه آسمانونو ته په مشهورو احاديثو ثابت دی. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې لومړنۍ بیعت

له بیعت څخه د مخه

عقبه په مکه مکرمه کې د یو ځای نوم دی چې د مسجدالحرام په پنځه کیلومترۍ کې د جمراتو (کوم ځای کې چې شیطانان ویشتل کیږي) ترڅنګ پروت دی، د جزیرة العرب د خلکو به دا عادت و چې د حج په موسم کې به د کعبې شریفې د زیارت لپاره مکې مکرمې ته راتلل، د نبوت په یوولسم کال هم د مدینې منورې شپږ تنه مشران مکې مکرمې ته راغلل، له رسول اللهﷺ سره یې وعده وکړه چې د ده پیغام به خپلو خلکو ته رسوي.

د عقبې لومړنۍ بیعت

د بعثت په (۱۲) کال د مدینې منورې (۱۲) تنه اوسېدونکي چې پنځه تنه یې تېر کال هم راغلي وو، د رسول اللهﷺ په خدمت کې حاضر شول او په عقبې نومې ځای کې یې له رسول اللهﷺ سره غونډه وکړه او هم یې له هغه سره بیعت وکړ چې دغه بیعت د عقبې په لومړني بیعت ونومول شو.

د بیعت ټکي:

عبادة بن صامتؓ د عقبې د لومړني بیعت په هکله داسې وایي: رسول اللهﷺ موږ ته داسې وفرمایل:

راشئ زماسره په دې خبره بیعت وکړئ چې:

۱_ له الله جل جلاله سره به هېڅ شریک نه نیسئ.

۲_ غلا او زنا به نه کوئ.

۳_ اولادونه به مو نه وژنئ.

٤_ په خلکو به تور نه لګوئ.

٥_ په نیکۍ کې به زما نافرماني نه کوئ.

عباده وایي: موږ د رسول اللهﷺ سره په همدې امورو بیعت وکړ.

په مدینه منوره کې د قرآن کریم او اسلامي روزنې ښوونکی

وروسته له دې چې بیعت ترسره شو او د حج موسم هم پای ته ورسید، رسول اللهﷺ یو مسلمان زلمی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوونکو سره یثرب ته ولیږه، ترڅو مسلمانانو ته د اسلام احکام ورزده کړي او په دین یې پوه کړي او هم د اسلام د سپېڅلي دین لپاره دعوت وکړي چې د دې ستر کار لپاره یې مصعب بن عمیرؓ غوره کړ چې یو پوه او هوښیار مسلمان زلمی و.

مصعب بن عمیر یو بریالی داعي

مصعب بن عمیرؓ د اسعد بن زراره په کور کې استوګنه پیل کړه، دوی دواړو په مېړانه او نه ستړي کېدونکو هلو ځلو سره په یثرب کې اسلام خپراوه، مصعب بن عمیرؓ په یثرب کې د قرآن کریم په معلم مشهور شو.

نورو ته په قناعت ورکولو کې د اخلاص او استدلال تاثیر

یوه ورځ مصعبؓ او اسعدؓ د بني ظفر د کلي په لور روان شول او د بني ظفر په یوه باغ کې چې ډېر مسلمانان هلته راټول شوي وو، کېښناستل. سعد بن معاذ او اسید بن حضیر چې د یثرب مشران وو او لاتر اوسه یې اسلام نه و راوړی، د دوی په راتګ خبر شول. سعد اسید ته وویل: ولاړ شه او دغو دوو تنو ته چې زموږ ناپوهه خلک بې لارې کوي په قهر سره ووایه چې زموږ د کورونو لور ته رانشي، اسید توره په لاس کې واخیسته او په ډېر قهر د هغوی په لور ورغی، کله چې هغوی ته ورسېد، ویې ویل: ولې دلته راغلي یئ؟ غواړئ چې زموږ ساده ګان وغولوئ، که د ځان خیر غواړئ، نو بیا دلته رانشئ.

معصبؓ ورته وویل: ډېر ښه، آیا ته نه غواړې چې زموږ خبرې واورې؟

که خوښې دې شوې ویې منه او که خوښې دې نه شوې، نو په زور یې څوک په تا نشي منلی.

اسید ورته وویل: خبره دې روغه ده، بیا یې توره په ځمکه وتومبله او کېښناست، مصعبؓ ورته د اسلام په هکله خبرې وکړې او قرآن کریم یې تلاوت کړ.

مصعبؓ وایي: قسم په اللهﷻ چې د ده په مخ کې د اسلام د نور روښانتیا مخکې له دې چې دی خبرې وکړي، موږ ولیده، بیا اُسَید وویل: دا څومره ښکلې او په زړه پورې دین دی! دې دین ته د داخلېدو لاره څه ده ماته یې راوښیئ.

دواړو ورته وویل: لومړی به غسل وکړې او بیا به پاکې جامې واغوندې او د شهادت کلمه به ووایې او دوه رکعته لمونځ به وکړې. همغه و چې پاځېده غسل یې وکړ، پاکې جامې یې واغوستلې، د توحید کلمه یې وویله او دوه رکعته لمونځ یې اداکړ.

اسید وویل: زما یو بل ملګری هم شته که چېرې مسلمان شو، نو د قوم ټول خلک به مسلمانان شي.

هغه سعد بن معاذ دی، زه به یې همدا اوس تاسو ته راولېږم.

د سعد بن معاذؓ اسلام راوړل

اسید خپله توره واخیسته او د سعد په لوري چې د قوم په منځ کې ناست و، ورغی. سعد د قوم خلکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وویل: قسم په الله ﷻ چې اسید په کومه بنه تللی و، په هغه نه دی راغلی. اسید چې د غونډې ځای ته ورسېد، سعد ترې پوښتنه وکړه څه دې وکړل؟
ده وویل له هغوی سره مې خبرې وکړې، قسم په الله ﷻ ما په هغوکې څه بد ونه لیدل، خو بیا هم ما منع کړل، هغوی وویل: موږ به هغه څه کوو چې ستا خوښه وي، خو په لارکې مې واورېدل چې د حارثه کورنۍ راوتلې ده چې اسعد بن زراره د دې لپاره ووژني چې هغه ستا د ترور زوی دی، سعد د دې خبرې په اورېدو سره ډېر په قهر شو، توره یې واخیسته او د هغو دواړو په لور روان شو، کله یې چې هغوی دواړه ولیدل، نو پوه شو چې اسید غوښتل ترڅو زه هم د دې دواړو خبرې واورم، بیا یې په ډېر قهر او غوسه اسعد ته وویل: ای ابو **امامة**! قسم مې دې په الله ﷻ وي که چېرې زما او ستا ترمنځ خپلوي نه وای روغ به راڅخه نه وې تللی. آیا ته زموږ کور ته هغه څه راوړې چې موږ یې نه خوښوو؟
مصعب رضي الله عنه سعد ته وویل: آیا ته نه کښېنې ترڅو زموږ خبرې واورې؟
که دې خوښې شوې نو ویې منه او که نه په زور خو یې په تا نشو منلی.
سعد وویل: خبره مو روغه ده، بیا یې توره په ځمکه نېغه ودروله او کښېناست، مصعب رضي الله عنه ورته اسلام بیان کړ، بیا یې ورته قرآن کریم تلاوت کړ.
مصعب رضي الله عنه وایي: قسم په الله رضي الله عنه چې له خبرو وړاندې یې موږ په مخ کې د اسلام نښې ولیدې چې ځلېدې او رڼا یې کوله.
سعد رضي الله عنه وویل: غواړم مسلمان شم څه وکړم؟ هغې ورته وویل: غسل به وکړې، بیا به پاکې جامې واغوندې او د توحید کلمه به ووایې، بیا به دوه رکعته لمونځ وکړې.
سعد همداسې وکړل.

د سعد رضي الله عنه خبرې له خپل قوم سره

سعد رضي الله عنه خپله توره واخیسته او د خپل قوم په لور روان شو، کله چې خپل قوم ته ورسېد، نو ویې ویل: ای د اشهل اولادې! تاسې ما ته په کوم نظر ګورئ؟
ټولو وویل: ته زموږ مشر او لارښود یې.
سعد وویل: زه به ستاسې له نر او ښځو سره تر هغې خبرې ونه کړم، ترڅو چې تاسې په الله ﷻ او رسول الله ﷺ ایمان نه وي راوړی. مخکې له دې چې ماښام شي د قوم ټول نر او ښځې پرته له یو تن څخه (چې هغه هم وروسته مسلمان شو) مسلمان شول.
مصعب بن عمیر رضي الله عنه چې د اسعد بن زراره رضي الله عنه په کور کې استوګن و یې وکولای شول له دغه ځای څخه په ټوله مدینه منوره کې اسلام خپور کړي.
مصعب بن عمیر رضي الله عنه د نبوت د دیارلسم کال د حج له موسم څخه وړاندې مکې مکرمې ته ستون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو او رسول اللهﷺ ته يې د کاميابۍ زېرى، د قبايلو تود او ګرم هر کلى، د هغوى نيکې او پاکې هيلې او د ملاتړ ډاډ له ځان سره راووړ.

د لوست ګټې

۱- د اسلامي دعوت د خپرونې او د ټولنې د اصلاح لپاره بايد داسې کسان وټاکل شي چې له يوې خوا مخلص وي او له بلې خوا په اسلام کې پوهه ولري.

۲- د ټولنې د مشرانو او متنفذينو په اصلاح سره کولى شو د ټولنې په اصلاح کې لويه ونډه واخلو.

۳- اسلام ته بلنه بايد د نرمۍ، نيکو خبرو، حکمت او استدلال له لارې مخ ته لاړه شي تر څو زړونو ته لاره پيدا او مسخر يې کړي.

فعاليت

د نبوي سيرتﷺ د کتابونو په مرسته له دې لوست څخه که نورې ګټې تر لاسه کېږي، څرګندې يې کړئ.

ارزونه

آ. لاندېنيو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱. د عقبې لومړنۍ بيعت په کوم کال ترسره شو؟

۲. په لومړنۍ بيعت کې د بيعت کوونکو شمېر څو تنه و؟

۳. د اسيد بن حضيرؓ او سعد بن معاذؓ د مسلمانېدو کيسه په لنډ ډول بيان کړئ.

ب. لاندې خالي ځايونه په مناسبو کلمو ډک کړئ.

۱. د نبوت په يوولسم کال د حج په موسم کې د يثرب (   ) تنه مسلمان شول.

۲. مصعب بن عميرؓ په يثرب کې په (   ) مشهور شو.

کورنۍ دنده

د دې لوست مطالب په لنډ ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپل تعبير او الفاظو وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عقبې دويم بيعت

د بعثت ديارلسم کال

د بعثت په ديارلسم کال د حج په موسم کې د يثرب له مشرکانو سره څه د پاسه (۷۰) تنه مسلمانان هم د حج لپاره راغلل، کله چې دوی مکې مکرمې ته راغلل له رسول اللهﷺ سره يې په پټه رابطه ونيوله چې په پايله کې په دې خبره متفق شول، ترڅو د تشريق د ورځو په لړ کې د شپې په تياره کې په عقبه کې غونډه جوړه کړي.

د عقبې د دويم بيعت په هکله د کعب بن مالکؓ څرګندونه:

کعب بن مالکؓ فرمايي

سره له دې چې موږ له رسول اللهﷺ سره د ليدنې خبره له مشرکانو پټوله، خو يوازې عبدالله بن حرام ته مو (چې د مدينې منورې نوميالی مشر و) ووېل او هغه ته مو د اسلام بلنه ورکړه، هغه قبوله کړه او اسلام يې راوړ، هماغه و چې د عقبې د بيعت له ګډون څخه برخمن او بيا وروسته نقيب (نماينده) وټاکل شو.

کعبؓ وايي: په دې شپه له نورو خلکو سره يو ځای په خپلو ځايونو کې ويده شو، دريمه برخه شپه چې تېره شوه، نو له رسول اللهﷺ سره د وعدې په خاطر په ورو ورو راپورته شول او ټول په عقبې کې راغونډ شول او د رسول اللهﷺ د راتګ په انتظار وو.

عقبې ته د پيغمبرﷺ راتګ

هماغه و چې پيغمبرﷺ راښکاره شو او تره يې عباس بن عبدالمطلب چې تر اوسه د خپل قوم په پخواني دين و، هم ورسره و او اړينه يې وګڼله تر څو د خپل وراره په خاطر په مجلس کې ګډون وکړي او د بيعت په اهميت او خطرناکو پايلو له ګډون والو سره خبرې شريکې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت د مسؤولیت او دروندوالي په هکله د عباسؓ څرګندوني

د غونډې په پیل کې عباسؓ خبرې وکړې او د یثرب مسلمانانو ته یې هغه لوی او درروند مسؤولیت ور په ګوته کړ چې له دې ترون څخه وروسته به د دوی په اوږو پروت وي او داسې یې وویل:

ای خلکو! ... دی (حضرت محمدﷺ) په خپله غوره ګڼي له تاسو سره ولاړ شي او هلته ژوند وکړي، که تاسې باور لرئ چې له ده سره کړې وعدې پوره کولای شئ او له دښمنانو یې ژغورلای شئ، نو تاسې یې له ځان سره بوځئ او که اټکل کوئ چې دښمن ته به یې سپارئ، نو همدا اوس یې پرېږدئ، ترڅو دی په خپل قوم کې په عزت او ډاډ ژوند تېر کړي.

د غونډې د ګډونوالو څرګندوني

کعب بن مالکؓ عباس ته وویل: ستا خبرې مو واورېدلې، بیا د غونډې ګډون والو رسول اللهﷺ ته وویل: ای د اللهﷻ رسوله! د خدایﷻ او د خدایﷻ د رسولﷺ (ځان) لپاره چې څه ژمنې غواړې ویې غواړه، بیا رسول اللهﷺ خبرې وکړې او د بیعت ټکي یې څرګند کړل او بیعت ترسره شو.

د بیعت بندونه

جابرؓ فرمایي: موږ رسول اللهﷺ ته وویل: په څه درسره بیعت وکړو؟ پېغمبرﷺ وفرمایل:

په سختیو او آسانیو کې د اوامرو اورېدل او منل (یعني هر وخت).

په تنګ لاسۍ او پراخۍ کې د الله تعالی په لار کې خپل مال لګول.

په نیکیو امر کول او له بدیو څه منع کول.

د اللهﷻ په لاره ثابت درېدل او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتۍ څخه نه وېرېدل.

او دا چې کله زه درغلم (مدینې منورې ته)، نو ملاتړ به مې کوئ او لکه څرنګه چې د خپلو ښځو او اولادونو ساتنه کوئ همغسې به زما ساتنه هم کوئ، که داسې مو وکړل جنت به مو ځای وي.

د بیعت کوونکو کلک او قاطع دریځ

براء بن معرور د رسول اللهﷺ لاس ونیو او ویې ویل: هو! په همدې شرطونو درسره بیعت کوم، قسم مې دې په هغه ذات وي چې ته یې په رښتیا پیغمبر رالیږلی یې، موږ به دې له هغو څېزونو ساتو له کومو چې خپل ځان ساتو، ای د اللهﷻ رسوله! زموږ په بیعت باور ولره، قسم په اللهﷻ چې موږ ډېر جنګیالي، تورزن او مېړني خلک یو او دا کار راته له پلرونو او نیکونو څخه په میراث پاتې شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بیعت کوو نکو شرطونه

براء بن معرور رضي الله عنه له رسول الله ﷺ سره خبرې کولې چې ابوالهیثم په خبرو کې ورګډ شو او ویې ویل: ای د خدای ﷻ رسوله! زموږ او د دې خلکو (یهودیانو) ترمنځ اړیکې دي، موږ اوس له دوی سره اړیکې پرې کوو، هسې نه چې نن موږ دا کار وکړو او سبا چې الله ﷻ تاته بری درکړي، نو ته موږ پرېږدې او خپل قوم ته ولاړ شې؟

د الله ﷻ رسول تبسم وکړ او ویې فرمایل: وینه د وینې لپاره توئېږي او اړیکې د اړیکو په بدل کې پرې کېږي، زه ستاسو یم او تاسې زما یئ، له هغو سره به جنګېږم چې تاسې ورسره په جګړه کې یئ او له هغو سره به روغه کوم چې تاسې ورسره روغه کول غواړئ.

وروسته له دې چې د بیعت کار بشپړ شو، نو رسول الله ﷺ له خلکو څخه غوښتنه وکړه چې له خپل منځ څخه دولس تنه نقیبان (نماینده ګان) وټاکي، ترڅو د خپل قوم او د ترون د موادو د عملي کېدو څارنه وکړي، هغوی خپل دولس تنه مشران معرفي کړل چې نهه تنه یې د خزرج له قبیلې او درې تنه یې د اوس له قبیلې څخه وو.

فعالیت

د لومړني او دویم بیعت ترمنځ څه توپیر و؟ څرګند یې کړئ.

د دې لوست ګټې:

۱ــ مشران باید په هره پرېکړه کې د نمایندګانو نظر او موافقه واخلي.

۲ - لارښود باید غیرتمن وي او له خپلو خلکو سره ریښتوني واوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

له دې لوست څخه که نورې ګټې اخیستلی شئ، څرګندې یې کړئ.

ارزونه

الف: لاندېنیو پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ.

۱ــ د عقبې دویم بیعت په کوم کال ترسره شو؟

۲ــ د عقبې په دویم بیعت کې د بیعت کوونکو شمېر څو تنو ته رسېده؟

۳ــ د بیعت بندونه بیان کړئ.

ب: لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلماتو ډک کړئ.

۱ــ د یثرب له مشرکانو سره څه دپاسه (   ) مسلمانان هم حج ته راغلل.

۲ــ د نمایندګانو له ډلې څه نهه تنه (   ) او درې تنه (   ) و.

ج: د صحیح عبارت په وړاندې د (✓) نښه او د غلط عبارت په وړاندې د (✗) نښه کېږدئ.

۱ــ د عقبې دویم بیعت د بعثت په څوارلسم کال ترسره شو. (   )

۲ــ د عقبې په دویم بیعت کې د رسول الله ﷺ تره عباس هم برخه درلوده. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د ښوونځي کتابتون ته ولاړ شي او د نبوي سیرت ﷺ د کتابونو په اړه دې یو لیست جوړ کړي چې لږ تر لږه شپږ کتابونه د مؤلفینو له لنډې پېژندنې سره په کې ځای پر ځای کړي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ظلم تور تم او تیارې دي

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.) متفق عليه

د کلماتو معنا

١- الظُّلْمُ: جفا او له حد څخه تېرېدل.

٢- ظُلُمَاتٌ: تیارې، مراد ورڅخه تشویشونه او سختی دي.

د حدیث شریف معنا

له عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما څخه روایت دی چې رسول اکرم صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (ظلم د قیامت په ورځ تیارې دي).

د حدیث شریف حکمت

ظلم د سختیو، دښمنیو، کینې او انتقام اخیستلو لامل ګرځي چې د خلکو آرامي او اطمینان له منځه وړي، نو لازمه ده چې د هر ډول ظلم مخه ونیول شي او ظالم انسان له ټولو عذابونو څخه د سخت عذاب مستحق ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف ګټې

۱-د ظلم حرمت: د خلکو په ځان، مال او آبرو باندې ظلم او تېری کول حرام او لویه ګناه ده.

۲-ظالم به د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا خامخا وینې: الله تعالی هغه انسان نه بښي چې د نورو خلکو پر حقوقو تېری کوي، خو که چېرې د خلکو حقونه خاوندانو ته وسپاري او هغوی ده ته ښښنه وکړي، هیله ده چې الله تعالی یې وبښي، له دې څخه پرته به ظالم د قیامت په ورځ د خپل ظلم سزا ارو مرو وینې.

ارزونه

۱- پورتنی حدیث شریف معنا کړئ.

۲- د پورتني حدیث شریف د راوي په هکله څرګندونه وکړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې وواياست.

کورنۍ دنده

۱- د ظلم د نړوونکو تاثیراتو په اړه یوه مقاله ولیکئ.

۲- د حدیث شریف دغه برخه یاده کړئ. (الظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نرم خوی فضیلت

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهَا قالت: ((كُنْتُ عَلَى بَعِيرٍ صَعْبٍ فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ، وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ.)) رواه أحمد

د راوي پېژندنه

نوم یې حضرت عایشه رضي الله عنها د حضرت ابوبکر صدیقؓ لور او د پیغمبرﷺ میرمن او د مسلمانانو مور ده. د هجرت په دویم کال پیغمبرﷺ ور سره نکاح وکړه. خورا فقیهه او عالمه وه، په ځانګړي ډول د پیغمبرﷺ د ژوندانه له جزئیاتو ښه یې پوره آګاهي درلوده، له پیغمبرﷺ څخه یې زیات شمېر احادیث روایت کړي دي او د هجرت په (۵۸) کال وفات شوه.

د کلماتو معنا

۱. بَعِيرٍ صَعْبٍ: شوخ اوښ

۲. فَجَعَلْتُ أَضْرِبُهُ : د هغه په وهلو مې پیل وکړ.

۳. عَلَيْكِ بِالرِّفْقِ: پر تا لازمه ده تر څو نرمي او لطف وکړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف معنا

له حضرت عايشې صديقې(رضى الله عنها) څخه روايت دى چې زه يوه ورځ په شوخ او ناآرامه اوښ سپره وم، او ما د هغه اوښ په وهلو پيل وکړ تر څو هغه اوښ آرامه شي، پيغمبرﷺ راته وويل: پر تا لازم دي چې له دې اوښ سره د نرمۍ او لطف څخه کار واخلې، ځکه چې هر کار په نرمۍ او لطف سره ښائسته کېږي او هر کار چې نرمي او لطف پکې نه وي، ښه نه ښکاري او پاى يې ناوړه وي.

د حديث شريف حکمت

سختي او تېزي د ټولو ظلمونو، دښمنيو، جګړو او خفګانونو اساس دى، مګر نرمي او لطف هېڅکله هم د داسې ستونزو لامل نه ګرځي، بلکې انسان کولى شي په نرمۍ او لطف سره ټولې ستونزې له منځه يوسي، په همدې بناء پيغمبرﷺ په نرمۍ، لطف او شفقت امر کړى دى.

د حديث شريف ګټې

۱.په وينا او کړنو کې نرمي: انسان بايد په خپلو خبرو کې محتاط اوسي او کوښښ وکړي چې مهرباني، شفقت او نرمې خبرې خپل عادت وګرځوي تر څو الله تعالى او د هغه بندګان ورسره محبت وکړي. په يو بل حديث شريف کې راغلي دي: ((نرمي او مهرباني د الله تعالى صفت دى او هغه نرمي او مهرباني خوښوي)).

۲.پر حيواناتو نرمي او شفقت کول: پر ټولو ژونديو ژوو شفقت او مهرباني کول لازم دي، آن تر دې چې د هغه سرغړوونکي حيوان سره چې د خطر وېره ترې هم کېږي بايد په نرمۍ چلن وشي.

۳.له قهر، غوسې او بدخويۍ څخه ځان ژغورل: د قهر او بدخويۍ په حالت کې انسان خپل اعصاب له لاسه ورکوي او کله ناکله ډېر خطرناك او ناوړه کارونه ورڅخه ترسره کېږي چې بيا وروباندې پښېمانه وي. ډېر وختونه سختي او بد خويي په مقابل لوري کې هم سختي پيدا کوي او د دې کار پايلې داسې اندازې ته ورسېږي چې يو لورى هم وروباندې خوښ نه وي. په همدې اساس په کار ده چې سختي او بد خويي پرېږدو او خپل ځانونه په لطف، مهربانۍ او حوصلې عادت کړو، تر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې چې د سختۍ په مقابل کې له حوصلې او نرمۍ څخه کار واخلو.

٤. د نرمۍ او مهربانۍ له کبله هر کار ښائسته کېږي: انسان کولای شي چې د نرمۍ او لطف نتیجه په خپلو سترګو ووینې هغه داسې چې په لطف او مهربانۍ سره هر کار ښائسته او په ډېره غوره اوسمه توګه سرته رسېږي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه ترجمه کړئ:

بَعِيرٍ صَعْبٍ: **فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ:**

۲. د حدیث شریف اجمالي معنا بیان کړئ.

۳. د حدیث شریف ګټې بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه له معنا سره حفظ کړئ:

عَلَيْكَ بِالرِّفْقِ فَإِنَّ الرِّفْقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ

۲. د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ او د خپلې مقالې له پاره یو مناسب عنوان وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغم او حوصله

عَن أَبِي هُرَيرَة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلي الله عليه وسلم:
(لَيسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ اَلَّذِي يَمْلِكُ نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.)
متفق عليه

د کلماتو معنا

الشَّدِيدُ :	قوي او پهلوان.
بِالصُّرعَةِ:	د مقابل لوري په ځملولو.
اَلَّذِي يَمْلِكُ نَفسَهُ:	هغه کس چې ځان په کنترول کې ساتي.

د حدیث شریف معنا

له حضرت ابوهریره‌رضی‌الله‌عنه څخه روایت دی چې پیغمبرﷺ وفرمایل: هغه څوک قوي نه دی چې په پهلوانۍ کې خپل مقابل لورى ځملوي، بلکې ربښتنی قوي هغه څوک دی چې د غوسې پر مهال ځان کنترول کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حديث شريف حکمت

د انسان له بدو خصلتونو څخه يو غوسه ده چې د غوسه کوونکي په اخلاقي کمزورتيا او ناوړه تربيت دلالت کوي او خورا بدې پايلې لري؛ ځکه انسان د غوسې په وخت کې ځان نشي کنترولولای او خپل اعصاب کنترول کولای نشي. او په ډېرو وختونو کې د خپل غچ اخيستلو په فکر کې وي او خپل خير او زيان په نظر کې نه نيسي، چې په پايله کې نه جبرانېدونکي کارونه ورڅخه تر سره کېږي. له همدې امله پيغمبرﷺ انسانانو ته داسې لارښوونه کوي چې د غوسې په حالاتو کې هم پر خپل ځان کنترول ولري او د غچ اخيستلو او زور آزمايني په فکر کې ونه اوسي.

د حديث شريف ګټې

۱. قوي او پهلوان هغه کس دی چې حوصله ولري: د قهرمانۍ او پهلوانۍ لقب له هغه چا سره ښايي چې د غوسې په وخت پر خپل ځان کنترول او واک ولري او داسې څه ورڅخه ترسره نه شي چې له هوښيارۍ او عقل څخه لرې وي اوپه راتلونکي کې د خفګان او پښېمانۍ لامل وګرځي.

۲. د غوسې پر وخت بايد حوصله ولرو: څرنګه چې د هر انسان غوښتنه وي چې د غوسې پر وخت خپل ځان پهلوان ښکاره کړي او د مقابل لوري د ځملولو په فکر کې وي تر څو د زور ازمايلو له لارې خپل هدف ته ورسېږي او خپل حق تر لاسه کړي، مګر د الله تعالی پيغمبرﷺ دغه عمل ناسم بولي او توصيه کوي چې زور ازمايل په حوصله او صبر کې دي.

۳. په خلکو کې د پيغمبرﷺ د دې پيغام خپرول: پر خپل ځان باندې د دې حديث شريف په تطبيقولو دې بسنه ونه شي، بلکې لازمه ده چې نور خلک هم له دې پيغام څخه خبر کړل شي، په ځانګړې ډول هغه ځوک چې د انتقام او غچ اخيستلو او زور ازمايلو په فکر کې وي او د دې امکان هم وي چې پر نورو خلکو ظلم او تيری وکړي. بناءً لازمه ده چې هغوی په ښه او غوره طريقه له دې حديث شريف څخه خبر کړل شي، ځکه د ضرورت پر وخت د علم پټول ستره ګناه ده.

٤. په صبر او حوصلې سره د انسان حقوق له منځه نه ځي: د قهر او غوسې په حالت کې زيات انسانان

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لاره نیسي چې ښې پایلې نه لري، مګر د حوصلې له برکته انسان ته ټولې لارې خلاصې وي او کولای شي چې په ژور فکر، دقت او تدبیر سره داسې لار غوره کړي چې د ټولو پکې خیر وي او هیڅ ډول نقصان او پښېمانتیا ونه لري.

ارزونه

۱. د لوست حدیث معنا کړئ.

۲. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

لَیسَ الشَّدِیدُ بِ......... إنَّمَا الشَّدِیدُ اَلَّذِي .... نَفسَهُ عِندَ الغَضَبِ.

۳. د حدیث شریف ګټې وواياست.

کورنۍ دنده

۱. د لوست حدیث شریف حفظ کړئ.

۲. د لوست د حدیث شریف د موضوع په اړوند یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خویونه (۱)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا.) متفق عليه

د کلماتو معنا

١- إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: له بدګومان څخه ځانونه وساتئ.

٢- لَا تَحَسَّسُوا: د نورو د بدو عملونو پلټنه مه کوئ.

٣- لَا تَجَسَّسُوا: د خلکو عيبونه مه څيړئ.

٤- لَا تَنَاجَشُوا: د توکو نرخ مه لوړوئ. په دې ډول چې خپله يې نه اخلي.

٥- لَا تَحَاسَدُوا: يوله بل سره حسد مه کوئ.

٦- لَا تَبَاغَضُوا: يو له بل سره کينه مه کوئ.

٧- لَا تَدَابَرُوا: يو له بل سره دښمني مه کوئ او اړيکې مه پرې کوئ

د حديث شريف معنا

له حضرت ابو هريرهﷺ څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: يو پر بل بدګماني مه کوئ؛ ځکه چې بدګماني لوی دروغ دی. د يو او بل کمزوري مه بيانوئ، عيبونه يې مه رابرسيره کوئ او په نرخ کې دوکه مه کوئ او يو له بل سره حسد، کينه او دښمني مه کوئ. اې د الله بنده ګانو په خپلو کې سره ورونړه شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت

بدګوماني، د عیبونو لټول، کینه او بغض ساتل، مقاطعه او دښمني کول او نورو ته دوکه ورکول هغه ناوړه خویونه دي چې د وګړو د بدنامۍ لامل ګرځي او د ټولنې وګړي په بې ځایه ویناوو او کړنو مصروفوي، کله ناکله خبره دومره سختو دښمنیو ته ورسېږي چې فیصله کول یې هم ناشوني وي.

د حدیث شریف ګټې

۱. بدګوماني حرامه ده: بې له کوم دلیله پر چا بدګومانه کېدل حرام دي، کله داسې هم کېږي چې په یو چا پورې تهمت وتړل شي چې دا یو ناروا او حرام کار دی.

په اصل کې هر انسان عادل او پاک دی او بدي یو عارضي شی دی چې په انسان کې پیدا کېږي، باید هر انسان ته د خپل اصلیت په نظر وکتل شي او تر څو پورې چې د یو انسان بدي د دلائلو او علامو په رڼا کې څرګند نشي، هغه یو پاک او عادل شخصیت دی او هېڅوک دا حق نه لري چې په خپلو اټکلونو، تشو ګومانونو او بې ځایه آوازو د چا په حق کې د بدۍ قضاوت او فیصله وکړي.

فعالیت

په خپلو منځونو کې د بدګومانیو د ضررونو او ورڅخه د خلاصون د لارو چارو په هکله بحث وکړئ.

۲. تحسس او د نورو د ښو او بدو پلټل ښه کار نه دی.

تحسس د خلکو د پټو رازونو پلټلو ته وایي، محسس انسان هغه چا ته وایي چې شپه او ورځ په دې لټه کې وي تر څو د خلکو د کورونو له پټو رازونو او پټو کړو وړو څخه ځان خبر کړي او بیا خپل لیدلي او اورېدلي معلومات نورو ته بیان کړي.

۳. تجسس هم ناروا عمل دی

تجسس د خلکو تر منځ د پټو رازونو را ټولولو ته وایي، تر څو نورو ته ورسول شي، تجسس د مجلسونو مصئوونیت له منځه وړي، انسانان دې ته اړ کوي چې ځینې ویناوې او جایزې کړنې (په ځانګړې ډول د کور داخلي کارونه) د خاصو خلکو او مجلسونو د غړو تر منځ پټ وساتي، نو داسې ډول معلومات راټولول حرام عمل دی، لازم دي چې له داسې کار څخه ځان وساتل شي. البته د دولت د کشفي او استخباراتي شبکو له لوري د دښمنانو د دسیسو او پلانونو تعقیبول تر څو د مجرمینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی د طرحو مخه ونیسي، همدا راز له اداري فساد، ټولنیزو او اخلاقي فسادونو څخه ځان خبرول د دې حدیث له حکم څخه مستثنی دي، بلکې په ټولنه کې ځینې وخت د داسې کارونو ترسره کول فرض کفایي حسابیږي چې له دې څخه سربیره ټولنه د لوی فساد په لمن کې لویږي.

٤. تناجش حرام کار دی

تناجش ډېر د مزایدې په بیعه کې منځ ته راځي او هغه داسې وي چې د بازار د جنسونو د یو جنس د قیمت د اوچتولو په غرض یو کس له بل کس سره په دې خبره اتفاق وکړي چې د پېرودونکي په وړاندې به یو کس د پېرودونکي او بل د پلورونکي نقش اداء کړي او پېرودونکی به د دې لپاره چې نورو ته دوکه ورکړي یو جنس په ډېر اوچت قیمت ورڅخه واخلي چې دا کار له یوه پلوه فریب او دوکه ده او له بل پلوه د یو ځو دوکه بازو په وسیله د اجناسو د قیمتونو لوړول ټولې ټولنې ته ضرر رسول دي.

فعالیت

زده کوونکي دې د ښوونکي په مرسته د نجش ((مزایدې بیعه)) تمثیل کړي.

ارزونه

١. د لوست د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

٢. لاندې کلمې معنا کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ: لَا تَحَسَّسُوا: لَا تَدَابَرُوا:

٣- د پورتني حدیث شریف ګټې په لنډ ډول بیان کړئ.

کورنۍ دنده

لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

١. إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ .

٢. لَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد خویونه (۲)

٤- یو له بل سره کینه او حسد کول جواز نه لري:

په تېرو لوستونو کې مو د دې موضوع په اړه مفصل معلومات تر لاسه کړي دي.

٥- کینه او بغض حرام دي:

کینه او بغض دوستي او ملګرتیا له منځه وړي، د خلکو تر منځ اړیکې پرې کوي، د جګړو او اختلافاتو لامل ګرځي، له همدې امله د اسلام مقدس دین بغض او هغه څه چې د بغض لامل ګرځي، حرام ګرځولي دي.

فعالیت

حسد تعریف او له غبطې سره څه توپیر لري؟ بیان یې کړئ.

٦-د اړیکو پرې کول او یو له بل سره دښمني کول حرام کارونه دي. دا چې اسلام سوله ایز ژوند، او د ټولنیزو اړیکو ټینګښت ته ځانګړې پاملرنه کوي، له دې امله د اړیکو پرې کول او دښمني کول د اسلام له روحیې سره مخالف کارونه دي.

په یو بل حدیث شریف کې چې بخاري او مسلم روایت کړی دی راغلي دي: (د یو مسلمان لپاره دا روا نه دي چې له بل مسلمان سره له دریو ورځو څخه زیاته مقاطعه وکړي، کله چې له یو بل سره مخامخ شي، نو یو له بل څخه مخ اړوي، په دوی کې غوره هغه څوک دی چې پر بل باندې د سلام په اچولو کې لومړیتوب وکړي).

له بل پلوه له یو چا سره د خبرو نه کول مغرضو او فاسدو خلکو ته د دې زمینه برابروي چې له یو چا څخه بل چا ته تحریف شوې خبرې ورسوي چې بالاخره خبره لویې دښمنۍ ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷-د الله تعالی بندګي

انسانان باید عاجز او متواضع وي او دا سوچ وکړي چې که هر څومره د قدرت، لوړ مقام او ډېرې پانګې خاوند وي، بیا هم د الله تعالی عاجز بنده دی، نو په کار نه ده چې د الله تعالی له حکمونو څخه سرغړونه وکړي.

۸-د ورورولۍ ژوند

په کار ده چې د مسلمانانو تر منځ د ورورولۍ اړیکې ټینګې او را ژوندۍ کړای شي چې له ورورولۍ څخه هدف همغه نژدې همدردي، خیر غوښتل او زړه خوږی وي، لکه: د یو بدن د اعضاوو په څېر چې د یوې عضوې په درد سره ټولې اعضاوې د نا ارامۍ احساس کوي او د هغې په راحت سره ټولې اعضاوې د راحت احساس کوي.

ارزونه

۱. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ .... أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا .... وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا .... وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د حدیث شریف کوم عبارت د بغض په حرمت دلالت کوي؟

۳. د حدیث شریف کوم عبارت د مقاطعې په حرمت دلالت کوي؟

٤. د حدیث شریف کوم عبارت د بدګومانۍ په حرمت دلالت کوي؟

کورنۍ دنده

۱. لاندې عبارتونه حفظ کړئ:

لَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا

وَلَا تَدَابَرُوا وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا.

۲. د یو مناسب عنوان لاندې د لوست د حدیث شریف په اړه یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

نېشه يي توکي

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ: رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، وَمَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ)) رواه ابن ماجة.

د کلماتو معنا

مَا أَسْكَرَ: کوم شی چې نيشه راولي

كَثِيرُهُ: ډېر يې

قَلِيلُهُ: لږ يې

د حديث معنا

له حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنهما څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: هر هغه څه چې مستي او نېشه راولي، حرام دي او هر هغه څه چې زيات يې نيشه راولي لږه اندازه يې هم حرامه ده.

د حديث شريف حکمت

نيشه يي توکي وګړي او ټولنه له خورا سختو زيانونو سره مخ کوي: لکه ديني زيانونه، روغتيايي زيانونه، ټولنيز زيانونه، اقتصادي زيانونه، سياسي زيانونه، امنيتي زيانونه، روحي زيانونه او داسې نور.

په همدې اساس په سالمه ټولنه کې بايد د نېشه يي توکو له استعمال څخه په کلکه ډډه وشي.

د نيشه اي توکو تعريف

نيشه يي توکي هغه توکي دي چې متداوم استعمال يې د مرکزي اعصابو د فعاليت سيستم ته تغير ورکوي او زيات استعمال يې د بدني او روحي روږدوالي لامل ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نیشه اي توکو ډولونه

نیشه اي توکي هم په طبعي توګه وجود لري، لکه: اپین چې د کوکنارو له بوټو څخه لاس ته راځي او هم په مصنوعي او کیمیاوي ډول چې په لابراتوارونو کې جوړېږي، لکه: هیرویین، مورفین، کوکائین، کودین او داسې نور.

د نیشه اي توکو ضررونه

د نیشه یي توکو استعمال ډېر جسمي او روحي زیانونه لري، په لاندې ډول یې بیانوو.

١. د بدن د دفاعي سیستم کمزوري کول.

٢. د مرکزي اعصابو د فعالیت سستول.

٣. د زړه د ټکان زیاتوالی .

٤. د ستوني او بلعومډو سرطان

٥. د لید کمزوري کول.

٦. د وینې د فشار لوړول.

٧. په وینه کې د غوړوالي زیاتوالی.

٨. د زړه دربدل.

٩. د تنفسي سیستم خرابیدل.

١٠. روحي تشویشونه، لکه: (خفګان، اضطراب، ځانته ناستی، په ځان باندې بې باوري او نا امیدي) پیدا کیدل.

ارزونه

١. د حدیث شریف معنا واضحه کړئ.

٢. د نیشه یي توکو مهم ضررونه بیان کړي.

٣. لاندې عبارتونه بشپړ کړئ:

((كُلُّ مُسْكِرٍ ....))

((مَا أَسْكَرَ كَثِيرُهُ فـ......... حَرَامٌ))

کورنۍ دنده

حدیث شریف له معنا سره حفظ کړئ.

د نیشه اي توکو د زیانونو په اړه یوه مقاله ولیکئ چې له شپږو کرښو څخه کمه نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسده بيعه

په نولسم لوست کې مو باطله بيعه وپيژندله،اوس غواړو چې په فاسده بيعه وپوهېږو.

د فاسد تعريف

فاسد په لغت کې: د صالح ضد دی يعنې نا سم.

په اصطلاح کې: فاسده بيعه هغه ده چې په اصل کې مشروع او روا وي، خو د صفت له مخې صحيحه نه وي يعنې د انعقاد شرطونه يې موجود وي، خو د صحت له شرطونو څخه يوکې کوم شرط مختل شوی وي.

مثلا په بيعه کې داسې شرط کېښودل شي، چې عقد د هغه تقاضا نه کوي او ورسره موافق نه وي، لکه په دې شرط د يو کور خرڅول چې په کرايه به يې نه ورکوي.[١]

حکم يې

مبيعه او مال په قبض کولو سره ملك ګرځي، تصرف په کې نافذ دی، خو هر يو د متعاقدينو کولای شي چې بيعه فسخه کړي او اخيستی مال بيرته رد کړي، ترڅو فساد له منځه ولاړ او د شخړو مخه ونيول شي.[٢]

د فاسدې بيعې ځينې احکام

• په فاسده بيعه کې يواځې د عقد په کولوسره ملك نه ثابتېږي ترڅوچې له عقد سره سم د بايع په اجازه قبض شوی نه وي.

• که چېرې په فاسده بيعه کې بايع مشتري ته مبيعه تسليم کړي او په عقد کې دواړه عوضه (مبيعه او ثمن) مال وي، پدې صورت کې مشتري د مبيعې مالك ګرځي او بايع د ثمن مالك ګرځي.[٣]

١- البحر الرائق (ج ١٦ / ص ٢٩)- مجمع الانهر - (ج ٥ / ص ٢٤٠)- رد المحتار - (ج ٢٠ / ص ١٠٠)

٢- الجوهرة النيرة: ١/ ٢٩٣

٣- الجوهرة النيرة - (٢ / ٢٦٩)- العناية شرح الهداية - (٩ / ١٨٨)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- فاسده بیعه **لغةً** او اصطلاحاً تعریف کړئ؟

۲- د فاسدې بیعې حکم څه دی؟

کورنۍ دنده

د باطلې او فاسدې بیعې تر مینځ توپیر څه دی؟ په کتابچو کې یې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکروه بیعه

له منعه شویو بیعو څخه مو باطله او فاسده بیعه وپیژندله، اوس غواړو چې په مکروه بیعه وپوهېږو.[۱]

د مکروه بیعې تعریف

مکروه په لغت کې: د محبوب ضد دی ، یعنې بد ګڼل شوی.

او شرعاً: هغه بیعه ده چې اصلا او وصفاً روا وي، خو د یوه بل شي له کبله ورڅخه د ډېرو کولو حکم شوی وي، لکه د جمعې د آذان په وخت کې اخیستل او خرڅول.[۲]

حکم یې

په مکروه بیعه کې له قبض څخه مخکې ملکیت ثابتېږي او د قیمت ورکول واجبېږي.[۳]

د مکروه بیعې مهم ډولونه:

۱. نجش

نجش په لغت کې: د جال لور ته د مرغانو هی کولو ته وایي.

او د شریعت په اصطلاح کې: د دریم ګړي له لورې د مال قیمت لوړول، پداسې حال کې چې په خپله یې اخیستونکی نه وي، بلکې یواځې د نورو د هڅولو لپاره یې قیمت لوړول غواړي، نجش بلل کېږي.

ددې بیعې حکم: دا بیعه مکروه بیعه ده. ځکه دا د یو مسلمان ورور د ضرر لپاره یوه حیله جوړول دي، له دې امله شریعت ورڅخه منعه کړې ده.

۲. د ورور په بیعه باندې بیعه کول:

ددې صورت داسې دی چې دوه کسان (بایع او مشتري) د یوې سلعې (سامان) په بیعه کولو لګیا وي، بایع خپل شی قیمت کړي ، په دې وخت کې بل مشتري راشي او د دوی په بیعه کې ځان ورګډ کړي او هغه شی له بایع څخه یا په زیات قیمت او یا په هغو یادوشویو ثمنو واخلي.

۱- د امام صاحب رح په آند تحریمي مکروه: هغه ده چې په ظني دلیل چې شبهه پکې موجوده او ثابته وي، او حرامو ته ورنږدې وي. (فتح القدیر: ۵/ ۲۳۹، والبحر الرائق (ج۱٦/ص۳۰)، وتبیین الحقائق(ج۱۰/ص۴۲۳).

۲- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ۲۰٦)

۳- الهدایة(حاشیة) (۱۹). ٥٦ - بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ۴۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه رسول اللهﷺ فرمايي: (دا پکار نه ده چې يو مسلمان د خپل ورور په بيعه کې د ځان لپاره ورګډ شي) او دا ځکه چې په دې بيعه کې بل مسلمان ورور ته اذيت او ضرر رسيږي.[1]

۳. د قافلې مخې ته ورتګ

صورت يې دا دی چې يو څوك د داسې قافلې په راتګ خبر شي چې ډېر سامان (لکه غنم) يې را بار کړي وي او يو سړی ورشي او ټول هغه څه ورڅخه واخلي چې قافلې راوړي وي او بيا يې ښار ته راوړي او د خپلې خوښې د قيمت مطابق يې خرڅوي او يا دا چې ښاري سړی صحرايي ته ووايي: مال دې زما سره کېږده، په مناسب وخت کې به يې په ښاريانو درته په لوړ قيمت خرڅ کړم.

د دې بيعې حکم: دغه اخيستل مکروه دي، ځکه د يوه روايت له مخې رسول اللهﷺ فرمايي: (تاسو د قافلې مخې ته د تجارت لپاره مه ورځئ)[2]، دغسې کول هلته مکروه دي چې د منطقې اوسيدونکي په قحطۍ اوتنګ لاسي کې وي او دا کار ورته ضرر رسوي او که يې ضرر ورته نه رساوه بيا ګناه نه لري.[3]

۴. د جمعې د آذان په وخت کې بيعه کول

د بيعې مکروهه وخت له جمعې د آذان څخه پيل کېږي: الله تعالی فرمايي: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ }[4]." اې مؤمنانو ! کله چې د جمعې په ورځ د لمانځهَ لپاره أذان وشي، نو د الله د ذکر خواته وځغلئ، اخيستل او خرڅول پرېږدئ".

د دې بيعې حکم: دغه بيعه مکروه ده، ځکه له دې سره غيرمشروع شی څېرمه شوی دی چې هغه د جمعې د لمانځه او يا د خطبې نه پاتې کيدل دي.

پدې ټولو صورتونوکې بيعه مکروه ده خو عقد او ترون وربانديې نه فاسديږي.

فعاليت

ذکر شوې بيعې شرعاً مکروه دي، حکمت يې ووایاست چې ولې مکروه ګرځول شوې دي؟

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٤٩٠)
۲- {صحيح البخاری ٥/٣٦٧}
۳- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۱ / ص ٤٨٩)
٤- سورة الجمعة

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

أ-لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱- مکروه بیعه تعریف کړئ.

۲- د مکروه بیعې حکم څه دی؟

۳- په لنډه توګه د مکروه بیعې مهم ډولونه وښایاست.

ب-د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱.د نجش حکم: نجش بیعه مکروه ده (   ).

۲.د جمعې د اذان په وخت کې بیعه مکروه نه ده (   ) .

۳.له مکروهاتو سره عقد نه فاسدېږي (   ) .

کورنۍ دنده

د مکروهه بیعو په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څلوېښتم لوست

اقاله

محمود له يوه دكان څخه يوه جامه واخيستله چې كله خپل كورته ولاړ، د جامې په اخيستلو پښيمانه شو، نو پلورنكي ته راغی او ورڅخه يې وغوښتل چې جامه بيرته واخلي او ده ته خپلې پيسې وركړي، د دكان خاوند دا وړانديز قبول كړ. خپله جامه يې واخيسته او ده ته يې خپلې پېسې وركړې .

د اقالې تعريف

اقاله په لغت كې: پورته كولو، او لرې كولو ته وايي.[١]

او په اصطلاح كې: د متعاقدينو په خوښه د بيعې له مينځه وړلو ته اقاله ويل كېږي.[٢]

د اقالې د روا والي حكمت

اقاله د دې لپاره روا شوې ده، ترڅو د خلكو لپاره آسانتيا رامنځ ته شي، ځكه كله داسې پيښېږي چې يوسړی په پيسو يو څه واخلي او بيا وګوري چې دې پيسو ته اړتيا لري او كله چې يو شی خرڅ كړي بيا وګوري چې دې هغه شي ته اړتيا لري او په بيعه پښيمانه شي، نو اسلامي شريعت د اقالې اجازه وركړې ده، او د عقد مقابل لوری يې دې خبرې ته تشويق كړی دی چې هغه قبوله كړي.

د اقالې حكم

په بيعه كې اقاله جائزه ده، ځكه له رسول اللهﷺ څخه روايت دی، فرمايي: { مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ اَللهُ عَثْرَتَهُ }[٣]. (څوک چې له يوه پښيمانه انسان سره اقاله وكړي (بيعه له مينځه يوسي) الله تعالی به يې ګناوې له منځه يوسي).

او بل دا چې د بيعې عقد كول د دواړو اړخونو (بايع او مشتري) حق دی، نو د دې حق هم لري چې هغه له مينځه يوسي.

د اقالې شرطونه

١- په اقالې كې بايد دواړه اړخه راضي اوخوښ وي.

٢- مبيعه بايد د اقالې په وخت كې موجوده وي، ځكه اقاله د عقد لرې كول دي، محل او ځای يې مبيعه ده.

١- فتح القدير - (ج ١٥ / ص ٢٠٠).

٢- تبيين الحقائق: ١١\٦٥.

٣- رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ، وَابْنُ مَاجَهْ، وَصَحَّحَهُ اِبْنُ حِبَّانَ، وَالْحَاكِمُ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

احمد په سلو افغانیو له محمود څخه د چای یو ترموز واخیست، له اخیستلو وروسته محمود پښیمانه شو او له احمد څخه یې وغوښتل چې خپل مال یې بیرته ورکړي ، احمد ومنله خو لس افغانۍ ګټه یې هم ورڅخه واخیسته، اوس ووایاست چې دغه معامله اقاله ده او که نه؟

د دې باب اړوند مسائل

۱. اقاله کول د فسخې په معنا ده، مګر دا چې فسخه کول متعذر او ناشوني شي دی او هغه دا چې په مبیعه کې له قبض څخه وروسته جلا زیات والی راشي(لکه کوم څاروی چې بچې وزېږوي).

۲. که چېرې تر لومړنیو ثمنو په زیات قیمت اقاله وکړي، او یا د لومړني ثمنو د جنس په خلاف اقاله وکړي، پدې صورتونو کې دا عقد اقاله نه بلکې له سره نوې بیعه ده.

۳. د ثمنو ضایع کیدل او له مینځه تلل د اقالې کولو د صحت مانع نه ګرځي، خو د مبیعې هلاکیدل او له منځه تلل د اقالې د صحت مانع ګرځي.

ارزونه

آ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. د (مَنْ اَقَالَ نادماً، اَقَالَهُ الله عَثْرَتَهُ) معنی بیان کړئ.

۲. د اقالې د رواوالي حکمت او ګټه څه ده؟

۳. د اقالې حکم څه دی؟

ب. لاندې تش ځایونه ډک کړئ:

اقاله په لغت کې: ....ته وایي.

او په شریعت کې: ....

ج. د لاندې صحیحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱. دا شرط نه دی چې د اقالې دواړه اړخه به په اقاله کولو راضي او خوښ وي ( ).

۲. دا شرط نه دی چې مبیعه دې د اقالې په وخت کې موجوده وي ( ).

کورنۍ دنده

رسول الله ﷺ فرمایي: «مَنْ اَقَالَ نادماً اَقَالَهُ الله عَثْرَتَهُ» دغه حدیث شریف په خپلو کتابچو کې شرح کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

د مرابحې بیعه

د مرابحې تعریف

لغتاً: مرابحه گټې او ډېروالي ته وايي.

او شرعاً:

په معلومه گټه باندې د مال خرڅولو ته د مرابحې بیعه ویل کېږي.

ددې بیعې د جواز سبب او حکمت

ډېر داسې مشتریان شته چې په سوداگرۍ کې مهارت نه لري او یا د بازار له قیمت څخه خبر نه وي، نو دا خوښوي چې له یو چا څخه په معلومه گټه یو شی واخلي، مثلا ورته وايي: په سلو کې پنځه افغانۍ گټه درکوم.

نو په دې طریقه په ډاده توگه بیعه کولای شي.

د مرابحې حکم:

د مرابحې د بیعې عقد او تړون شرعاً جایز دی، ځکه د جواز ټول شرطونه پکې شتون لري.

د مرابحې د صحت شرطونه:

۱. د اخیستلو اصلي قیمت باید معلوم وي.

۲. د گټې اندازه باید معلومه وي.

د دې باب اړوند احکام

• په اصلي قیمت باندې د دوبۍ، رنگ ورکوونکي، طراز (نقش او نگار کوونکي) او مزي (تاوونکي)، او د حمل (بارولو، نقلولو) او خوراک پیسې ورزیاتیدل جواز لري، خو د خرڅولو په وخت کې به داسې وايي: دا شی په دومره راته تمام شوی دی او داسې به نه وايي چې ما په دومره اخیستی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په وړاندې که چېرې د مرابحې په بیعه کې مشتري په کوم خیانت پوه شو، نو دی اختیار لري که یې خوښه وي په ټولو ثمنو دې واخلي او یا دې بیرته ورکړي.

فعالیت

د مرابحې بیعه په مختلفو صورتونو تمثیل کړئ.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د مرابحې بیعه تعریف کړئ؟

۲. حکم یې څه دی؟

۳. د مرابحې شرطونه څه دي؟

٤. د مرابحې د بیعې د جواز سبب ذکر کړئ.

۵. د مرابحې دوه حکمونه ذکر کړئ.

کورنی دنده

د مرابحې د بیعې په هکله عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري څلوېښتم لوست

د تولیې بیعه

په تېر لوست کې مو د مرابحې بیعه وپېژندله چې ګټه پکې کېږي، اوس غواړو چې د تولیې بیعه وپېژنو.

د تولیې تعریف

تولیه په لغت کې: بل چا ته د ولایت او واك ورکولو ته وایي.

اصطلاحاً: په خپل سر (په اخیستل شوي قیمت) د شي پلورلو ته وایي .

په تولیه کې بایع نه ګټه کوي او نه نقصان.[۱]

د تولیې د بیعې د مشروعیت دلیل

په یو روایت کې راغلي دي چې: ابوبکر رضي الله عنه دوه اوښان واخیستل، رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وفرمایل (وَلِّني أَحَدَهُمَا) یعنې یو اوښ په خپل سر راکړه، یعنې په هغو ثمنو (قیمت) یې راکړه چې تا پرې اخیستی دی.[۲]

د تولیې د بیعې د روا والي حکمت

خلك تولیې ته اړ دي، ځکه په خلکو کې داسې کسان شته چې د شیانو په قیمتونو نه پوهیږي، نو له داسې چا څخه مرسته غواړي چې هغه وربانديې پوهېږي، تر څو په ډاډه زړه بیعه تر سره کړي.[۳]

د تولیې د صحت شرطونه

۱- عوض او بدل باید مِثْلِي او یا قِیَمِي وي.

۲- عوض او بدل باید د مشتري مملوك (خپل مال) وي.[٤]

فعالیت

د تولیې د بیعې مختلف صورتونه تمثیل کړئ.

۱- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ٤٨٤)

۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ۳۲۲)

۳- الفقه الحنفي وأدلته: ۲- ٥۲

٤- رد المحتار - (ج ۱۹ / ص ٤٨٤)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تولیه بیعې احکام

• د امام ابوحنیفه(رحمه الله) په نظر، که چېرته اخیستونکی د تولیې په بیعه کې په خیانت خبر شي، نو بیا دې په هماغه اندازه له ثمنو څخه (قیمت) کم کړي.

• په تولیه چې به وزن (تله) او پیمانه باندې اندازه کېږي کې موزون او مکیل شیان باید بیا له سره وزن او پیمانه شي، له هغې وروسته دې مشتري ته ورکړل شي، تر څو دواړه طرفه د هغې له اندازې څخه مطمئن شي.[۱]

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د تولیې بیعه تعریف کړئ.

۲. د تولیې بیعې حکم څه دی؟

۳. د تولیې شرطونه کوم دي؟

٤. د تولیې بیعې د مشروعیت دلیل ذکر کړئ.

٥. د تولیې حکمونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د مرابحې او تولیې فرق په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

۱- مختصر القدوري: باب المرابحة والتولیة

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلويښتم لوست

ربا (سود)

د احمد زوی ډېر سخت مريض شو، د هغه د علاج لپاره (۱۰۰۰۰) افغانيو ته اړتيا لري ، محمود ورته وايي: زه به دغه پيسې درکړم، خويوه مياشت پس به (۱۲۰۰۰) افغانۍ راکوې، او که را دې نه کړې، نو بيا به د هرې مياشتې په تيريدو سره ماته دوه دوه زره افغانۍ اضافه راکوې. يعنې يو کال پس به احمد له محمود څخه (۳۴۰۰۰) افغانۍ پوروړی وي.

د ربا تعريف

ربا په لغت کې: زياتوالي ته وايي.

او په اصطلاح کې: بې عوضه زياتوالی ربا بلل کېږي.[1]

د ربا د حرمت دليل

الله تعالی ﷻ فرمايي: {وَاَحَلَّ اللهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا}.[2]

ژباړه: او الله تجارت روا، او سود يې ناروا کړی دی.

د ربا(سود) د تحريم حکمت

په سود کې د بېوزلو او تنگ لاسو له ضعف څخه ډېره ناوړه استفاده کېږي، د دې پر ځای چې په دوی باندې ترحم او مهرباني وشي او له دوی سره بداِيان مرسته وکړي او يا کم تر کمه هغوی ته قرض حسنه ورکړل شي، د هغوی پاتې جايدادونو او شتمنيو ته يې هم سترگې نيولې وي او په پای کې يې له هغو نه هم خلاص کړي، او يا دا چې ټول عمر يې خپل غلام وگرځوي.(دغه حقيقت د جاهليت په دوره کې وجود درلوده)

د ربا حکم: په شريعت کې ربا (سود) مطلقاً حرام دی.

۱- رد المحتار(ج ۲۰ / ص ۹۸)

۲- [البقرة/۲۷۵]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ربا صورتونه

۱. کله چې په مال کې د قدر او جنس دواړه صفتونه موجود شي په دې صورت کې هم زيادت په کې حرام دی او هم نسيه، لکه: د (سل گرامه) طلا تبادله په يو سل او شل گرامه طلا باندې.

۲. کله چې په مال کې له دې دواړو (قدر يا جنس) صفتونو څخه يو (زائل) شي په هغې کې زيادت روا دی، خو نسيه پکې حرامه ده، لکه: د څلورو منو غنمو خرڅول په پنځه منه اوربشو باندې چې دا لاس په لاس روا خو نسيه يې حرامه ده.

فعاليت

که يو څوک د يوه پسه په عوض کې يو پسه او يو وری واخلي، آيا دا سود بلل کېږي؟

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ:

۱. په شريعت کې د ربا (سود) حکم څه دی؟

۲. د ربا او سود د حرمت حکمت څه دی؟

۳. د ربا څو صورتونه بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د ربا او سود د حرمت او ټولنې ته د هغې د ضررونو په هکله يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرض

رسول اللهﷺ فرمايي: { څوک چې د يو مسلمان د ژوند مشکل **آسانه** کړي، الله تعالی به د ده مشکل **آسانه** کړي...... ، او الله تعالی تر هغه د ده مرسته کوونکی دی تر هغه چې دی د خپل ورور مرسته کوي }[1].

د قرض تعريف

لغةً: غوځولو او پرې کولو ته وايي، په قرض کې هم يو څوک له خپل مال څخه يوه برخه پرې کوي او بل ته يې ورکوي، قرض ته سَلَف هم وايي.

شرعاً: يوه چاته د مثلي مال ورکول دي چې هغه ګټه ورڅخه واخلي او مثل يې بيرته قرض ورکوونکي ته ورکړي.[2]

د قرض رکن

رکن يې ايجاب او قبول دی.

د قرض د مشروعيت دليل: قرض په قرآن، سنت او اجماع ټولو دلائلو باندې ثابت دی.

۱. **د کتاب الله دليل**: الله تعالی فرمايلي:{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}[3]. "اې مؤمنانو، کله چې د کومې ټاکلې نيټې له پاره تاسې په خپلو منځو کې د پور معامله کوئ ، نو هغه وليکئ".

۲. **د سنت دليل**: رسول اللهﷺ فرمايي: ((هر مسلمان چې بل مسلمان ته دوه ځلې قرض ورکړي، خدای به ده ته د يو ځل قرض په اندازه د صدقې کولو اجر ورکوي.))[4]

د دې مبارک حديث مفهوم دادی چې د قرض پنځوس په سلو کې ورته د صدقې په شان محاسبه کېږي.

۱- شعب الإيمان. بيهقي - (٦ / ١٠٤).
۲- رد المحتار - (ج ٢٠ / ص ٧٤) .
۳- {البقرة : ٢٨٢}.
٤- مسند الصحابة - (٢٦ / ٩٥)، ابن ماجه او ابن حبان له عبدالله ابن مسعود څخه روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.**د اجماع دلیل**: ټول اهل علم د قرض ورکولو په جواز متفق دي.[۱]

د قرض د روا والي حکمت

کله داسې اقتصادي ستونزه انسان ته پېښېږي چې د بل چا نقدي مرستو ته اړ کېږي او خلك ده ته په وړیا توگه پیسې نه ورکوي او دی هم د نورو صدقې نه قبلوي، نو یواځینی لاره همدغه ده چې د یوې مودې لپاره د چا نه پور (قرض) واخلي او بیا یې بېرته ورکړي.

ځکه خو شریعت قرض روا کړی دی او خلك یې دې ته هڅولي دي چې محتاجو او اړو کسانو ته قرض ورکړي.

د قرض حکم

د قرض اخیستونکي ملکیت سمدلاسه په (قرض) اخیستل شوی مال کې ثابتېږي او د ده په ذمه (په غاړه) سمدلاسه د هغه مثل ثابتیږي چې باید قرض ورکوونکي ته یې په راتلونکې کې ورکړي.[۲]

د قرض شرطونه

۱.قرض ورکوونکي ته راجع شرط دا دی چې قرض ورکوونکی باید د تبرع (احسان کولو) اهلیت ولري، نو که یو ممیز هلك یو چاته قرض ورکړي دا صحت نه لري، ځکه چې شریعت ده ته د داسې تصرف جواز نه دی ورکړی چې په هغه کې د ضرر احتمال وي، لکه هبه او داسې نور.[۳]

۲.قرض (قرض ورکړ شوي مال) ته راجع شرطونه دا دي:

ا- قبض کول یې.

ب-قرض ورکړل شوی شی باید مثلي وي، لکه پیمانه کېدونکي او تلل کېدونکي شیان، یا سره نژدې شمېرل کېدونکي شیان، نود داسې شي قرض ورکول چې د هغه مثل نه وي جواز نه لري، ځکه هغه بیا د شخړو لامل گرځي.[٤]

۳. په قرض باندې به گټه نه اخیستل کېږي، ځکه اصل په قرض کې د ثواب او اجر حاصلول دي او له قرض اخیستونکي سره احسان کول دي، نو که قرض ورکوونکی په قرض اخیستونکي معلومه گټه کېږدي دا جواز نه لري، ځکه دا د ربا (سود) شبهه پیدا کوي.

خو که قرض اخیستونکی په خپله خوښه له اخیستل شوي شي ښه شی ورکړي، بیا کومه

۱- العنایة شرح الهدایة - (ج ۹ / ص ۲۸۸)- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٥ / ص ٤۳۹)
۲- بدائع الصنائع (ج ۱۷ / ص ٤۲٥)
۳- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ٤۱٦)
٤- بدائع الصنائع في ترتیب الشرائع - (ج ۱۷ / ص ٤۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروا نه لري، بلکې دا د قرض ښه ادا او ښه کار دی، رسول اللهﷺ فرمايي: {خير النَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً}[1]، "ډېر ښه او غوره د خلکو هغه دی چې قرض په ښه توګه اداء کوي.

فعاليت

۱- ستاسو په سيمو کې څه ډول پوروونه ورکول کېږي، ددې لوست په رڼا کې د هغه څرنګوالی په ګوته کړئ.

۲- د قرض د شرطونو په هکله له يو بل سره مباحثه وکړئ.

ارزونه

أ.لاندې پوښتنوته ځوابونه ورکړئ:

۱.قرض لغةً او اصطلاحاً تعريف کړئ.

۲.د قرض د مشروعيت دليل څه دی؟

۳.د قرض حکم څه دی؟

٤.د قرض رکن او شرطونه څه دي؟

ب.د لاندې صحيحو جملو مخې ته د (✓) او د غلطو جملو مخې ته د (✗) نښه کېږدئ:

۱.د قرض رکن ايجاب دی فقط(   ).

۲. قرض په هر شی کې جواز لري(   ).

کورنۍ دنده

د قرض عمده مطالب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱- المعجم الکبری .طبرانی ۱/٤۹۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست

د صرف بیعه

د صرف تعریف

په لغت کې: د یو شي د مخ اړول له یوې خوا نه بلې خوا، ته وایي.[1]

اوپه شریعت کې: صرف د نقودو بیعه ده په نقودو باندې. که یې جنس یو وي او یا توپیر سره ولري.

او له نقودو څخه مراد: سره زر، سپین زر او هغه څه دي چې د دې دواړو پر ځای دریږي، لکه مروجې پیسې.[2]

د نومولو وجه

دغه عقد په (صرف) باندې ځکه ونومول شو چې په دغې بیعې کې غالباً هر جانب خپلې پیسې له یوه حالت څخه بل حالت ته اړوي، مثلا: ریال یا ډالر یا کلدارې په افغانۍ اړوي.

د صرف د بیعې حکم

کله چې د صرف د بیعې شرطونه پوره شي په هغه صورت کې جائزه ده.

د صرف د بیعې شرطونه

۱. د جانبینو له جداکېدو مخکې (له یوه او بل څخه) د مال قبضول.

ځکه چې قیمتونه هره لحظه تغییر مومي او بیا نزاع او شخړې ته لاره هوارېږي.

۲ .پدې بیعه کې خیار شرط وجود نه لري، ځکه چې خیار شرط اضافي وخت ته اړتیا لري او د صرف په عقد کې تاخیر او تاجیل د شخړو سبب گرځي.

۳ .همدارنگه تاجیل به هم پکې نه وي.

د صرف د بیعې احکام

۱. د سپینو زرو په سپینو زرو او د سرو زرو په سرو زرو خرڅول جواز نه لري، مگر دا چې د دواړو اندازه په یو شان وي، لاس په لاس وي نېټه به پکې نه وي.

۱- (لسان العرب)

۲- مجمع الأنهر في شرح ملتقى الأبحر - (ج ٥ / ص ٤٤٦).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. که چیرې سره زر په سپینو زرو خرڅ کړل شي، پدې صورت کې تفاضل او زیاتوالی جواز لري او له بیلیدو مخکې قبض کول واجب دی او که چېرې د صرف په بیعه کې عاقدین د بدلینو له قبضولو مخکې سره بیل شي، نو دا عقد باطل دی .

۳. د صرف په بیعه کې مخکې له دې چې عوضین قبض شي، تصرف کول پکې جواز نه لري.

٤. رایجې پیسې د نقدینو حکم لري. [۱]

فعالیت

په بازار کې د صرف د بیعې موجوده بیلګې او نمونې یې له حکم سره بیان کړئ.

ارزونه

۱. د صرف بیعه تعریف کړئ.

۲. له نقودو څخه مراد څه دی؟

۳. د صرف د بیعې حکم څه دی؟

٤. شرطونه یې څه دي؟

کورنۍ دنده

د دې لوست خلاصه په خپلو کتابچو کې ولیکئ .

۱- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۳)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سَلَمْ بیعه

محمود د غنمو بزگر دی، دی پیسو ته ضرورت لري، احمد هغه ته پیسې ورکوي، خو له هغه نه (۵۰۰) کیلو گرامه غنم اخلي،اما غنم فعلا وجود نه لري، مگر د غنمو مقدار او نور ټول مشخصات یې معلوم کړل، ترڅو چې په راتلونکې کې د دوی ترمنځ کوم اختلاف او شخړه واقع نه شي.

د سلم تعریف

سلم په لغت کې: تسلیمولو او سپارلو ته وایي.

او اصطلاحاً: په عاجل مبلغ باندې د آجل (۱) مال تبادلې ته وایي. (۲)

د سلم بیعې اړوند اصطلاحات

رب السلم: مشتري ته وایي.

مسلَم إلیه: بایع ته وایي.

مسلَم فیه: مبیعې ته وایي.

راس المال: هغه مبلغ ته ویل کېږي چې مخکې بایع ته ورکول کېږي.

د سلم د مشروعیت دلیل

سلم په کتاب الله ، سنت مطهره او د امت په اجماع باندې ثابت دی:

د کتاب الله دلیل: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ}(۳).

"اې مؤمنانو، کله چې د کومې ټاکلې نیټې له پاره تاسې په خپلو منځو کې د پور د راکړې ورکړې معامله کوئ، نو هغه ولیکئ".

د سنت مطهره دلیل

روایت شوی دی چې رسول الله ﷺ (د هرهغه شي له بیعې څخه منعه کړې ده چې له انسان سره موجود نه وي، خو سلم ته یې اجازه ورکړې ده). (٤)

همدارنگه پیغمبر اکرم ﷺ فرمایلي دي: که څوک سلم کوي، نو باید د جنس اندازه (وزن او یا پیمانه په کې

۱- (هغه مال چې د يوې ټاکلې مودې وروسته په لاس ورشي).

۲- رد المحتار - (ج ۲۰ / ص ۲۲۹)- مجمع الأنهر - (ج ٥ / ص ۳۹۷). ۸٦- {البقرة : ۲۸۲}

۳- العناية شرح الهداية - (۹ / ۳۸٥). تبيين الحقائق شرح كنز الدقائق - (ج ۱۱ / ص ۲٥۱

٤- المرجع السابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلومه وي او همدارنګه باید د جنس د تسلیمۍ وخت هم معلوم وي .[1]

د اجماع دليل

د ټول امت علماء د سلم په جواز متفق دي.

د سلم د مشروعيت حكمت

د سلم په روا کولو کې د بایع د حاجت رفع کول په نظر کې نیول شوي دي او د دې پر ځای چې حاجتمند شخص سود کوونکو ته پناه ورورې او په سود ورڅخه پور واخلي، هغه له وخت څخه مخکې خپل محصول د سلم له لارې خرخوي او له دې لارې مال لاس ته راوړي. همدارنګه ممکنه ده چې مشتري د ثمن له کم والي څخه ګټه واخلي.

د سلم حكم: د بایع لپاره په ثمنو کې او د مشتري لپاره په مبیعه کې د ملکیت ثابتیدل دي.

د سلم شرطونه

د سلم بیعه تر هغه صحت نه پیداکوي تر څو په هغې کې اووه (۷) شرطونه پوره نشي:[2]

۱. جنس به معلوم وي.(چې غنم دي که اوربشې)

۲. نوعه (ډول) به يې معلوم وي. (لکه آبي یا للمي).

۳. صفت به يې معلوم وي.(لکه اعلی او ادنی)

٤. اندازه به يې معلومه وي.

٥. وخت او موده به يې معلومه وي.

٦. د ثمن یا راس المال مقدار او مشخصات باید معلوم وي.

۷. د مال د تسلیمولو ځای ټاکل چې بایع به يې مشتري ته تسلیموي، (مخصوصاً که چېرې جنس داسې شی وي چې د هغه په انتقالولو باندې مصارف راځي).

د سلم اړوند احكام

- سلم پداسې شی کې جائز نه دی چې هغه شی د عقد له وخته د ترون تر پای پورې په بازارونو کې پیدا نه شي.
- سلم تر هغه صحت نه پیدا کوي تر څو چې ثمن (یا رأس المال) د عاقدینو تر جدا کیدلو

۱- المرجع السابق

۲- المرجع السابق

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکې د بایع له خوا قبض نه شي.

- په هر هغه شي کې سلم جائز دی چې د صفت او اندازې پېژندل یې په دقت سره وکړل شي او کوم شی چې د صفت تعین او د اندازې پېژندل یې ممکن نه وي، په هغه کې سلم جائز نه دی.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:

۱. سلم تعریف کړئ؟

۲. د سلم د مشروعیت حکمت او دلیل څه دی؟

۳. د سلم شرطونه کوم دي؟

٤. د سلم حکمونه بیان کړئ؟

د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:

۱. مسلم فیه چې د عقد له وخته نیولی د عقد تر پایه په بازارونو کې و موندل شي، سلم په کې جواز نه لري(   ).

۲. سلم تر هغه پورې صحت نه پیدا کوي، ترڅو چې د عاقدینو له جدا کېدلو څخه مخکې بایع ثمن قبض نه کړي.(   ).

کورنۍ دنده

د سلم په هکله یوه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهن (ګروي)

یو کس یو بکس په مؤجل ثمن(قرض) واخیست، ولې بایع ورځخه غواړي چې هغه خپل ساعت ورته په ګروې پرېږدي، کله یې چې پیسې راوړي، نو بیا به ورته د هغه ساعت ورکړي، دغه صورت د ګروي ګڼل کېږي.

د رهن تعریف

{رهن په لغت کې}

د یوه شی حبس او بندولوته وایي.

{او په اصطلاح کې}:

د یوه شي بندول دي د یوه حق د لاس ته راوړلو لپاره [١]

د رهن د مشروعیت دلیل

رهن په کتاب الله، سنت نبوي او اجماع ثابت دی:

د کتاب الله دلیل: الله تعالی فرمایي:{وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ} [٢]. "که تاسې د پردیسی په حال کې یاست او د سند لیکلو لهٔ پاره کوم لیکونکی پیدا نه شو، نو د شیانو په ګرو اخیستلو معامله وکړئ".

د سنت نبوي دلیل:

له بي بي عایشې رضی الله عنها څخه روایت دی: {رسول الله ﷺ له یو یهودي څخه طعام واخیست، اوهغه ته یې د اوسپنې زغره په ګرو ورکړه}. [٣]

د رهن د مشروعیت حکمت

د رهن د روا والي حکمت د پور کره کول، له هېریدلو، انکار، د پوروړي د افلاس (ناداری) څخه د قرض ورکوونکي د مال ساتنه، ځان ته اطمینان پیدا کول او د پور د ژر ورکولو لپاره د پوروړي هڅول دي. [٤]

١- رد المحتار - (ج ٢٧ / ص ٢٩١)- العناية - (ج ١٤ / ص ٤٤٧)- مجمع الأنهر - (ج ٨ / ص ٣١٠)

٢- [البقرة : ٢٨٣]

٣- {بخاری اومسلم روایت کړی}.

٤- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ١٣ / ص ٣٨٥)

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهن: د مرهون اصلي مالک ته ویل کېږي.
مرتهن: هغه چا ته ویل کېږي چې مرهونه ورسره گرو (بندي) وي.

مرهون یا مرهونه یا رهن:

هغه شي ته ویل کېږي چې په گرو ورکول کېږي.

د رهن حکم

د پور د پرې کیدو تر وخته مرتهن د مرهون د حبس او ساتنې واک لري.[1]

د رهن رکن

د گروی رکن ایجاب او قبول دي، کوم چې د راهن او مرتهن تر منځ ترسره کیږي، لکه: نور عقود او تړونونه، نو رهن په ایجاب او قبول ترسره کېږي او په قبض کولوسره بشپړېږي.[2]

د رهن د صحت شرطونه

۱. مرتهن باید د قبض کولو اهلیت ولري، یعنې عاقل وي.
۲. د (مرهونې) قبض به د راهن په اجازه ترسره کېږي.
۳. مرهونه باید مشاعه (شریکه) نه وي .ځکه د مشاع شي قبضول او بندول صحیح نه دي.

د رهن احکام

۱. مرتهن دا حق لري چې له راهن څخه خپل پور وغواړي او په همدې خبره يې بندي کړي.
۲. که چېرې راهن(اصلي مالک) د مرتهن له اجازې پرته رهن خرڅ کړي. دغه بیعه د مرتهن تر اجازې پورې موقوفه ده، که هغه ورته اجازه ورکړي بیا د ده بیعه صحت پیداکوي، همدارنگه که راهن خپل پور مرتهن ته ورکړ بیا هم بیعه صحت پیداکوي.
۳. که چېرې راهن (اصلي مالک) مړ شي، نو د ده ورثه دې مرهون خرڅ کړي او د ده پور دې ورباندې پرې کړي.[3]

دودیزه گروي (بیع الوفاء)
په دې بیعه کې داسې شرط ایښودل کېږي چې: بایع حق لري کله چې وغواړي ثمن مشتري ته بیرته ورکړي او مبیعه ترېنه واخلي.
دغه بیعه خلک د دې لپاره کوي چې له گروۍ څخه د استفادې لپاره یوه لاره جوړه کړي.

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۱۳ / ص ۳۸٤)
۲- العناية شرح الهداية - (ج ١٤ / ص ٤٤٨)- الفقه الإسلامي وأدلته - (ج ٦ / ص ٦٤)
۳- الكتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۱۹)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه تر څو چې بايع د مشتري پور نه وي پرې کړی، مشتري (مرتهن) د مبيعې (گرو شوي مال) څخه بلاعوضه گټه اخلي.
يوه ډله د فقهاوو دغه بيعه جايزه بولي.

فعاليت

دوديزه گروي (بيع الوفاء) له شرعي گروی سره مقايسه او تمثيل کړئ.

ارزونه

أ- لاندې پوښتنو ته ځوابونه وواياست:

١. رهن لغةً او اصطلاحاً تعريف کړئ.

٢. د رهن حکم څه دی؟

٣. د مشروعيت حکمت او دليل يې ذکر کړئ.

٤. رکن يې څه دی؟

٥. د صحت شرطونه يې وواياست.

ب. د صحيح (✓) نښه د صحيحو جملو مخې ته او د غلط (✗) نښه د غلطو جملو مخې ته کېږدئ:

١- د رهن د قبض لپاره اهليت شرط نه دی(   ).

٢- د رهن قبضول به د راهن په اجازه ترسره کېږی(   ).

کورنی دنده

د رهن په هکله په خپلو کتابچو کې يوه مقاله وليکئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهه څلوېښتم لوست

اجاره

احمد يو موټر ته ضرورت درلود، خو د موټر د اخيستلو توان يې نه درلود، له يوه شرکت سره يې قرارداد وکړ چې هره ورځ به د هغه شرکت په موټر کې خپلې وظيفې ته ځي او په مقابل کې به د مياشتې (٢٥٠) افغانۍ ورکوي، دغه عقد اجاره ګڼل کېږي.

د اجارې تعريف

په لغت کې: اجاره اسم مصدر دی، د (اجرت) يعنې: مزد او د کار عوض ته وايي.

په اصطلاح کې: د مال په مقابل کې د يو شخص او يا د يو شي نه ګټه اخيستلو ته اجاره وايي.[1]

د مشروعيت دليل يې

د سنت دليل: رسول اللهﷺ فرمايي: ((مزدور ته مخکې له دې چې خولې يې وچې شي، خپله مزدوري ورکړئ.))[2]

د اجماع دليل

د امت په اجماع سره اجاره روا ده.

د مشروعيت حکمت يې

اجاره ددې لپاره روا شوې ده چې د خلکو اړتياوې وربانديې پوره شي، ځکه هر يو شخص ټول هغه څه نه لري چې ورته اړتيا لري.

مستاجِـر

(د جيم په کسرې سره)هغه څوک دی چې د پيسو په مقابل کې ګټه تر لاسه کوي.

اجير: هغه څوک دی چې پيسې اخلي او مقابل لورې ته کار کوي او ګټه ورته رسوي.

حکم يې

له عقد سره سم په منافعو کې د مستاجر ملکيت ثابتېږي او په ثمنو کې د اجير ملکيت ثابتېږي.[3]

١- درر الحکام شرح غرر الأحکام - (ج ٧ / ص ٤٥)
٢- سنن کبری –بيهقی ٦/١٢١
٣- تبيين الحقائق شرح کنز الدقائق - (ج ١٤ / ص ٣٣٧)

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکن يې

د اجارې رکن ايجاب اوقبول دی، په داسې لفظ سره چې په اجاره باندې د لالت وکړي.[1]

د اجيرانو ډولونه

۱- مشترک اجير . ۲- خاص اجير.

مشترک اجير

هغه څوک دی چې تر هغه د اجورې مستحق نه کېږي تر څو چې کار بشپړ نه کړي، لکه رنګ ورکونکی او دوبي (جامه مينځونکی).

خاص اجير

هغه څوک دی چې په (ټاکلې) موده کې د خپل ځان په تسليمولو د اجورې مستحق ګرځي، که څه هم کار ورڅخه وا نه خيستل شي، لکه يو څوک چې د يوې مياشتې کار لپاره په اجوره نيول شوی وي.

البته که کار يې نه کاوه او يا په کار نه پوهيده نوبيا دې شرطنامې مطابق عقد ورسره فسخه کېږي.[2]

د اجارې د صحت شرطونه

۱. د تړون دواړه اړخه بايد پرې رضايت ولري.

۲. معقود عليه (ګټه او منفعت چې اتفاق ورباندې شوی) بايد معلوم وي، څو د شخړو مانع وګرځي.

۳. معقود عليه به حقيقتاً او شرعاً د تسليميدلو وړ شی وي او خاوند به يې د تسليميدلو وس لري، نو د داسې يو شي په اجاره ورکول چې د هغه تسليمېدل حقيقتاً ناشونی وي جواز نه لري، لکه د تښتيدلي اوښ اجاره کول.

٤. کومه ګټه چې په هغې تړون شوې وي، هغه به شرعاً رواګڼه وي.

٥. اجوره به معلومه وي.

فعاليت

اعاره له اجارې سره څه توپير لري؟ د استاذ په مرسته يې ځواب ورکړئ .

۱- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

۲- بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع - (ج ۹ / ص ۳۱۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

احکام

۱.کوم شی چی په بیعه کې ثمن کیدلای شي، هغه په اجارې کې اجوره کیدلای شي.
۲.د استوګنې لپاره د کورونو او دکانونو په اجاره نیول روا دي سره له دې چې د ګټې اخیستلو هدف يې څرګند نه وي.
۳.د کرنې لپاره د زراعتي ځمکو اجاره کول جائز دي، خو تر هغه وخته عقد نه صحیح کېږي تر څو چې د کښت نوعیت روښانه نه کړای شي او یا په پیل کې دا ووایي چې هر څه چې زړه مې وغواړي هغه به کرم.
۴.د سپرلۍ او بار لپاره د حیواناتو په اجاره نیول جائز دي.[1]

فعالیت

د اجارې مختلف صورتونه بیان کړئ

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ورکړئ:
۱.اجاره په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ؟
۲.د اجارې د مشروعیت دلیل او حکمت څه دی؟
۳.د اجارې حکم څه دی؟
ب.د صحیح (✓) نښه د صحیحو جملو مخې ته او د غلط (✗)نښه د غلطو جملو مخې ته کیږدئ:
۱.په اجاره کې باید د ترون دواړه اړخه رضایت ولري (   ).
۲.معقود علیه چې هغه منفعت او ګټه ده، باید معلومه وي (   ).

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي ولیکئ؟

۱- الکتاب - فقه حنفي - (ج ۱ / ص ۲۴۷)- درر الحکام شرح مجلة الأحکام - (۱ / ۳۷۳)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library